DVV International

Education for Everyone. Worldwide.
Lifelong.

«ЗАМІНИМО МУРИ ВІДЧИНЕНИМИ ВІКНАМИ»

Federal Foreign Office

«REPLACING WALLS WITH OPEN WINDOWS»

За підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини

Цей посібник акумулює досвід впровадження культурних та освітніх ініціатив за проектом «Замінимо мури відчиненими вікнами», профінансованим Міністерством закордонних справ Німеччини. Проект реалізувала громадська організація «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» у партнерстві з Представництвом DVV International в Україні.

Ця ініціатива базується на результатах і є логічним продовженням проекту «Від руйнування – до творення. Шляхи примирення в українському суспільстві» і має на меті розвиток партнерства й співробітницького підходу в локальних спільнотах шляхом реалізації різноманітних культурних ініціатив, спрямованих на руйнування стереотипів, формування взаємоповаги та зміцнення довіри.

Зміст публікації є предметом відповідальності авторів статей та інтерв'ю, та не обов'язково відображає погляди DVV International в Україні.

Авторське право посібника зберігається за DVV International в Україні та ГО Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток».

Публікація посібника без дозволу DVV International в Україні та ГО Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» заборонена.

Креативний менеджер, редактор-упорядник: Юлія Голоднікова
Дизайн, верстка: Анна Волковая
Редактор, коректор: Мирослава Прихода
Логістичні питання: Галина Шамкова
Фотографії: Геннадій Малицький, Станіслав Остроус,
Суліслава Боровська, Юлія Голоднікова

The handbook presents the experience of cultural and educational initiatives implemented within the Replacing Walls With Open Windows Project financed by The Federal Foreign Office of Germany. The project was implemented by Non-governmental organization «Integration and Development Center for Information and Research» in partnership with the DVV International Ukraine. The initiative is based on the results and is a logical continuation of the «From Destruction to Creation. Ways of Reconciliation in the Ukrainian Society» Project and is aimed at the development of partnership and collaborative approach in local communities through the implementation of diverse cultural initiatives aimed at deconstructing stereotypes, building mutual respect and strengthening trust.

The contents of the publication are the sole liability of the authors of articles and interviews and do not necessarily reflect the standpoint of DVV International Ukraine and Non-governmental organization «Integration and Development Center for Information and Research».

The copyright to the handbook is held by DVV International Ukraine and Non-governmental organization «Integration and Development Center for Information and Research». Publication of the handbook without express permission from DVV International Ukraine and Non-governmental organization «Integration and Development Center for Information and Research» is prohibited.

Compiled and Edited by Yuliya Golodnikova
Design: Anna Volkovaya
Editor, correction: Myroslava Prykhoda
Logistics: Galina Shamkova
Photos made by Hennadii Malytskyi, Stanislav Ostrous,
Sulislawa Borowska, Yuliya Golodnikova

© HUSS, 2017

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Проект «Від руйнування – до творення. Шляхи примирення в українському суспільстві» громадської організації «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» у партнерстві з DVV International в Україні 2016 року здобув Grundtvig Award у номінації «Національний проект».

Ця нагорода названа на честь Ніколая Фредерика Северіна Грундтвіґа (1783–1872), данського просвітителя, який мав надзвичайний вплив на розвиток неформальної освіти дорослих у Європі та у всьому світі. У такий спосіб Європейська асоціація освіти дорослих (EAEA) заохочує проекти, які породжують нові ідеї, партнерства, методи, а також нове розуміння того, як можна організовувати навчання дорослих.

Сьогодні у багатьох країнах світу один із головних викликів пов'язаний з розумінням глобальних процесів, які впливають на культурні ландшафти повсякдення.

Україна – не виняток. Окрім «домашніх завдань», що залишилися у спадок від радянського минулого, нашому суспільству потрібно надзвичайно швидко навчатися жити у XXI сторіччі. Тому завдання проектів, які ми реалізовуємо, ускладнюються і потребують більше сміливості, більше терпеливості, а найбільше – креативності.

Ця збірка відображає процеси змін, що відбуваються, завдяки спільній роботі громадських активістів, представників культурних інституцій, місцевих органів державної влади, журналістів і просто небайдужих людей. Без них і проектів не було б.

Наша спільна мета – сприяти формуванню центрів освіти дорослих через налагодження співпраці між неурядовими організаціями і культурними установами (музеями, будинками культури, бібліотеками, театрами тощо) за умови реалізації культурно-освітніх ініціатив – уже втілюється в життя. Це вже відчули, побачили і з цього результативно скористали чимало спільнот. Відкрилися нові Центри освіти дорослих, нові артстудії, вечірні та «вуличні університети». Що далі?

Під час бурхливих подій у нашій країні одна людина опублікувала на сторінці фейсбука таке фото: фрагмент великої стіни багатоповерхівки, на якому невідомий графітист написав «Найважче – це повсякденне виявлення любові до свого ближнього».

Якщо «перекласти» цю фразу мовою проектного менеджменту, то побачимо не стратегії, не правила комунікації, не стандарти, а потребу прислухатися до людей, розмовляти з ними, знаходити спільні рішення, розширювати простір довіри.

Нехай матеріали проекту «Замінимо мури відчиненими вікнами» надихнуть Вас на нові ідеї та справи, а коло однодумців стане ще більшим!

З повагою і сподіванням на співпрацю
команда проекту «Замінимо мури відчиненими вікнами»

WELCOME

The project «From destruction – to creation. Ways of reconciliation in Ukrainian society» implemented by Non-governmental organization «Integration and Development Center for Information and Research» in partnership with DVV International Ukraine won the Grundtvig Award in nomination «National Project» in 2016. The EAEA Grundtvig Award highlights project results that produce new ideas, new partnerships, new methodologies and a new understanding of how we can work in adult learning. The EAEA Grundtvig Award is named after Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783–1872), a Danish educator centrally influential in the development of non-formal adult education in Europe and worldwide! Each year, the European Association for the Education of Adults (EAEA) celebrates innovation and excellence in adult education.

Today, in many countries one of the main challenges is associated with understanding global processes that affect everyday cultural landscapes.

Ukraine no exception. Besides «homework» that we inherited from the Soviet past, our society needs to quickly learn how to live in the twenty-first century. That is why the objectives of projects that we implement are becoming more complicated and require more courage, more patience and, above all, creativity.

This handbook reflects changes processes that are taking place thanks to the joint work of civil society activists and representatives of cultural institutions, local authorities, journalists and other people who care. Without them, the projects would not exist.

Our common goal – promoting Adult Education Centers via cooperation between NGOs and cultural institutions (museums, community centers, libraries, theaters, etc.) providing the realization of cultural and educational initiatives – is already being implemented. A lot of communities have felt it, have witnessed it and have effectively benefited. New Adult Education Centers, Art studios, new evening and «street universities» have been started. What's next?

During the turbulent events in our country someone published a photo on Facebook: a large piece of a building wall rises where an unknown graffiti artist wrote «The hardest thing is to love your neighbor day by day».

If we «translate» this phrase into the language of project management we will see any strategy, not strategies, communication rules or standards, but, rather, the need to listen to people, to talk to them, to find common solutions, and to expand the space of trust.

Let the materials of the Project «Replacing walls with open windows» inspire you to new ideas and things, and the network of co-thinkers will become even wider!

With respect and hope for cooperation,
Replacing Walls With Open Windows Project team

ЗМІСТ

3 Вітальне слово

6 **Юрій Петрушенко**
Люди потребують культури

10 **Наталія Іванова**
Локальна культурна політика: хто «замовляє музику»?

14 **Олена Танасійчук**
На регіональному рівні з'явився публічний дискурс про те, що таке неформальна освіта

18 **Анастасія Гернега**
Зміни в суспільстві є результатом змін у свідомості

22 **Анна Молодцова**
Кому потрібні місця для творчості?

26 **Олена Остапчук**
Ми допомагаємо дорослому населенню збалансувати важливі сфери життя

30 **Наталія Косик**
Велосипед вже винайдено – треба тільки навчитись їхати!

34 **Яніна Ковальчук**
«Життя – це проект, і від того, як ми будуємо цей проект, залежатиме, яке життя ми проживемо»

38 **Сергій Дяченко**
Музеї – це загублені світи з величезною базою ресурсу для цікавого навчання

42 Чим є Народний Університет у Німеччині?

44 Карола Крістен про виклики та повсякдення народного університету у Франкфурті-на-Одері

46 Суліслава Боровська
Для чого і як будувати /анімувати місцеві події/культурні ініціативи

52 Документальні історії про вплив неформальної освіти на життя дорослих

55 Олена Люблянська, Галина Козаченко
Від святкування Дня міста – до Дня Незалежності: як фокус-групові дослідження допомагають зрозуміти, чого хочуть дорослі

59 Альона Калібаба
Соціальне підприємництво, чи можливості для сталого розвитку

63 Юлія Манукян, Сергій Дяченко
Музей всередині та назовні

69 Римма Міленкова
Book-art: мистецтво як засіб освіти і терапії

72 Анна Молодцова
Артстудія як майданчик для спілкування

76 Олена Остапчук
Гендерний підхід до освіти дорослих

CONTENTS

3 Welcome

7 Yuriy Petrushenko
People need culture

11 Nataliia Ivanova
Local cultural policy: Who «calls the tune»?

15 Olena Tanasiychuk
At the regional level we have a public discourse about informal education

19 Anastasiia Herneha
Changes in the society are the results of changes in consciousness

23 Anna Molodtsova
Who needs creativity hubs?

27 Olena Ostapchuk
We help adults to balance the important areas of life

31 Nataliia Kosyk
The wheel has been invented, just learn to ride!

35 Yanina Kovalchuk
«Life is a project and the way we manage this project will determine the life we live»

39 Serhii Diachenko
Museums are lost worlds with a vast resource base for fascinating learning

42 What is the VOLKSHOCHSCHULE (VHS) in Germany?

45 Carola Christen about challenges and everyday life of the Volkshochschule Frankfurt (Oder)

49 Sulislawa Borovska
How and why should we build/animate local events/cultural initiatives?

52 Documentary about how the informal education influences adult life

57 Halyna Kozachenko, Olena Lyublyanska
From City's Day to Independence Day: how focus group research helps us to understand the needs of the adult population in communities

62 Alyona Kalibaba
Social entrepreneurship and the potential for sustainable development

67 Yuliya Manukyan, Serhii Diachenko
Museum in and out

70 Rimma Milenkova
Book-art: a medium of education and therapy

73 Anna Molodtsova
Art studio as the platform for communication

77 Olena Ostapchuk
Gender approach to adult education

Юрій Петрушенко

ЛЮДИ ПОТРЕБУЮТЬ КУЛЬТУРИ

Мистецтво та громадянська освіта – чи можуть вони посилювати одне одного? **Голова правління ГО «Рада молодих вчених» Юрій Петрушенко** вважає, що соціальний капітал міста формується саме поєднанням цих напрямів та різноманітних практичних дій, що їх супроводжують.

Ваша організація 2016 року відкрила Центр освіти дорослих на базі наукової бібліотеки Сумського державного університету, і мешканці міста дуже швидко зацікавились ним. Як це сталось?

Ми пропонуємо жителям міста декілька можливостей для розвитку. Перше – це проект публічних відкритих лекцій науковців нашого міста, який називається Public Science. Це коли люди, які мають наукові здобутки, простими словами пояснюють містянам щось важливе, що може знадобитись їм у житті. Друге – це театральні студії для дорослих. Там люди, які хотіли, але не мали раніше можливості розвинути в собі акторські здібності, можуть прийти і спробувати себе на сцені. Третій проект, який у нас був, це робота з працівниками бібліотек та музеїв. Він називався «Мистецтво та анімація в публічному просторі», його учасники – працівники цих установ – навчались проводити різні культурні заходи, вивчали сучасні практики роботи з відвідувачами.

Чим відрізняються курси, які пропонує Центр освіти дорослих, від тих, які є в розкладах вишів?

У вишах викладають предмети за заздалегідь затвердженими планами, а в нас освіта неформальна. Ми більше орієнтуємось на потреби дорослих і реагуємо на зміни в освітніх потребах людей набагато швидше, ніж вищі навчальні заклади.

Фокусні групи реагували по-різному, але в одному векторі: соціалізація, саморозвиток і здійснення мрії. А 53% опитаних відповіли, що хотіли б продовжити навчання, щоб поглибити і розширити свої знання заради самовдосконалення, 40% – для розширення спектру зацікавлень і кола знайомих, і тільки 7% відповіли, що освіта потрібна їм для нової професії.

Як саме Ви відстежуєте ці зміни?

Перед тим, як започаткувати Центр освіти дорослих, ми проводили дослідження освітніх потреб дорослих. Ми працювали з фокус-групами, які сформували з пенсіонерів, дорослих, які працюють, людей, які тільки закінчили університети саме для того, щоб визначити, чого б саме вони хотіли навчитись.

Знаєте, що здивувало найбільше? – Питання: «Чому Ви хочете продовжити навчання?»

Фокусні групи реагували по-різному, але в одному векторі: соціалізація, саморозвиток і здійснення мрії. А 53% опитаних відповіли, що хотіли б продовжити навчання, щоб поглибити і розширити свої знання заради самовдосконалення, 40% – для розширення спектру зацікавлень і кола знайомих, і тільки 7% відповіли, що освіта потрібна їм для нової професії. Звичайно, в кожному випадку є свої мотиви. Але досвід нашої роботи свідчить: ті, хто приходить на освітні програми для спілкування, ознайомлюються з новими технологіями і навичками, а згодом можуть змінити і свою діяльність, розпочати щось зовсім нове.

Які культурні ініціативи були реалізовані завдяки цьому проектові, і як вони можуть послужити для громади міста чи регіону?

Результати наших артпроектів, а це і артбуки, і живі бібліотеки, і театральна постановка, пов'язані саме з життям у нашій міській громаді. Наприклад, підсумкова театральна постановка нашої студії називається «Я цілую місто, місто цілує мене», побудована на історіях, які розповідали учасники нашої театральної студії.

Ми готували бібліотекарів і музейних працівників, які мали організувати якусь свою культурну подію. Та й проект ще не закінчено, тому ми сподіваємось в найближчому майбутньому побачити, що підготують для нас люди після навчання. Сьогодні вже є виставка робіт, які виготовили учасники майстер-класу з артбуку.

Інтерв'ю записала Тетяна Павліченко

PEOPLE NEED CULTURE | Yuriy Petrushenko

Arts and civic education – can they strengthen each other? **Chairman of the Board of The Young Scientists Council NGO, Yuriy Petrushenko** believes that the social capital of a city is formed by a combination of these domains and various practical actions that accompany them.

In 2016, our organization established Adult Education Center on the basis of Sumy State University Scientific Library. And within a short time it has attracted local people's interest. Why?

Today we offer the city residents several possibilities for self-development. The first one – Public Science – is a project of open public lectures delivered by scientists of our city. This is when people with scientific achievements explain to citizens in simple terms something important that can be useful in their lives. The second one is theater studios for adults. People who always wanted but never had a chance to develop their acting abilities can come and try out acting on-stage. Our third project engaged both libraries and museum staff. It was called «The Art and Animation in Public Space» and the participants – employees of these institutions – learned to organize various cultural events and studied modern practices of customer services.

What is the difference between the courses offered by Adult Education Center and the courses in university curriculum?

The majority of universities teach subjects according to approved plans but our education is informal. We focus more on the needs of adults and respond to changes in educational needs of people much faster than universities.

How do you monitor these changes?

Before we established the Adult Education Center we had conducted a survey on adult education needs. We worked with the focus groups made up of pensioners, working adults, and people who have just graduated from universities with the purpose to determine what they would like to learn.

Do you know what was most surprising? The most interesting question for discussion was: «Why do you wish to continue your education?»

The focus groups responded differently but in the same vein: socialization, self-development and making a dream come true. 53% of respondents replied they would like to continue education and deepen their knowledge for the purpose of self-improvement, 40% wanted to widen their range of interests and the network of acquaintances, and only 7% responded that they would like to study to master a new profession. Of course, everyone has different motives. But our experience shows that those who embark on educational programs for companionship, get acquainted with new technologies and skills, and eventually can change the field of their activities and be engaged in something completely new..

The focus groups responded differently but in the same vein: socialization, self-development and making a dream come true. 53% of respondents said that they would like to continue their education for deepening and widening their knowledge, for self-improvement, 40% wanted to expand the range of interests and the circle of acquaintances, and only 7% said that they need education to acquire a new profession.

What cultural initiatives were implemented within this project and how can they serve the city or region community?

The results of our art projects – art-books, living vibrant libraries and theatrical performances – are associated with the life of our city community. For example, the final theatrical performance of our studio called «I kiss the City&City kisses me», is based on the stories told by participants of our theatrical studio.

We have trained librarians and museum staff who had to organize their own cultural event. And the project is not finished yet, so in the near future we hope to see what people prepare for us after their training. Today we also have an exhibition of works made by participants of the art-book master class.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

Роботи відвідувачів освітнього курсу «Мистецтво та анімація в публічному просторі».

These are the works of those who were attending our educational course Art and Animation in Public Space.

Фото: Рімма Міленкова | Photo: Rimma Milenkova

«Я ЦІЛУЮ МІСТО, МІСТО ЦІЛУЄ МЕНЕ...»

Фрагменти вистави
«Я цілую місто, місто цілує мене...», м. Суми.
Режисер і куратор – Тетяна Нянкіна

Fragments of the Play
«I kiss the City&City kisses me», Sumy.
Director and Curator – Tatiana Nyankina

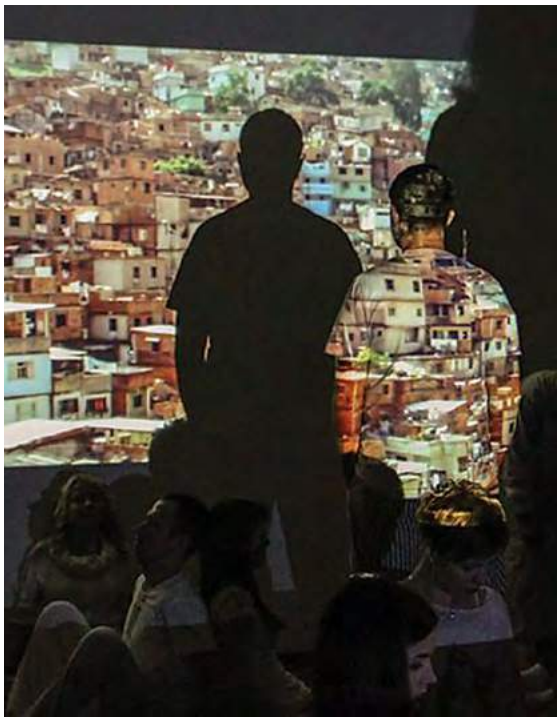

Фото: Сергій Тихенко | Photo: Sergey Tyhenko

Наталія Іванова

ЛОКАЛЬНА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА: ХТО «ЗАМОВЛЯЄ МУЗИКУ»?

Наталія Іванова, менеджерка проекту «Співпраця бібліотек і музеїв Мелітопольщини як ресурс розвитку освіти дорослих» Науково-методичного центру освіти дорослих Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького розповідає про те, чого навчалися працівники бібліотек і музеїв області, і чи стануть вони активними учасниками творення місцевої культурної політики, чи залишаться в межах повноважень адмінресурсу.

Однією з найбільших проблем у регіонах, на мою думку, є культурне становище бібліотекарів та музейників міських і сільських культурних інституцій. Саме на них ми спрямували освітню програму й запропонували їм стати активними творцями подій.

Результати проекту – це удосконалення роботи комунальних закладів культури відповідно до змін сучасних запитів місцевої громади. Вигоду від реалізації проекту отримають самі місцеві мешканці – платники податків, які й утримують ці заклади культури через систему оподаткування. По-друге, учасники проекту змогли здобути не лише професійні знання та навички, цінні для їхньої суто професійної діяльності, вони також підвищили свої громадянські компетентності, що, як ми сподіваємось, стане запорукою того, що вони будуть ставати активними гравцями на арені формування та розвитку активного громадянського суспільства.

Мене вразило те, що деякі працівники, попри те, що вони працюють у творчій сфері й мають багатий досвід, інколи дуже не впевнені в собі та у своїх силах. Сподіваюсь, що завдяки участі в заходах проекту представники бібліотек і музеїв міста та району набули не тільки позитивного досвіду і знань, а й відчули, що можуть самі стати відповідальними за культуру села.

У сільській бібліотеці села Семенівка Мелітопольського району в рамках нашого проекту відкрито українсько-польський культурний центр «Moja rodzina». Все почалося з того, що працівниця цієї бібліотеки Ірина Пльохова має польське коріння і все життя цікавилася польською культурою. Коли вона дізналася, що в рамках нашого проекту буде підтримано декілька ідей, то одразу вирішила, що це і є її шанс здійснити свою мрію. Вона провела велику попередню роботу, щоб виявити в селах свого району людей з польським корінням, а також тих, хто цікавиться польською мовою та культурою і має прагнення її відроджувати й розвивати. І от 18 листопада в Семенівській сільській бібліотеці відбулося урочисте відкриття Центру. Вже сформовано дві групи «учнів», які вивчають польську мову, придбано навчальну літературу, а також є ще дві групи відвідувачів, які відроджують польські традиції декоративно-прикладного та вокального мистецтва. Відвідувачі Центру мають на меті створити громадську організацію для подальшого розвитку своєї діяльності.

Не менш цікавим виявився міні-проект нашої учасниці з села Спаське Мелітопольського району Наталі Рашевської. Вона не тільки дуже віддана своїй справі бібліотекарки, а й стала ініціатором створення при бібліотеці музею на громадських засадах історії свого села, постійно організовує та веде концертні програми в місцевому сільському клубі. За її ж відгуками, від участі в нашому проекті вона отримала неабиякі позитивні враження, повірила у свої сили та надихнулася на подальшу творчу діяльність. У рамках свого міні-проекту Наталя вирішила створити фотоальбом випускників Спаської сільської школи за всі роки її існування «Жива пам'ять нашого села». Основною метою виготовлення альбому, над яким працювали колишні та майбутні випускники, а також їхні знайомі та родичі, було налагодження діалогу поколінь та об'єднання громади навколо бібліотеки. І це вдалося. Мешканці села, ті, що там живуть, і ті, які вже його давно покинули, завзято відшуковували фотографії минулих років. Селяни ділилися не тільки фотографіями своїх випусків, а й фотографіями зі свого життя, пов'язаного з селом. Так вдалося зібрати багато різних фотографій.

Проект *«Співпраця бібліотек і музеїв Мелітопольщини як ресурс розвитку освіти дорослих»* додав нового імпульсу життю бібліотеки, а також поліпшив імідж бібліотеки як центру громадської активності на селі. Мене вразило те, що деякі працівники, попри те, що вони працюють у творчій сфері й мають багатий досвід, інколи дуже не впевнені в собі та у своїх силах. Сподіваюсь, що завдяки участі в заходах проекту представники бібліотек і музеїв міста та району набули не тільки позитивного досвіду і знань, а й відчули, що можуть самі стати відповідальними за культуру села.

Текст підготувала
Євгенія Амеліна

LOCAL CULTURAL POLICY: WHO «CALLS THE TUNE»?

Nataliia Ivanova

Nataliia Ivanova, the manager of the project «Cooperation of libraries and museums of the Melitopol region as a resource for development of adults' education» of the Scientific Methodological Center for Education of Adults of the Bohdan Khmelnytskyi Melitopol State Pedagogical University explains what the library and museum workers of the region have learned and whether they can become active participants in forming the local cultural policy or will stay within the limits of administrative resource.

One of the biggest problems in the regions is a cultural condition of librarians and museum workers of the urban and rural cultural institutions. This is why they became central focus of our educational program where we offered them to become active participants of art events.

The project resulted in improving the work of state cultural institutions in line with the change of present-day demands of local community. Local community is the one who will benefit from this project as taxpayers that support these cultural institutions through taxation system. Secondly, the participants of the project were able to acquire not only professional knowledge and skills being valuable particularly for their professional activities but they also increased their civil competence that hopefully will guarantee their becoming active participants in the process of formation and development of an active civil society.

A Ukrainian-Polish cultural center «Moja rodzina» was opened in the library of Semenivka village, Melitopol District, as a part of our project. Iryna Pliokhova, a librarian with Polish roots, has always been interested in Polish culture and was the one who initiated this idea. When she found out that we plan to support several ideas within our project, she decided it was her chance to fulfill the dream. She performed tremendous preliminary work trying to find people with Polish roots in nearby villages and those who are interested in Polish culture and are ready to revive and develop it. The grand opening of the Center took place on November 18 at the village library of Semenivka. Today we have two groups of students that study Polish language and we purchased textbooks. Additionally, we have two groups of visitors that revive Polish traditions in art and vocality. Center's visitors plan to open a civil society organization to further develop their activities.

The mini-project by Nataliia Rashevska from Spas'ke Village Melitopol District is equally important. She is very dedicated to the profession of a librarian and as a volunteer she initiated the establishment of a history museum of her village within her library. She is the one who organizes and hosts events at the local village club. She said she got many positive impressions from participating in our project, she believed in her capabilities and was inspired for further artistic activity. As part of her mini project, Nataliia decided to create a photo album of all the graduates of the Spaske village school «The Living memory of our village». The main idea of making such an album was to gather former and future graduates, their friends and relatives and to establish, a dialog between generations and unite the community around the library. And it was a success. Those villagers that live there and those that moved away a long time ago were enthusiastically looking for pictures of the past years. The villagers shared not only the photos of their graduating classes but also photos of their life associated with the village. So we managed to collect many various pictures.

The project «Cooperation of Libraries and Museums of the Melitopol Region as a Resource for Development of Adults' Education» added new impulse to the library life and also improved its image as a center of public activities in the village. I was surprised that some employees who have a rich experience in the sphere of arts are sometimes not so confident in themselves. I hope that through participation in the project the representatives from urban and rural libraries and museums acquired not only some positive experience and knowledge but also felt that they can be responsible for the culture of their village.

> Together with our partners we held the final part of our project – the exhibition «Fair of innovative practices in libraries and museums of Melitopol region» in the Shevchenko City Palace of Culture of Melitopol. It was a perfect opportunity to introduce the best practices of project participants, since its strategic aim was to upgrade the educative, innovative and communicative potential of cultural institutions as well as to strengthen the role of culture and education as the elements of mutual understanding in the society.

Text was prepared by Yevheniia Amelina

Фото: Ірина Лобанова | Photo: Iryna Lobanova

Фото: Ірина Лобанова | Photo: Iryna Lobanova

1

1 3 2

1. Майстер-клас зі стрільби з лука на території Національного історико-археологічного заповідника «Кам'яна Могила» в рамках реалізації міні-проекту «Кам'яна Могила – жива історія», автор Ольга Пеньова.

2. Фрагмент театралізованої екскурсії «Обряди Приазовського степу» на території Національного історико-археологічного заповідника «Кам'яна Могила» в рамках реалізації міні-проекту «Кам'яна Могила – жива історія», автор Ольга Пеньова.

3. Майстер-клас з петриківського розпису молодої Слобожанської художниці Олесі Вакуленко в Мелітопольській центральній дитячій бібліотеці «Мальвіна» в рамках реалізації міні-проекту «Петриківка – спадщина чи сучасність», автор Світлана Захарова.

1. Master-class in archery on the site of the National historical and archaeological reserve «Stone Tomb» in the framework of the implementation of the mini-project «Stone Tomb – Breathing History», author Olga Penova. Picture sponsored by Iryna Lobanova.

2, 4. A fragment of the theatrical excursion «The Rites of Azov Steppes» on the territory of the National Historical and Archaeological Reserve «Stone Tomb» in the framework of the mini-project «Stone Tomb – Breathing History», author Olga Penova.

3. Master-class on the Petrikov painting by young Slobozhanshchyna artist Olesya Vakulenko in Central children's library «Malvina» in Melitopil within the framework of mini-project «Petrykivka – Heritage or Modernity», by Svitlana Zakharova.

Фото: Наталя Іванова | Photo: Natalia Ivanova

Олена Танасійчук

НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ З'ЯВИВСЯ ПУБЛІЧНИЙ ДИСКУРС ПРО ТЕ, ЩО ТАКЕ НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Олена Танасійчук, координаторка проекту «Освіта заради змін» розповідає про те, де народжуються ідеї культурно-освітніх подій та як підняти хвилю зацікавленості в освіті протягом всього життя.

Які виклики Вам довелось долати під час проекту «Освіта заради змін»?

Ми хотіли досягти доволі амбітної мети: створити відкритий реальний мультифункціональний простір для освітніх і культурних ініціатив. Ми бачили його вільним, доступним, таким, що надаватиме можливість будь-кому прийти та здобути конкретні знання, набути конкретних навичок, підвищити свою кваліфікацію або просто гарно провести своє дозвілля. Хотілось, щоб цей майданчик працював на постійній основі та мав свою матеріальну базу. Думаю, що цього ми досягли, оскільки відбулося поєднання роботи нашого благодійного фонду з роботою бібліотеки, яка вже має певну інфраструктуру. Саме ця співпраця і дала нам змогу відчинити двері для усіх охочих.

Які культурні ініціативи були реалізовані під час роботи над проектом, і які можливості вони відкрили для міста?

Серед двадцяти подій у проекті лише п'ять було пов'язано з культурою. Основний акцент ми зробили на освіті. Але культурна компонента виявилась дуже цікавою, реакція аудиторії часто перевершувала наші очікування. Одним з таких заходів стала фотовиставка «Прості обличчя непростої історії». Це була експозиція старих світлин із сімейних альбомів, а тому будь-хто міг стати учасником виставки, додавши картки з особистого сімейного архіву. Ми спробували подивитись на історію нашого краю не через призму відомих особистостей, не через події, описані в підручниках, а через життя простих людей, які творили історію. Хтось був засуджений, когось депортовано, хтось пережив голод або був у гетто. Швачки, домогосподарки, працівники заводів чи звичайні селяни – в їхніх долях, життях та обличчях ми побачили, яка багатогранна і складна історія нашого регіону. Ця виставка мала неймовірний резонанс, ми демонстрували її два місяці в Чернівцях, потім – у Румунії, а далі вона, ймовірно, помандрує до Білорусі. Цікаво також те, що сам формат виставки виявився дуже легким для реалізації, адже коли кожен може стати учасником, то багато людей долучається.

Ми спробували подивитись на історію нашого краю не через призму відомих особистостей, не через події, описані в підручниках, а через життя простих людей, які творили історію. Хтось був засуджений, когось депортовано, хтось пережив голод або був у гетто. Швачки, домогосподарки, працівники заводів чи звичайні селяни – в їхніх долях, життях та обличчях ми побачили, яка багатогранна і складна історія нашого регіону.

Культурні ініціативи завжди впливають на місто, середовище, в якому проводяться. Це не нове. Новизна лише в тому, як саме вони впливають та якого ефекту досягають, затребувані чи ні, як суспільство на них реагує. У своїй роботі ми намагались якомога чіткіше формулювати те, що хотіли донести до аудиторії: «Знайди в житті місце для книги», «Розвивайся», «Рухайся вперед», «Отримуй задоволення від життя», «Будь мотивованим», «Вчися». Чітке розуміння та проговорювання мети організації того чи того заходу сприяє кращому його втіленню та допомагає ясніше розуміти ситуацію.

Які перспективи розвитку Відкритого університету? Чи потрібне йому фінансування?

Фінансування, звісно, потрібне, і над його пошуком треба працювати. Проте, слід пам'ятати і про інші можливості. Наприклад ми, працюючи у Відкритому університеті для дорослих, отримали дуже багато пропозицій від його учасників про те, що вони самі на волонтерських засадах готові навчати інших у тих галузях, де вони є фахівцями. Це величезний ресурс і чудове надбання та відкриття цього проекту. Ми отримали практично повністю сформований курс із професійними тренерами, які готові працювати просто тому, що усвідомлюють важливість освіти протягом життя. Але стукати потрібно у всі двері, подаватись на гранти, робити проекти, співпрацювати з приватним сектором, меценатами. Ці кошти тільки пришвидшать розвиток Відкритого університету, дадуть змогу працювати ефективніше й потужніше.

Інтерв'ю записала
Тетяна Павліченко

AT THE REGIONAL LEVEL WE HAVE A PUBLIC DISCOURSE ABOUT INFORMAL EDUCATION

Olena Tanasiychuk

Olena Tanasiychuk, coordinator of the Education For Change Project discusses how ideas about cultural and educational events are born and how to raise a wave of interest in lifelong learning.

What challenges have you faced during the Education For Change Project?

We wanted to achieve a rather ambitious goal: to create an open and effective multifunctional space for educational and cultural initiatives. We aimed to create a free, accessible space that would provide an opportunity for anyone to come and acquire specific knowledge, skills, improve their qualifications or just spend leisure time. We would like this platform to be able to eventually work on regular basis with its own recourse base. I think that we have achieved this goal since our charitable fund and the library operations were integrated, which allowed us to use already developed infrastructure. This cooperation gave us an opportunity to open doors to everyone.

We tried to look at the history of our region from the perspective of ordinary people that created history and not through famous personalities or events pictured in textbooks. Some were sentenced or deported; others survived forced famine or ghetto. Seamstresses, housewives, factory workers, farmers – their destinies, their faces, their lives reflected a complex and multifaceted history of our region.

What cultural initiatives were implemented during the project, and what opportunities were created for the city?

Among the 20 events within the project only 5 were related to culture. We focused mainly on education. But the cultural component was very interesting and the audience's reaction often exceeded our expectations. One of such events was the exhibition «Simple Faces of Complicated History». It was an exhibition of old photos from family albums, so anyone could become an exhibitor by adding photos from personal family archives. We tried to look at the history of our region from the perspective of ordinary people that created history and not through famous personalities or events pictured in textbooks. Some were sentenced or deported; others survived forced famine or ghetto. Seamstresses, housewives, factory workers, farmers – their destinies, their faces, their lives reflected a complex and multifaceted history of our region. This exhibition has been incredibly successful, it was held in Chernivtsi for two months, then in Romania, and it is likely to be held in Belarus next. It is remarkable that the format of such exhibition was easy to implement. When everyone has a chance to take part in the exhibition lots of people get involved.

Cultural initiatives always impact the city and the medium. That is nothing new. The new thing is in their impact, the demand and people's reaction to such initiatives. In our work we have tried to articulate as clearly as possible what we wanted to convey to the audience: «Find a place for books in your life», «Grow», «Move forward», «Enjoy life», «Be motivated», «Learn». A clear understanding and articulation of the project's purpose contributes to its implementation and helps to clearly understand the situation.

What are the prospects for further development of the Open University? Does it require further funding?

Funding of course is necessary and we must work on fundraising. However we should also think about other opportunities. For example, while working at the Open University for adults we got a lot of offers from the participants volunteering to teach others in areas of their expertise. This is a great resource and an accomplishment for the project. We got practically a fully-fledged course with professional instructors who are willing to work simply because they realize the importance of life-long education. But we need to knock on all doors, apply for grants, develop new projects and cooperate with the private sector and sponsors. Such funds will boost the development of the Open University and will make our work more effective and powerful.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

У кожного з нас своя історія. Учасники виставки «Прості обличчя непростої історії» запропонували доторкнутися до спільної історії через досвід буковинців.

1, 2, 3. Учасники публічної програми виставки «Прості обличчя непростої історії».

4. Сергій Гакман, куратор освітньої програми проекту.

Each of us has her or his own story. Participants of the exhibition Simple Faces, Difficult History encourage us to come into touch with our common history through the experience of Bukovyna residents.

1, 2, 3. Simple Faces, Difficult History Exhibition public program participants.

4. Serhii Hakman, Supervisor of the project's traning program.

Фото: Тетяна Споринiна | Photo: Tetiana Sporynina

Фото: Олена Танасійчук | Photo: Olena Tanasiychuk

1

2

1. Одна зі світлин фотовиставки «Прості обличчя непростої історії». На фото – офіцер австро-угорської армії Ілля Гуцуляк. Фото із сімейного архіву, надав Юрій Чорнеєв.

2. Нанесення поезії Юрка Іздрика на тротуар під час проведення флешмобу «Вірші на асфальті в спальних районах», художник – Костянтин Желіховський.

1. One of the photographs presented at the exhibition «Simple Faces, Difficult History». Photo of the officer of Austrian-Hungarian army Ilya Gutsulyak. Photo from the family archive, courtesy of Yuri Chornii.

2. Inscribing Yurko Izdryk's poetry on the pavement during the flash-mob «Poetry on the pavement in residential areas», artist Kostiantyn Zhelihovskyi.

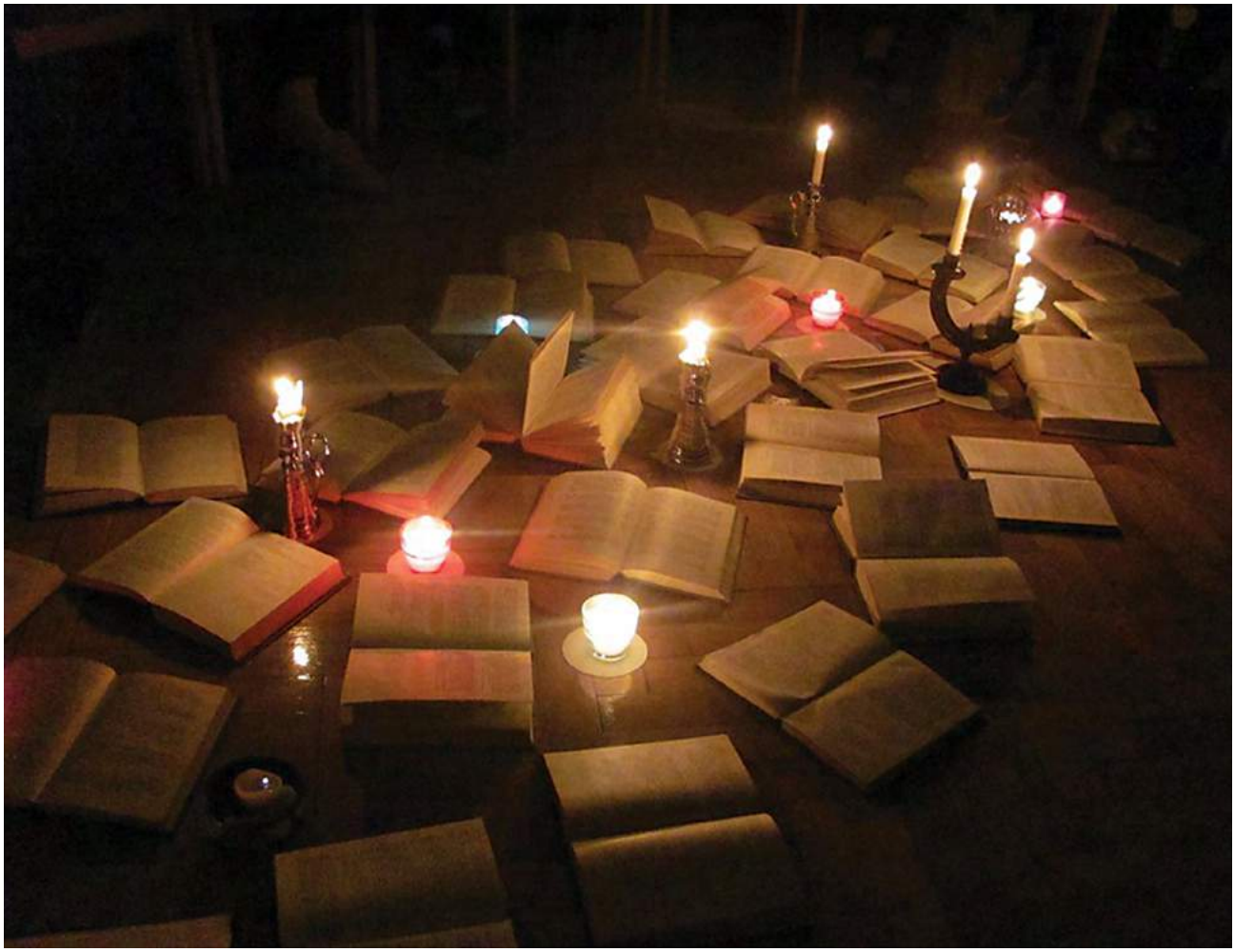

Фото: Олена Танасійчук | Photo: Olena Tanasiychuk

Анастасія Гернега

ЗМІНИ В СУСПІЛЬСТВІ Є РЕЗУЛЬТАТОМ ЗМІН У СВІДОМОСТІ

З чого починаються зміни в суспільстві та яка роль мистецтва в цьому процесі – про це розповіла **очільниця ГО «Точка дотику» та координаторка проекту «Через мистецтво до порозуміння: Київська мала опера як культурно-освітній простір для діалогу та єднання» Анастасія Гернега.**

З якими дорослими працював Ваш проект?

У нас було три цільові групи: перша – це працівники культурних установ Києва (театрів, концертних закладів та музеїв), друга – це молоді представники артспільнот (театральні режисери та художники, дизайнери, скульптори), серед них майже половина – переселенці. Для них ми проводили чотириденні майстер-класи, на яких вони мали нагоду надихнутись прикладами мистецьких робіт режисерів та художників держав, що пережили конфлікти, дізнатись про те, як митці в таких суспільствах творили культурний продукт, спрямований на подолання бар'єрів і сприяння примиренню. Вони також ознайомились з інноваційними підходами до створення вистав та артоб'єктів.

Насамкінець, ми запрошували вимушених переселенців, які розповідали свої історії, ділились досвідом, і спільно з молодими представниками артспільнот у малих групах виробляли ідеї культурного продукту. Найкращі з цих ідей підтримали та втілили в життя самі учасники: чотири міні-вистави створили режисери, які пройшли підготовку, презентовано один спільний художній проект від молодих художників.

Що зацікавило молодь у проекті?

По-перше, тренерами ми залучали людей, які є для молоді цікавими та авторитетними. Це не академічні викладачі в класичному розумінні (хоч дехто з них і викладає у ВНЗ), а молоді, активні, особистості, що мають власний погляд на процеси, які відбуваються в суспільстві, та реалізують свої мистецькі проекти. Вони – практики. І в них справді є чого повчитися.

На мою думку, навчання представників професій, які передбачають вплив на формування громадської думки (таких як митці, медійники та навіть вчителі) дає набагато кращий ефект, ніж навчання представників інших професій. Адже вони здатні ретранслювати одержану інформацію на широку аудиторію.

По-друге, серед учасників наших майстер-класів, так само як і серед учасників театральної студії, яка працювала в рамках проекту, переважно були переселенці. Мова йде не лише про вимушених переселенців, які переїхали до Києва через анексію Криму чи конфлікт на Сході, хоча й таких вистачає. Київ – це місто, куди стікаються люди з усієї країни, з усіх регіонів… І всі вони мають певний досвід «переселення». На мою думку, пропрацювати, осмислити цей досвід, знайти для нього художню форму – це для наших молодих клієнтів також серйозна мотивація для участі у проекті.

Чого саме Ви хотіли навчити людей, з якими працювали?

Напевно, насамперед треба розуміти процеси, які відбуваються навколо, прагнути до осмислення їх. Саме тому ми планували не лише освітні, а й дискусійні заходи. Бо під час таких заходів стається найбільше прозрінь.

Дві з чотирьох міні-вистав виконані в новому в Україні жанрі «документальний театр». Під час навчання ми не випадково акцентували саме на такому підході: він передбачає діалог з представниками кризових груп. Режисер (він же й драматург) бере в них інтерв'ю, працює з різними доступними текстами, переосмислює їх, і так створює ідею вистави. Вся ця підготовча робота сама собою змінює людину, розширює її горизонти.

У чому Ви бачите потенціал артстудій, якщо говорити про це в контексті «освіти дорослих»?

На мою думку, навчання представників професій, які передбачають вплив на формування громадської думки (таких як митці, медійники та навіть вчителі) дає набагато кращий ефект, ніж навчання представників інших професій. Адже вони здатні ретранслювати одержану інформацію на широку аудиторію.

Зважаючи на те, що переважну більшість клієнтів артстудій становлять саме актори, режисери, художники, нехай навіть ремісники – освітній потенціал артстудій дуже потужний.

Інтерв'ю записала
Тетяна Павліченко

CHANGES IN THE SOCIETY ARE THE RESULTS OF CHANGES IN CONSCIOUSNESS

Anastasiia Herneha

What do changes in the society start with and what is the role of arts in this process – these questions will be answered by **Anastasiia Herneha, head of NGO «Touch Point» and coordinator of the project «Through arts to understanding: Kyiv Mala Opera as a cultural and educational environment for dialog and unity».**

What adults have been the target audience of your project?

We have three target groups: first, employees of cultural institutions in Kyiv (theaters, concert venues and museums).

Second, the young representatives of art communities (theater directors and artists, designers, sculptors), almost half of them are internally displaced people. We conducted four-day workshops for them, where they had a chance not only to draw inspiration from other artists, who have experienced conflicts in their countries, but also to learn how they created cultural products in their societies, aimed at overcoming barriers and promoting reconciliation. They also were introduced to innovative approaches to creating exhibitions and art objects.

Finally, we invited internally displaced people who told their stories, shared their experience and along with the young representatives of art communities developed ideas of cultural products in small groups. The best ideas were supported and realized by participants themselves. The stage directors who had undergone a training created four small performances and another group of young artists presented their joint art project.

What are young people interested about in the project?

First of all, we invite trainers who can be interesting and reputable to young people. They are not academic teachers in a classical sense (although some of them teach at universities). They are young, active individuals with their own view of the processes taking place in the society who implement their art projects. They are people of practice. And they indeed have something to share with others.

Secondly, most of the participants of our workshops as well as of the theater studio that is part of our project are internally displaced people. Here we are talking not only about IDPs from Crimea or the East of Ukraine who moved to Kyiv, though we have many of them as well. People are streaming to Kyiv from various regions of Ukraine. And all of them have certain in-migration experience. In my opinion, working on this experience, comprehending it and finding an art form for it is also a very serious motivation for our young clients to participate in the project.

What exactly did you want to teach the people you were working with?

Perhaps first of all one should understand the processes taking place around them, strive to comprehend them. That is why in addition to educational activities, we planned to conduct discussions. Because during such activities most of the enlightenment happens.

Two out of four small plays were produced in a new genre for Ukraine – «documentary theater». It was not a coincidence that we stressed this approach during training: it implies a dialog with the representatives of crisis groups. The stage-director (and a play-writer at the same time) interviews them, works with various available texts, thinks them over and thus produces an idea for the performance. These arrangements themselves change a person and expand his/her horizons.

Where do you see the potential of art studios in the context of «adult education»?

I think that educating the representatives of certain professions that have an influence on forming public opinion (such as artists, media workers and even teachers) produces a much better effect than teaching the representatives of other professions. It is because they are able to convey the information obtained to a large audience.

I think that educating the representatives of certain professions that have an influence on forming public opinion (such as artists, media workers and even teachers) produces a much better effect than teaching the representatives of other professions. It is because they are able to convey the information obtained to a large audience.

Considering that the vast majority of art studio clients are actors, stage-directors, artists, even artisans, the educational capacity of art studios is very powerful.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

Фото: Анастасія Гернега | Photo: Anastasiia Herneha

МИСТЕЦЬКА АКЦІЯ ХУДОЖНИКІВ «ЧАС, ВИДІЛЕНИЙ НА РОЗДУМИ ПРО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ»

AN ART EVENT BY PAINTERS: «TIME DEDICATED TO REFLECTION ON INTERNALLY DISPLACED PERSONS»

Шановний пасажире, з 16.00 до 18.00 у трамваї відбуватиметься мистецька акція «Час, виділений на роздуми про внутрішньо переміщених осіб». Рух трамвая: Контрактова площа – станція метро «Оболонь» – Контрактова площа. Проїзд безкоштовний.
Хто ж такі «внутрішньо переміщені особи»?

Dear passenger, from 16.00 to 18.00 the art event «Time dedicated to reflection on internally displaced persons» is taking place in this tram. The tram route is: Kontraktova Square – Obolon metro station – Kontraktova Square. The fare is free. So, who are the internally displaced persons?

Консультант Леся Хоменко
Художники: Віталій Агапєєв, Єгор Анциг'ін, Віра Ганжа, Олексій Зайцев, Анна Кахіані, Ольга Лебедєва, Альона Мамай, Максим Пастушенко, Юрій Чернявський, Анна Самар

Consultant: Lesya Khomenko
Painters: Vitalii Agapieiev, Iehor Antsyhin, Vira Ganzha, Oleksii Zaitsev, Anna Kahiani, Olga Lebedieva, Aliona Mamai, Maxym Pastushenko, Yuriy Cherniavskyi, Anna Samar

▲
Фрагмент документальної вистави «Пальма під снігом», матеріалом для якого стали записи зі щоденника-блогу переселенки з Ялти.

A fragment from the documentary spectacle «A Palm Tree In the Snow» based on materials from diaries of an internally displaced person from Yalta.

Антон Романов
у виставі-перформансі «Руйнація» ➤

Anton Romanov in the theatrical performance «Destruction»

Фото: Анастасія Гернега | Photo: Anastasiia Herneha

Анна Молодцова

КОМУ ПОТРІБНІ МІСЦЯ ДЛЯ ТВОРЧОСТІ?

Громадську організацію «Світанкова зоря» створювали як просвітницьку спілку людей, яким хотілось принести в місто мистецтво, показати людям красу. І в статуті організації прописані цілі діяльності – це просвітницька робота не лише з дорослим населенням, а взагалі з усіма охочими. Коли в ініціативної групи Анни Молодцової виникла потреба в партнері для створення артстудії, вона звернулась до «Світанкової зорі», вони разом підготували заявку на конкурс і виграли.
Сьогодні артстудія пропонує різні творчі курси, лекційні тренінгові заняття для всіх охочих.
Як з допомогою щасливих людей змінюються стосунки в громаді розповіла **керівник проекту «Організація навчальної творчої студії для дорослих на базі міської бібліотеки» і менеджерка ГО «Світанкова зоря» Анна Молодцова.**

Чим цей проект відрізняється від інших, що реалізовуються у Вашому регіоні?

Можливо, така позиція не всім сподобається, але все ж: більшість проектів спрямовані на переселенців та людей з обмеженими можливостями. На мій погляд – як переселенки та інваліда третьої групи – іноді переоцінюють ці проблеми, забуваючи про простих людей. Спостерігаю за тим, що часто переселенці живуть краще, аніж середньостатистична поштарка чи пенсіонер, чи інваліди. Якщо вони хочуть, то можуть дозволити собі більше, аніж пересічний пенсіонер. Тому ми дуже хотіли дати можливість тим, хто не може дозволити собі платної освіти, прийти до нас і робити те, що подобається.

Які культурні ініціативи були реалізовані в рамках проекту, які можливості вони відкривають для міста?

Ми створили два maker-space на базі двох бібліотек: одна – це бібліотека-партнер, з якою ми співпрацювали в рамках проекту, і друга – центральна бібліотека, яка виділила для нас приміщення, коли стало зрозуміло, що учасники просто фізично не поміщаються в тій залі, де ми працювали раніше. Тепер за цим зразком створюємо аналогічні місця для творчості різної аудиторії. Можна сказати, що кожна бібліотека вирішила підтримати нашу ініціативу. Це значить, що люди можуть в будь-який момент прийти попрацювати для свого задоволення.

З якими дорослими Ви працюєте? Що Ви їм пропонуєте, і чого хотіли б навчити?

В нас немає диференціації між людьми, з якими ми працюємо. До нас можуть прийти всі охочі. Але, як показала практика, в більшості випадків нашою аудиторією є жінки різного віку, найчастіше домогосподарки, доволі багато пенсіонерів. Приходять і чоловіки, але виглядає, наче вони трохи соромляться того, що хочуть займатись рукоділлям. Ми не робимо різниці між соціальним статусом, громадянством, мовою чи релігією. Наша програма спрямована на те, щоб люди з різними зацікавленнями знаходили спільну мову на базі творчості.

У контексті освіти дорослих часто говорять про зміни в особистості чи в житті людини. Як Ви вважаєте, які зміни мають статись, щоб людина прийшла навчатися у Ваш центр?

Для того, щоб людина прийшла на курси, вона має відчути потребу – внутрішню чи зовнішню – у самовдосконаленні.

Я вже не перший рік працюю з людьми у творчих курсах, і помітила таке: коли людина приходить до тебе в одному стані, то виходить з курсів зовсім інакшою. Люди позитивно змінюються, починають по-інакшому дивитись на світ і відчувати в ньому потребу, навіть якесь зачарування. Це такий момент, який характерний для творчості – вона випалює все погане і залишає тільки хороше. Якщо стоїть питання щодо побудови діалогу між людьми з різними історіями, досвідом, мовами, то кращої платформи, аніж творчість, просто не знайти. Якщо є потреба налагодити тісні особистісні взаємозв'язки, то просто посадіть їх разом робити, наприклад, одну іграшку чи малювати одне полотно. І ви побачите, що за деякий час все станеться само собою. Навчальні курси повинні робити людину кращою.

Чи проводили Ви тренінги з розвитку культурного підприємництва?

Так, звісно. У нас був курс основ підприємницької діяльності для майстрів ручної роботи. Додатком до нього став тренінг зі створення он-лайн магазину для продажу своїх виробів за кордон. Ми створили вісім магазинів, але це сталось зовсім недавно, тому про ефективність поки говорити рано. Але ми відстежуємо діяльність цих магазинів та допомагаємо в їхньому просуванні. У курсі з бізнес-планування ми розповідали про те, як спланувати власну справу, як зрозуміти, звідки беруться доходи та куди діваються отримані гроші. Для тих, хто працює на ярмарках чи має свій магазин, ми провели тренінг з основ успішних продажів.

Яким Ви бачите оптимальний спосіб діалогу між культурними установами і громадою?

Гадаю, потрібно вивчати потреби суспільства. Коли культурна установа починає запитувати людей про те, чого вони хочуть, а люди починають розуміти, що ці установи готові йти їм назустріч, то це і є діалог.

Інтерв'ю записала
Тетяна Павліченко

WHO NEEDS CREATIVITY HUBS? | Anna Molodtsova

How does this project differ from the others implemented in your region?

Perhaps not everyone likes this idea, but today most of the projects are focused on IDPs and people with disabilities. In my opinion, as an IDP and a disabled person myself, people sometimes overestimate these problems forgetting about ordinary people. I can see that IDPs often live better than an average postwoman, a retired or disabled person. If they want something they can afford much more than an ordinary pensioner. So we wanted to give an opportunity to those who cannot afford to pay for education to come to us and do everything they enjoy.

What cultural initiatives were implemented within the project, what possibilities do they open for the city?

We created two maker-spaces based on two libraries: the first one is a project partner library and the second one is the central library that provided us with rooms when it became clear that everyone physically could not fit in one room where we had worked before. Now we are working on similar creativity hubs for different audiences. We can say that each library decided to support our initiative. This means that people can come and work with pleasure any time they like.

Who are the adults you are working with? What do you offer and what would you like to teach them?

We do not differentiate the people we work with. Everybody who is interested can come to us. But usually they are women of all ages, mostly housewives. There are also quite a lot of retirees. Men also attend our classes, but it looks like they are a little shy of doing handicraft. We make no distinction based on social status, nationality, language or religion: our program aims to help people with different interests to find common language on the basis of art-work.

In the context of adult education the changes in personality or human life are often mentioned. What changes in your opinion should happen to bring people to study at your Center?

A person has to feel the internal or external need for self-improvement.

I have been working with people for several years in creative courses and I have noticed that a person comes to you with one attitude but leaves with a completely different one. People have changed for the better, they begin to see the world differently, feel the need for it and are even enchanted with it.

We do not differentiate the people we work with. Everybody who is interested can come to us. But usually they are women of all ages, mostly housewives. There are also quite a lot of retirees. Men also attend our classes, but it looks like they are a little shy of doing handicraft.

This is the moment appropriate for creative work: it burns out bad things and leaves only good things. If we talk about building a dialogue between people with different background, experiences, languages, you can hardly find a better platform than arts. If there is a need to establish close personal relationships between people, just bring them together to make a toy or paint one picture. And you will see that after some time everything will happen by itself... Training courses have to make a person better.

Do you conduct trainings on cultural entrepreneurship?

Definitely, we had the course on the Fundamentals of Entrepreneurship for handicraftsmen. In addition, we had a training on creating an online store to sell their handiworks abroad. We have created eight stores but it was only recently so it is too early to judge their efficiency. But we monitor these stores and try to promote them. Also we conducted a course on business planning; we discussed how to plan your own business, to understand how the profit is made and how to spend money efficiently. For those who work at fairs or have a store we conducted the training on the Fundamentals of Successful Sales.

What do you think is the best way of buidling a dialogue between the cultural institutions and the community?

I think you need to study the community's needs. When a cultural institution begins to ask people what they want and people start realizing that these institutions are willing to meet their needs, I think that is a dialogue.

Svitankova Zoria NGO was created as an educational union of people who wanted to bring art to the city, to show beauty to the people. The organization's Charter sets out goals of activity: educational work not only with the adults but with all attendees. When the initiative group of Anna Molodtsova needed a partner to create an art studio they contacted Svitankova Zoria, together they prepared an application to the contest and they won. Today the art studio offers a variety of creative courses, lectures and training sessions for everyone interested. **Anna Molodtsova, the manager of Svitankova Zoria NGO and head of the project «Organization of training art studio for adults on the basis of the municipal library»** told us how to change relationships in the community with the help of happy people.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

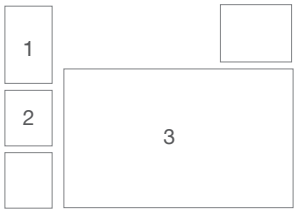

1. Митний брокер Євген робить годинник у стилі «Прованс» на заняттях із декорування предметів інтер'єру

2. Валентина Скородід плете своє перше кольє під час навчального курсу «Виготовлення прикрас ручної роботи»

3. Світлана Півненко опановує тонкощі створення фотоальбому ручної роботи під час навчального курсу «Скрапбукінг»

Фото: Анна Молодцова | Photo: Anna Molodtsova

1. Customs broker Eugene creates Provence style clocks at the interior decoration workshop session.

2. Valentina Skorodid weaves her first carcanet during the training course «Creation of handmade jewellery».

3. Svetlana Pivnenko masters the tricks of handcrafting while creating the photography album over the «Scrapbooking» training course.

Олена Остапчук

МИ ДОПОМАГАЄМО ДОРОСЛОМУ НАСЕЛЕННЮ ЗБАЛАНСУВАТИ ВАЖЛИВІ СФЕРИ ЖИТТЯ

Є культурні інституції, які самі продукують якісний продукт, і затребувані в громаді. Але є такі, які треба оновити. Їм можуть допомогти громадські організації і контентом, і тренерами, й атмосферою. Цієї осені на базі обласної бібліотеки ім. Ольжича у Житомирі відкрито перший Центр освіти дорослих. Як він працює і для кого – розповідає **керівниця проекту Олена Остапчук.**

Експерти кажуть, що освіта дорослих пов'язана з трансформаціями в житті людини. Які зміни повинні відбутись, щоб житомирянин прийшов до Вашого центру?

Люди приходять з конкретною проблемою, сподіваючись на те, що ми зможемо її розв'язати. Дехто шукає додаткових знань, дехто – розумних порад, ідей, думок, які, за їхнім переконанням, обов'язково повинні розв'язати їхні проблеми. Так, звісно, наші курси дають людям чимало напрацьованих рішень, але це не гарантує їхньої універсальності. І коли одні готові над собою працювати, то інші просто шукають готових розв'язків.

Чого б Ви хотіли навчити дорослих?

Ми прагнемо, щоб доросле населення активніше долучалось до освітніх сервісів. Я була б рада, якби після навчання у нас люди підвищили якість свого життя. А згодом, впровадивши їх у практику, реально змогли відчути, що вони можуть керувати своїм життям.

Як Ви дізнаєтесь, які саме освітні курси потрібні житомирянам?

Перш ніж починати тренінги з особистісної ефективності, ми провели опитування. І саме завдяки фокус-групам ми сформували перелік важливих тем, які цікавили наших респондентів. Тепер ми бачимо реальне підтвердження результатів опитування. Звісно, є заняття, які користуються більшою популярністю, якісь меншою, але загалом увесь курс затребуваний.

Заважає шаблонне мислення, яке формувалось роками в деяких працівників культурних інституцій. Але тепер вони розуміють, що на хвилі децентралізації перед ними постають нові виклики: або їх затребує громада, або громада відмовиться від їхніх послуг. Тому вони потроху вже змінюють формати роботи.

Ми також проводили дослідження, щоб виявити потреби людей, які відвідують бібліотеку. Ми дізналися, що люди хочуть максимальної інтерактивності, камерних заходів, в які вони самі будуть включені. З одного боку, це виклик для бібліотекарів, які звикли працювати більше у форматі виставок, показових заходів, коли є наперед написаний сценарій, який потрібно просто відчитати.

А тут важливо вміти створити атмосферу, нехай навіть на десять-п'ятнадцять людей. Це має бути майданчик для спілкування. Ми намагаємось відпрацьовувати такі заходи і шукати таких тем, навколо яких люди будуть об'єднуватись та комунікувати. І головне – щоб вони хотіли прийти наступного разу і зустрічатись там само.

Але відбувались і масові заходи. Наприклад, у бібліотеці в Бердичеві проводили Культурно-мистецький фестиваль «Дороги світу»: 24 години з Японією «Моміджігарі» – полювання за кленовим листям. Цей захід тривав 24 години, і там була маса культурних пропозицій для найвибагливішої публіки: чайна церемонія, читання поезії, майстер-клас із каліграфії, із одягання кімоно, японські настільні ігри, фотографування, виставка автентичних старовинних речей японського побуту, лекція з аніме та манги тощо.

Культура, освіта та громада: що допомагає і що заважає діалогові?

Заважає шаблонне мислення, яке формувалось роками в деяких працівників культурних інституцій. Але тепер вони розуміють, що на хвилі децентралізації перед ними постають нові виклики: або їх затребує громада, або громада відмовиться від їхніх послуг. Тому вони потроху вже змінюють формати роботи. І тут помітна пересторога: що рухає людьми, яка мотивація? Страх, що їх закриють, тому треба робити щось інноваційне, чи мотивація саморозвитку, самореалізації, що виявляється в тих бібліотекарів, які раніше не мали нагоди показати свого креативу. В останьому випадку всі працюють набагато краще.

Інтерв'ю записала
Тетяна Павліченко

WE HELP ADULTS TO BALANCE THE IMPORTANT AREAS OF LIFE

Olena Ostapchuk

There are cultural institutions which create a quality product and are in demand in the community. But there are those that need to be brought up to date. In this NGOs may help them with the content, instructors and the atmosphere.
This fall at the Zhytomyr Region Universal Scientific Library named after O. Olzhych the first Center for Adult Education was opened. **Olena Ostapchuk, the project manager,** will explain how it works and for whom.

Experts say that adult education is associated with transformations in human life. What changes must happen so that Zhytomyr residents would come to your center?

People come with a particular problem hoping that we can solve it. Some seek additional knowledge, some smart tips and ideas that they believe must solve their problems. Indeed so, our courses offer people a great deal of readily available solutions, but we do not guarantee their universality. And if some are prepared to work on themselves, others just look for ready solutions.

The stereotype thinking of some employees of cultural institutions, which was being formed for years, is an obstacle. But now they realize that in the wake of decentralization they face new challenges – community will either demand their services or will refuse from them. So they begin to gradually change their work format.

What would you like to teach adults?

We want adult population to more actively participate in the education services. I would be happy if having studied with us the people could improve the quality of their lives. And later when they apply their knowledge and skills they could really feel that they can control their lives.

How do you find out what educational courses are needed by Zhytomyr community?

Before starting trainings on personal effectiveness, we had conducted a survey. And the focus groups allowed us to form a list of important subjects that interest our respondents. Now we see a confirmation of the survey results. Of course, some activities are more popular than others, but in general the whole course is in demand.

We also conducted a study to identify the needs of the people attending the library. We learned that people want maximum interactivity, chamber events in which they could participate. In one respect it is a challenge for the librarians who are used to work more in the format of exhibitions, demonstrations when there is a pre-written script that just needs to be read.

And here it is important to create an atmosphere even for ten to fifteen people. This should be a platform for communication. We are trying now to work out such activities and look for themes that would unite people and make them communicate. And most importantly, that they would come again and meet at the same place.

But we had some public events too. For example, the library in Berdychiv conducted Culture and Art Festival «World Roads»: 24 hours with Japan «Momijihari», the hunt for maple leaves. This event lasted 24 hours, and there were a lot of cultural events for the most demanding public: tea ceremony, poetry reading, a master class on calligraphy, a kimono wearing master class, Japanese board games, photography, an exhibition of authentic Japanese antiques, lectures on anime and manga and more.

Culture, education and community – what promotes and what prevents a dialogue?

The stereotype thinking of some employees of cultural institutions, which was being formed for years, is an obstacle. But now they realize that in the wake of decentralization they face new challenges - community will either demand their services or will refuse from them. So they begin to gradually change their work format. And here is an important warning: what motivates people? Is it the fear of losing their job so they need innovation, or is it a motivation of personal development, self-fulfillment that is obvious in those librarians who previously have not had the opportunity to show their creativity. In the latter case librarians handle their work much better.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

Завдяки успішному проекту на Житомирщині було проведено 20 майстер-класів і тренінгів для дорослого населення, також організовано на базі бібліотек кілька клубів спілкування.

More than twenty master classes and trainings for adults were organised as well as several library based communication clubs were launched in Zhytomyr region owing to the project.

Фото: Юрій Булега | Photo: Yurii Buleha

1

2 3

4

1. Відкриття культурно-мистецького фестивалю «Дороги світу».

2. Майстер-клас із одягання кімоно, Ліза Ґалковська (Київ). Модель – Наталя Павліченко.

3. Глядацька зала фестивалю.

4. Учасниця майстер-класу з каліграфії. Яка Японія без сакури?

1. Opening ceremony at the cultural and art festival «Roads of the World».

2. Master class on putting on a kimono, Liza Galkovska (Kyiv). Natalia Pavlichenko modeling.

3. Auditorium of the Festival.

4. Participant of the master class in calligraphy. Can be Japan without sakura?

Фото: Олександр Шах | Photo: Olexandr Shakh

За проектом у бібліотеках Житомирського району і міста розпочато впровадження концепції «дружнього ставлення до родини». При бібліотеці відкрили дитячу кімнату «Бібліоняня», використовується технологія «Ігротека для бібліотеки».

In the framework of the project, the libraries of Zhytomyr city and the region began to introduce the concept of family friendly environment (the kid's room «Bibleoniania» was set up), the special technology of the games room in the library was used.

Наталія Косик

ВЕЛОСИПЕД ВЖЕ ВИНАЙДЕНО – ТРЕБА ТІЛЬКИ НАВЧИТИСЬ ЇХАТИ!

Новояворівський район багатий на мистецькі традиції і має осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Не дивно, що саме тут народилася ідея щодо повернення культурної спадщини у площину сучасності через артмайстерні, освітні технології, створення музейного центру. **Голова ТКЯ «Гостинець» Наталія Косик** бачить свою місію в тому, щоб розвивати специфіку регіональної культури та формувати запит на нову якість мистецьких проектів.

Ваш центр освіти дорослих існує вже кілька років, відомий у місті та районі. Чим він цікавить мешканців?

Мова йде не тільки про центр у Новояворівську, а й про мережу центрів освіти дорослих Яворівщини. Першим був відкритий центр освіти дорослих (Навчальний Центр «Мастак»), який діє при середній школі в селі Старичі. У ньому працюють столярна і художня майстерні, де виготовляють та розписують дерев'яні іграшки. Є також музей яворівської дерев'яної забавки, в якому зібрані найкращі зразки художньої обробки дерева. Людей, що відвідують НЦ, цікавить, як створити на сучасному обладнанні традиційну дерев'яну іграшку, якими художніми мотивами її оздобити. А музей пропонує атмосферу мистецького простору, збуджує позитивні емоції, надихає.

Ми не обмежуємось лише роботою в майстернях, пропонуємо також тренінги з особистісного розвитку. Організовуємо заняття на теми: «Позитивне мислення», «Формування команди», «Як досягти успіху», «Розвиток власної справи» та інші тренінги для охочих навчатись.

В Україні є багато провайдерів неформальної освіти. Чим мережа центрів освіти дорослих Яворівщини відрізняється від решти?

Найперше тим, що кожен наш центр освіти дорослих заснований на місцевих традиціях. Але, звісно, ми орієнтуємо керівників центрів не зупинятись на цьому, а розвивати освітні пропозиції відповідно до сучасних потреб споживачів. Недавно ми відкрили районний центр освіти дорослих на базі Новояворівського музею. Він діє як координаційний і методичний центр для усіх чотирнадцяти ЦОД Яворівщини. Якраз у ньому ми реалізовували проект «Музей як центр освіти дорослих і полікультурного діалогу в громаді» й маємо гарний результат – митці краю активно долучились до створення виставки «О! Це моя Яворівщина». Ми відкрили нові імена митців, активізували діяльність керівників музеїв, а керівники центрів освіти дорослих засвоїли інноваційні форми роботи, намагаються стати культурними менеджерами. Сподіваємось, що наступного року будуть позитивні результати діяльності і в ЦОД, і в музеях.

Ми відкрили нові імена митців, активізували діяльність керівників музеїв, а керівники центрів освіти дорослих засвоїли інноваційні форми роботи, намагаються стати культурними менеджерами. Сподіваємось, що наступного року будуть позитивні результати діяльності і в ЦОД, і в музеях.

Що Вас найбільше здивувало в людях, які брали участь в реалізації культурної компоненти проекту?

У конкурсі «О! Це моя Яворівщина!» митці мали представити регіон різними засобами мистецтва. Ми покладали надію на майстрів народного мистецтва яворівського осередку. Але вони не виявили зацікавленості до виставки. Звісно, пояснити це можна: частина з них працює суто на комерційні запити, ще частина – над своїми проектами. І тільки кілька людей відгукнулось на наш заклик. Виставка таки відбулась, а до списку майстрів нашого краю потрапили невідомі імена.

Ми не очікували, що проектом зацікавляться керівники інших музеїв. Коли вони працювали на тренінгах, то їхні очі горіли! Спершу, можливо, вони дещо з недовірою ставились до реального втілення змін у музейній справі, але бажання новизни перемогло. І це приємно, бо ті, від кого реально залежить розвиток музейної мережі, виявились небайдужими.

Які освітні курси можуть допомогти людям, що виробляють мистецький продукт, монетизувати свої таланти?

У нас є освітня програма, яка пропонує слухачам здобути економічні знання та навички для успішної реалізації бізнес-проектів. Навчаючись на курсі «Розвиток власної справи», учасники починають усвідомлювати безпідставність своїх побоювань, утверджуються в собі, а потім переходять до масштабнішої діяльності. Часом люди мають засоби для ведення власної справи, але їм бракує сміливості. Наприклад, Яворівщина – сприятливий край для впровадження зеленого туризму, але боязнь податкових зобов'язань, бухгалтерської справи гальмують багато ініціатив... Коли люди відчувають підтримку своїх ідей та розуміють цінність здобутих знань, подальші кроки вони бачать більш реалістично.

Інтерв'ю записала
Тетяна Павліченко

THE WHEEL HAS BEEN INVENTED, JUST LEARN TO RIDE!

Nataliia Kosyk

Novoyavorivsk area is rich in artistic traditions and has a center of the National Union of Folk Art of Ukraine. Not surprisingly, this is the place where the idea to return the cultural heritage to modern day life through art workshops, educational technologies, creation of a museum center was born. **Chairman of the Hostynets Society of Yavoriv Area Experts, Nataliia Kosyk,** sees her mission in developing the unique regional culture and forming a demand for a new quality of art projects.

Your Adult Education Center has existed for several years and is known in the town and the whole district. Why is it interesting for local community?

We are talking not only about the center in Novoyavorivsk but also about a network of adult education centers in Yavoriv area. The first Adult Education Center (Training Center «Mastak») was opened on the basis of the high school in Starychi Village. There are carpenters and artistic workshops where wooden toys are made and painted. There is also a museum of Yavoriv wooden toy, where the best examples of artistic woodcarving are collected. People who attend the Training Center are wondering how to create a traditional wooden toy using modern equipment, how to decorate it with artistic motifs. The museum offers an atmosphere of art space, evokes positive emotions, and inspires.

> We have discovered new artists, intensified activities of museum managers, and the managers of adult education centers have learned innovative ways of work and now they try to become culture managers. We hope that next year we will have positive results both in the centers and museums.

We do not limit ourselves only to working in the workshops but also offer trainings on personal growth. We provide trainings on such topics as «Positive thinking», «Teambuilding», «How to succeed», «How to develop your own business» and other trainings for those wishing to learn.

There are a lot of informal education providers in Ukraine. How does the network of adult education centers in Yavoriv area differ from the rest?

The first difference is that each of our adult education centers is based on local traditions. But, of course, we encourage the managers of the centers not to stop and to develop educational offers in accordance with the needs of the consumers and modern requirements.

Recently we have opened a regional Adult Education Center at the premises of Novoyavorivsk museum. It operates as a coordinating and methodological center for all fourteen adult education centers in Yavoriv area. This is the place where we implemented the project «Museum as a center of adult education and multicultural dialogue in the community» and we have a good result: local artists became active participants in the creation of the exhibition «Oh! This is my Yavoriv». We have discovered new artists, intensified activities of museum managers, and the managers of adult education centers have learned innovative ways of work and now they try to become culture managers. We hope that next year we will have positive results both in the centers and museums.

What surprised you most in the people who participated in the project's cultural component?

During the contest «Oh! That's my Yavoriv!» artists were called upon to present the region using different forms of art. We hoped to attract folk art masters of Yavoriv area. But they did not show any interest in the exhibition. Of course, it can be explained, some of them are working only on commercial orders; others are working on their own projects. And only a few people responded to our call. But the exhibition was held and the list of artists in our region was expanded with some new names.

We did not expect any interest in the project from the managers of other museums. But during training sessions their eyes were shining! At first they were somewhat distrustful towards changes in museum life, but the desire for novelty won. These are pleasant moments that demonstrate interest by those who really influence further development of the museum network.

What kind of training courses can help people creating art product to monetize their talents?

We have an educational program that offers the participants to acquire commercial knowledge and skills in order to implement their business projects successfully. While taking the course «How to develop your own business», the participants begin to realize the groundlessness of their fears, develop self-confidence and gradually move on to broader activities.

Sometimes people have the capacity to run their own business but they lack courage. For example, Yavoriv area is a favorable territory for eco-tourism, but fear of tax liabilities and accounting slows down a lot of initiatives... When people feel support for their ideas and understand the value of acquired knowledge, they view further steps more realistically.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

Важливим завданням зі збереження мистецької спадщини Яворівщини є відродження одного з народних ремесел – забавкарства. Останніми роками Товариство краєзнавців «Гостинець» досліджує історію, типологію, традиції орнаментування автентичної іграшки. Популяризує яворівську дерев'яну іграшку і навчальний центр «Мастак», навчаючи дорослих різноманітних технік майстрування яворівської забавки.

A significant mission of preserving the artistic legacy of Yavoriv area consists in the revival of one of folk arts, wooden toy-making (zabavkarstvo). Over the recent years, Hostynets Regional Ethnography Society has researched the history, typology, and ornament-making traditions of the authentic toy. Yavoriv-made wooden toys are also promoted by the Mastak Traning Center, which trains adults in versatile Yavoriv toy-making techniques.

Фото: Іван Більський | Photo: Ivan Bilskyi

Хоч перші письмові згадки про яворівську дерев'яну іграшку і сягають XVII століття, втім вона актуальна й досі.

Despite the fact that the first written mention of the Yavoriv style of playthings is related to 17-th century, its value is not challenged in modern times. It serves both fun and learning.

На фото – фрагменти занять для дорослих мешканців Яворівщини.

A fragment of classes for adult residents of Yavoriv region.

Яніна Ковальчук | «ЖИТТЯ – ЦЕ ПРОЕКТ, І ВІД ТОГО, ЯК МИ БУДУЄМО ЦЕЙ ПРОЕКТ, ЗАЛЕЖАТИМЕ, ЯКЕ ЖИТТЯ МИ ПРОЖИВЕМО»

Як технології арттерапії сприяють розвиткові освіти дорослих у Миколаєві, розповідає **директорка громадської організації «Діалог» та керівниця проекту «Соціально-освітній центр відповідальних батьків: розвиваємо простір діалогу та творчості разом» Яніна Ковальчук.**

З чого все почалося? Як освіта дорослих стала частиною Вашого життя?

Неформальну освіту наша організація почала організовувати десять років тому. Ще 2008 року ми організували в Миколаєві перший навчальний проект для психологів з арттерапії. Ми запросили тренера з Америки Лінду МакКарлі (це арттерапевт, яка відкрила приватний університет). Вона приїхала до нас за програмою Корпусу Миру. У нас також були викладачі з Угорщини, Росії. Цей тривалий проект популярний серед містян.

Одним із напрямів арттерапії є драмотерапія. Опанувавши деякі з підходів, ми заснували соціальний психологічний театр, в якому застосовуємо нові театральні форми: документальний театр, театр-форум, вуличний театр.

Що Ви пропонуєте людям і чого б хотіли навчити? З ким працює проект «Клуб відповідальних батьків»?

Ми маємо чітко окреслену аудиторію. По-перше, це батьки. Наше завдання – на базі Центральної міської бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького, з якою ми давно співпрацюємо, відкрити центр неформальної освіти. Хочемо зібрати разом активних батьків і дати їх ті знання і навички, які будуть корисні для побудови сім'ї та виховання дітей.

Наприклад, у нас є майстерня «Батьківський лікбез», в якій кілька фахівців викладають статеве виховання, основи психосоматики, ораторське мистецтво, соціальне проектування. Останній напрям, як на мене, особливо цікавий, адже життя – це проект, і від того, як ми будуємо цей проект, залежатиме, яке життя ми проживемо.

Наші майстерні ефективно допомагають тим, хто через якісь життєві обставини втратив нормальне життя. І прагнучи до нього повернутись, такі люди приходять на майстерні арттерапії та драмотерапії. Там вони одержують відповіді на свої проблеми, підказки, як їх розв'язувати. Люди змінюються, змінюють своє ставлення до життя, налагоджують його та працюють над успішним майбутнім.

Є активна частина суспільства. Звісно, вона невелика, але це ті люди, які «хочуть хотіти». І саме вони шукають оці можливості. Вони люблять життя та хочуть поділитись цим відчуттям з іншими. Ми шукаємо нові можливості та формати саме для таких людей.

Наприклад, психологи, які в нас навчались, до проведення цих занять не знали нічого про арттерапію. А тепер вони успішно застосовують здобуті навички на практиці: актори (а це пересічні громадяни без театральної освіти, які прийшли на наші курси) звільнилися від внутрішніх проблем та отримали інструменти для розв'язання конфліктних ситуацій, які можуть виникнути в реальному житті.

Чи є у проекті освітні пропозиції для молоді?

Ми прагнемо залучити до участі в наших тренінгах та майстернях якомога більше молоді. Наприклад, у рамках «Клубу відповідальних батьків» проводимо заняття для майбутніх батьків. Є багато аспектів, які молодим людям потрібно знати ще до того, як вони створять сім'ю чи матимуть діточок.

На жаль, молодь найбільше цікавиться, як заробити гроші. І дуже невеликий відсоток справді цікавиться розвитком якихось життєвих навичок та саморозвитком. Як на мене, це сумна тенденція, особливо серед студентів: вони обирають фах, але не мають уявлення, навіщо прийшли у професію. Ми намагаємось з тих, хто до нас приходить, вибирати найактивніших і дати їм те, чого не може дати вища школа.

Вагомою частиною нашого проекту є «навчальний простір, що самоорганізується» – для різновікових категорій дітей. Дорослі – партнери: вони забезпечують базис, «надбудову» – ідеї, цікаві проекти тощо.

Про який навчальний курс для дорослих Ви мрієте?

Мріяти – це не моє. Діяти – саме те, що «Діалог» прагне у своїй діяльності. «Соціально-освітній центр відповідальних батьків: розвиваємо простір діалогу та творчості разом» – це тільки перший крок на стратегічному шляху до створення у м. Миколаєві першого Центру міської культури та неформальних освітніх технологій. Ми маємо все для реалізації цього прагнення: нові ідеї, освічених, талановитих і небайдужих дорослих та дітей.

Інтерв'ю записала Тетяна Павліченко

«LIFE IS A PROJECT AND THE WAY WE MANAGE THIS PROJECT WILL DETERMINE THE LIFE WE LIVE»

Yanina Kovalchuk

How technologies of art therapy promote the development of adult education in Mykolaiv is explained by **Dialog NGO Director and head of «Social Educational Center of Responsible Parents: Developing Environment for Dialog and Art Together» Yanina Kovalchuk.**

How has this begun? How has adult education become a part of your life?

Our organization started organizing informal education ten years ago. Back in 2008, we arranged the first training project for art therapy psychologists in Mykolaiv. We invited an expert from the United States, Linda McCarley (an art therapist who founded a private university). She came to us as part of a Peace Corps program. We also involved instructors from Hungary and Russia. This long-term project is popular among the locals.

One of the art therapy trends is drama therapy. Having mastered some approaches we established a social psychological theater, where we use new theater forms: documentary theater, forum theater, street theater.

What do you offer people and what would you like to teach? Who does the Responsible Parents Club Project work with?

We have a clearly defined audience, first of all it is parents. Our goal is to open a center of informal education at the premises of the M. L. Kropyvnytskyi Library, with which we collaborate a long time. We want to bring together active parents and provide them with the knowledge and skills that are useful in building a family and educating children.

For example, we have a workshop «Parents Literacy Project» where a few specialists teach about sexual education, elementary psychosomatics, public speaking and social project management. To me the last course is the most interesting one because life is a project and the way we manage this project shall determine the life we live.

Our workshops are effectively helping those who lost their normal lives due to certain life circumstances. And attempting to return to it these people visit art therapy and drama therapy workshops. There they receive answers to their problems, hints on how to solve them. People are changing, they alter their attitude to life, improve it and work on their successful future.

> There is an active part of society. Of course, it is small, but these are people who «wish to want». And they are the ones looking for opportunities. They love to live and want to share this feeling with others. We search for better opportunities and formats exactly for such people.

For example the psychologists who went through our training initially knew nothing of art therapy. And now they successfully use the acquired skills in practice. Actors (and these are ordinary people without theater education attending our courses) freed themselves from inner problems and acquired tools for solving conflict situations that can occur in real life.

Participant of the project Lidia Rudenko:

Art therapy and drama therapy gave me a dream! We were becoming a team while we drew pictures, composed poems, staged, played games. At the first lessons people were anxious about the impossibility of tasks («I'm no good at drawing» and «I'm not a poet at all»), yet no one put an evaluation here, and most importantly did not demand – everything happened according to the wishes of the participants. Meanwhile, not one person was told that he/she failed the task; they were rather reassured by saying «it is your right to do it that way». Everyone felt valuable and more confident... Drama therapy turned into the play «Hear Me!» It consists of stories that took place in the lives of real people. We tried ourselves as actors, attempting to involve the viewers into a dialogue about children and parents, about how to hear each other.

The interview was recorded by Tetiana Pavlichenko

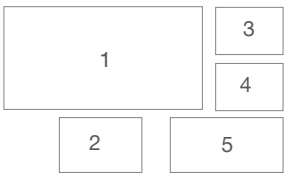

1, 2, 3. Майстерня автентичної української вишивки. Майстер Ніко Лапунов

4. «Розумна вечірка для підлітків». Майстер Надія Копаніца

5. Фрагмент гри під час драмотерапії. Тренер Лариса Калініна

1, 2, 3. The workshop of authentic Ukrainian embroidery, artisan Nyko Lapunov

4. «Smart shindig for youngsters», artisan Nadezhda Kopanitsa

5. Fragment of the game during an art therapy session, coach Larysa Kalinina

Фото: Геннадія Малицький | Photo: Hennadii Malytskyi

Сергій Дяченко

МУЗЕЇ – ЦЕ ЗАГУБЛЕНІ СВІТИ З ВЕЛИЧЕЗНОЮ БАЗОЮ РЕСУРСУ ДЛЯ ЦІКАВОГО НАВЧАННЯ

Як створити майданчик для освіти та впровадження громадських ініціатив, де знайти реальні можливості для сучасного просвітництва і народження брендів для місцевої спільноти, розповів **керівник проекту від ініціативної групи «Urban COYC» Сергій Дяченко.**

Як виникла ідея Вашого проекту «Публічна освіта через публічний простір: доступно всім»?

Музеї є важливими культурними осередками, завдяки яким можна ефективно працювати з населенням і підвищувати не лише їхній освітній рівень, а й розвивати туристичну індустрію, місцевий бізнес, просувати місцеві проекти. Ми зрозуміли це під час великого міжнародного проекту з розвитку музеїв Грузії, Вірменії та України у 2013-2014 роках. Він відбувався у нашому регіоні й був спрямований на районні музеї та райцентри.

Але було зрозуміло, що без підтримки місцевих спільнот – «страшно далеки мы будем от народа». Тому метою проекту «Публічна освіта через публічний простір: доступно всім» стало створення в Херсоні навчального центру з ревіталізації районних музеїв Півдня України за допомогою створення на їх базі центрів активностей з популяризації локальної культурної спадщини і культурного потенціалу.

Які освітні послуги Ви пропонуєте дорослим?

Ми прагнемо розробити цикл лекторіїв, базою для яких стануть колекції культурної спадщини, які зберігаються в музеях. Ми показали музейникам реальні можливості розвитку в освітньому та просвітницькому напрямі й хочемо допомогти культурним установам наблизитися до місцевої історії, щоб оживити її в музейній практиці. Міркуємо також над тим, як залучити до навчання вчителів історії та провайдерів різних туристичних сервісів.

А як реагують місцеві спільноти на Ваші інновації?

Там, де ми вже попрацювали – Генічеськ та Новоронцовськ – місцева влада (міська і районна) була рада нашій ініціативі й активно нас підтримала. Вони для себе відкрили, що є музеї, а в музеях є те, чим можна пишатись і те, що можна показувати в публічному просторі. Наприклад, у музеї Генічеська є унікальна сарматська стела. Для її популяризації як особливого, може навіть брендового елементу, ми розробили інтерактивну екскурсію для відвідувачів. Завдяки цій стелі ми одержали нагоду більше і детальніше розповісти людям про сарматів.

Ми виявляємо ідеї безпосередньо в музейному та культурному середовищі. І той факт, що наш регіон багато років був на периферії культурних процесів країни, примушує нас шукати відповіді серед людей: що ми пропустили, що втратили, а про що ще й не казали? Кожна родина має свої історії, і треба відкрити ці культурні сюжети.

Ми виявляємо ідеї безпосередньо в музейному та культурному середовищі. І той факт, що наш регіон багато років був на периферії культурних процесів країни, примушує нас шукати відповіді серед людей: що ми пропустили, що втратили, а про що ще й не казали? Кожна родина має свої історії, і треба відкрити ці культурні сюжети.

Я не кажу вже про унікальні речі, які ми виявляємо в музеях – вони допомагають формувати бренд місцевої спільноти, що є дуже важливим об'єднувальним чинником.

Наприклад, у Нововоронцовську є місце, де колись стояла церква, і місцеві жителі доволі трепетно до нього ставляться, однак не знають, як це виявити. А поряд росте стара шовковиця, яку, подейкують, посадив сам князь Воронцов. Дерево й справді дуже старе. Ми разом з місцевими активістами вирішили створити навколо цього дерева такий собі громадський простір: поставити по колу лавки, а на бетонних огорожах намалювати графіті про графа і шовковицю. До речі, у місцевому музеї є ще один цікавий експонат – табличка з часів Воронцова з проханням бережливо ставитись до природи, парку, не ламати дерев і лавок. Ми зробили її копії, і навесні плануємо їх розмістити в людному місці.

Ще один приклад. Було відновлено театральну постановку «Розпродаж життя». Про неї ми дізналися, побачивши в музейній експозиції назву на театральній афіші столітньої давнини. Цю афішу ми використовували для запрошення генічан на виставу. Був майже повний зал, незважаючи на погану погоду. Кожний відкритий лекторій нашого проекту – культурна ініціатива. Це і є поступовий шлях до розвитку продуктивного діалогу між культурою і громадянським суспільством.

Інтерв'ю записала Тетяна Павліченко

MUSEUMS ARE LOST WORLDS WITH A VAST RESOURCE BASE FOR FASCINATING LEARNING

Serhii Diachenko

How can one create a platform for education and implementation of community initiatives with the real opportunities for modern enlightenment and development of brands for the local community is explained by **Urban COYC Initiative Group Project Manager Serhii Diachenko.**

How did you come up with the idea of your project Public Education Through Public Environment: Accessible to All?

Museums are vital cultural centers that allow us to work with the population in an effective manner not only through increasing their educational level but also developing tourism industry, local business, promoting local projects. We realized that during a large international project for development of museums in Georgia, Armenia and Ukraine in 2013-2014. It took place in our region and was aimed at local museums and district centers.

But it was clear that without the support of the local communities we will be too distant from the people. That is why the goal of the Public Education Through the Public Environment: Accessible to All Project was establishing an educational center in Kherson for the revitalization of district museums in Southern Ukraine using available venues to create activity centers for the popularization of cultural heritage and potential.

We discover ideas directly in the museum and cultural environment. And the fact that our region remained on the periphery of the cultural development processes in the country for many years prompted us to search for answers among people: what have we missed, what have we lost and what haven't we talked about yet? Every family has its history and these culture stories should be told.

What educational services can you offer to adults?

We strive to develop a series of lectures based on the collections of cultural heritage contained in the museums. We showed museum employees the real growth possibilities in educational direction, and we want to help cultural establishments to get nearer to the local history in order to animate it in the museum practice. We also consider ways to involve in the education history the teachers and providers of various tourism services.

And how do local communities react to your innovations?

The local city and district authorities of Henichesk and Novovorontsovsk where we already worked welcomed our initiative and gave us an active support. They discovered that museums exist and that those museums contain something to be proud of and something to show in public space. For example, there is a unique Sarmatian stela in the Henichesk museum. In order to popularize it as a special and perhaps even a brand element we developed an interactive tour for the visitors. Thanks to this stela we have an opportunity to tell people more about the Sarmatians.

We discover ideas directly in the museum and cultural environment. And the fact that our region remained on the periphery of the cultural development processes in the country for many years prompted us to search for answers among people: what have we missed, what have we lost and what haven't we talked about yet? Every family has its history and these culture stories should be told.

I am not talking about unique items that we exhibit in the museums; they help to form a brand of the local community, which is a very important unification factor.

For example there is a place in Novovorontsovsk where once stood a church and local folk treat it quite reverently, even though they don't know how to express it. Not far from it grows an old mulberry tree which, as the rumour has it, was planted by Prince Vorontsov himself. The tree is very old indeed. Together with the local activists we decided to create a kind of public environment around the tree: set benches in a circle and paint graffiti about the prince and mulberry tree on the concrete fences. In fact there is another peculiar display item in the local museum – a sign from the Vorontsov times with a request to treat nature and the park with care not to break trees or benches. We made copies of it and plan to place them in crowded places in spring.

I will give you one more example. We resumed a theatrical performance Life on Sale. We learned about it after we saw the title of the century-old theater poster in the museum exposition. This poster we continued to use to invite people of Henichesk to the play. It was almost a full house, in spite of the bad weather. Each of our project's open lectures is a cultural initiative. It is a gradual way to develop a productive dialog between the cultural community and the civic society.

Recorded by Tetiana Pavlichenko

Фото: © sea-family.in.ua | Photo: © sea-family.in.ua

Прем'єра вистави «Розпродаж життя» на сцені колишнього Генічеського театру «Ренесанс», а нині – районного будинку культури. П'єса реконструйована за назвою, взятою з афіші вистави «Ренесансу», що відбулася сто років тому. Зберігається ця афіша у Генічеському музеї.

Premier night of the spectacle Life on Sale onstage of the district House of culture – the former Renaissance Theater. The play was reconstructed according to the title on the 100-year-old poster of the Reneissance Theater in Henichesk. The poster is stored in the Henichesk Museum.

Фото: Urban COYC | Photo: Urban COYC

«Нововоронцовці через 100 років». Автор Станіслав Остроус (м. Херсон)

За основу фотопроекту взято фотокартки жителів Нововоронцовки сторічної давнини з колекції місцевого краєзнавчого музею. Команда вирішила відтворити сюжети старовинних світлин, запросивши до участі сучасних мешканців селища.

«Novovorontsovsk residents 100 years later», Stanislav Ostrous (Kherson).

The project is based on the collection of 100-year-old photographs of Novovorontsovsk residents from the local lore museum. Our team decided to reconstruct the scenes depicted on the antique photos involving today's residents of the village.

ЧИМ Є НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У НІМЕЧЧИНІ?

Народні університети є центрами передового досвіду освіти впродовж всього життя, які зобов'язані працювати на загальне благо.

• Народні Університети є єдиними установами у сфері суспільної відповідальності, які пропонують заходи підвищення кваліфікації з широким спектром загальної освіти й розвитку особистості, підвищення професійної кваліфікації, політичної та культурної освіти (дорослого населення);

• зважають на можливості та зацікавлення багатьох людей в різних життєвих ситуаціях, незалежно від їхнього походження, соціальної орієнтації та релігійної належності;

• роблять великий внесок в інтеграцію людей мігрантського походження, сприяють здобуванню освіти через заходи загального освітнього характеру, які спрямовані на загальне благо. Наприклад, надання можливості закінчити школу в пізнішому віці, ліквідація неграмотності, проведення освітніх заходів із сім‘ями, поширення здорового способу життя;

• є у всіх округах та містах окружного підпорядкування Німеччини, поєднані між собою у федеральних землях і на терені всієї федерації, співпрацюють у комунальних освітніх мережах з університетами, школами, культурними установами, агенціями з працевлаштування, церквами, об'єднаннями тощо.

Особливості Народного університету у Франкфурті-на-Одері: прикордонне розташування європейського двоміста «Франкфурт-на-Одері – Слубіце» запрограмувало транснаціональну співпрацю.

WHAT IS THE VOLKSHOCHSCHULE (VHS) IN GERMANY?

VHSs are centers of excellence in adult education, required to work for public welfare.

• VHSs are the only institutions in the field of social responsibility which offer training activities with a wide range of secondary education and personal development, professional development, political and cultural education (of adults);

• take into account the opportunities and interests of many people of different walks of life, regardless of their origin, social orientation and religion;

• contribute to the integration of people of migrant origin, promote education opportunities through public school system aimed at public welfare. For example, providing an opportunity to graduate school at an older age, the elimination of illiteracy, educational activities for families, promotion of healthy lifestyle;

• located in all districts including urban districts of Germany, they are inteconnected in federal states and throughout the territory of the whole federation; they collaborate in public educational networks with universities, schools, cultural institutions, employment agencies, churches, associations etc.

Frankfurt (Oder) VHS special feature: border location of two European cities Frankfurt (Oder) and Slubice has facilitated transnational cooperation.

«Selfie@frankfurt-slubice.eu» – фотографії повсякдення із Слубіце та Франкфурта-на-Одері. Фотопроект у співпраці з будинком культури «СМОК» із Слубіце (книга та виставка)

The «Selfie@frankfurt-slubice.eu» Project – pictures of everyday life at Slubice and Frankfurt (Oder), photo project in collaboration with the house of culture «SMOK» in Slubice (book and exhibition)

КАРОЛА КРІСТЕН ПРО ВИКЛИКИ ТА ПОВСЯКДЕННЯ НАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ФРАНКФУРТІ-НА-ОДЕРІ:

Ніхто в Німеччині не очікував такої великої кількості біженців і треба було, по-перше, їх десь розмістити, нагодувати, одягти. Наступний крок – мовні курси й нарешті професійна освіта. Багато людей прибули до нас без професійної освіти, або мусили перервати своє навчання, чи те, що вони вивчали колись, не зовсім відповідає умовам Німеччини. Їм бракувало знань, щоб розпочати свою справу в Німеччині.

Наш народний університет самостійно зголосився розробити відповідну програму мовних курсів для біженців. Перші курси були короткими. Нам важило на тому, щоб біженці могли швидко зорієнтуватися в німецький мові (це десь приблизно 100 годин протягом п'яти-шести тижнів). У Франкфурті-на-Одері проводилося десять таких курсів. Але треба додати, що держава підтримує ці програми лише для певної групи біженців: з Сирії, Іраку, Ірану, Еритреї, – тобто для тих, в кого є перспектива залишитися в країні, бо вони не можуть повернутися.

У нас є різні проекти, якими ми допомагаємо біженцям у соціокультурній інтеграції. Наприклад, проект із політичної освіти називався: «Покажи мені, хто ти є». Ми запрошували на зустрічі громадян Німеччини та біженців і разом розмовляли про те, що, на жаль, існує у суспільстві: упереджене ставлення, забобони. Все це ми фільмували і фотографували. Одна з тем, що була обрана, здивувала мене цікавим спостереженням: жінки, що походять з мусульманських країн, де культура інша та не мають тих самих прав, що й чоловіки, вважали, що в Німеччині жінки мають більше прав ніж чоловіки. А серед німців існують такі забобони, наприклад, що біженці «понаїхали» і «все позабирають», нічого їм не залишиться. Для мене, як і для інших учасників, це був цінний досвід саморефлексії.

Може це звучить як політичне гасло, але демократії потрібні свідомі громадяни. Лише тоді вони братимуть активну участь у суспільному і політичному житті держави. Це те, чого потребує держава.

Ще один проект, відкритий для біженців, який реалізував наш Народний університет – це «Майстерня шиття». Вона була в центрі міста, її учасниці отримували замовлення від мешканців, могли й собі щось пошити. Були в нас і проекти для дітей, коли вони вивчали мову і брали участь у театральній студії, а батьки готували їжу. Німецькі тренери говорили про здорове харчування і німецьку культуру. А учасники навчали тренерів секретів сирійської кухні. Одночасно ми показували дітям структуру сучасного німецького суспільства, тому що вони прибули з країн, де ці структури зруйновано, і ми показували їм, як поводитися.

Звісно, що є історії успіху, але це дуже індивідуальні речі. У Німеччині є Центри зайнятості, є різні форми підвищення кваліфікації. Це важливо, але ще не все, що потрібно людині з іншої країни. Світ постійно змінюється, і щоб орієнтуватися в нових умовах, треба навчатися і розвиватися.

Цільові групи Народного університету

Ми відкриті для всіх допитливих громадян Франкфурта-на-Одері незалежно від статі, віку (від 16 років), освіти, соціального становища, професії, політичних поглядів і світогляду:

- іноземці, біженці;
- літні люди, які ведуть активний спосіб життя, представники покоління 50+;
- професійні спільноти (серед яких педагоги, вихователі, викладачі);
- люди з обмеженою здатністю до навчання;
- родини (батьки, діди, самотні люди);
- групи осіб, далеких від освіти (люди, які не вміють писати і читати);
- посадовці, державні діячі;
- молодь;
- різноманітні організації, фірми, адміністріції.

Наскрізна тема навчальної роботи Народного університету – «Становище біженців у Німеччині».

Проекти, спрямовані на соціокультурну інтеграцію людей, які тікали від воєнних дій і політичних переслідувань на своїй батьківщині, показали, наскільки широким може бути діапазон практик примирення через культуру.

CAROLA CHRISTEN ABOUT CHALLENGES AND EVERYDAY LIFE OF THE VOLKSHOCHSCHULE FRANKFURT (ODER):

Nobody in Germany was expecting such a large number of refugees and first of all they needed accommodation, food and clothing. The next step was language courses and finally vocational education. Many arrived without vocational education, had to interrupt it or what they studied did not fully conform to the situation in Germany. They lacked knowledge to run their own business in Germany.

The Volkshochschule Frankfurt (Oder) volunteered to develop an appropriate program of language courses for the refugees. The first course was short (approximately 100 hours over five to six weeks) to allow the refugees to get acquainted with German quickly. There were ten such courses held in Frankfurt (Oder). But I have to add that the state supports these programs only for specific groups of refugees such as from Syria, Iraq, Iran and Eritrea, those with the prospect to remain in the country because they cannot return.

We have various projects which help refugees in social and cultural integration. For example a project on political education was called «Show me who you are». We invited to the meeting German citizens and refugees and discussed that unfortunately the prejudice and superstitions exist in the society. We filmed everything and took photos. One of the chosen topics surprised me with an interesting observation: women that came from the Muslim countries with a different culture where they do not have the same rights as men believed that German women have more rights than men. Among Germans there are prejudices that refugees «came in large numbers» and «will take away everything» so there would be nothing left for them. It was a valuable experience of self-reflection for me and for the other participants.

Maybe it sounds like a political slogan, but democracy needs conscious citizens. Only then they will be actively involved in social and political life. This is something that the state needs.

Another project open to refugees which was implemented by our Volkshochschule Frankfurt (Oder) is «Sewing Workshop». It was located in the city center; its participants received orders from residents and could also sew something for themselves. We also had some projects for children when they were learning the language and participated in theater workshop while their parents were cooking. German instructors talked about healthy diet and German culture. And they were taught the secrets of Syrian cuisine by participants. At the same time, we showed the kids the structure of modern German society because they have come from countries where these structures are destroyed, and we showed them how to behave.

Of course, we have success stories but it is a very individual thing. In Germany there are employment centers, there are different forms of professional training and all of them are important, but it is not all that a foreigner needs. The world is constantly changing and to be able to find your place in the new environment you need to learn and grow».

Target groups of the Volkshochschule (VHS)

We are opened to all curious citizens of Frankfurt (Oder) and the surrounding area, regardless of their gender, age (16 years old and up), their level of education, social and professional status, political orientation and worldview.

- foreign citizens, refugees
- proactive adults, generation 50+
- some professional groups (especially teachers, educators)
- people with learning disability
- families (parents, grandparents, lonely people)
- the so-called «groups of persons far cry from education» (a person who does not know how to write and read)
- civil servants
- young people
- companies, institutions, administrations

The situation of refugees in Germany – is the cross-cutting topic of the academic work in the Volkshochschule (VHS).

The specifics of projects aimed at social and cultural integration of people fleeing military aggression and political persecution in their native countries showed how wide the range of practices of reconciliation through culture can be.

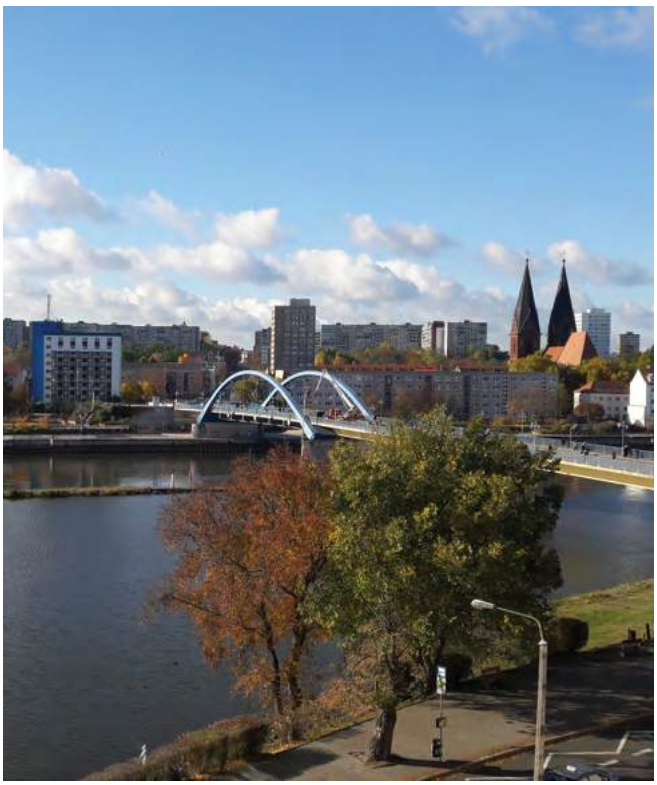

Recorded by Mariia Pedorenko

Суліслава Боровська

ДЛЯ ЧОГО І ЯК БУДУВАТИ /АНІМУВАТИ МІСЦЕВІ ПОДІЇ/КУЛЬТУРНІ ІНІЦІАТИВИ

Під час навчального візиту в листопаді 2016 року ми побачили, як різноманітні культурні ініціативи охоплюють зацікавлення зовсім різних соціальних груп Кашубського регіону. «Наша діяльність випливає з потреби проведення активності, відмінної від щоденних обов'язків, пов`язаних з роботою і сім`єю, – говорить менеджерка з розвитку проектів і культурний аніматор Кашубського народного університету Суліслава Боровська. – Завдяки цьому відчуваємо велике задоволення і повноту життя».

Суліслава добре розуміє, що створення простору для обміну думок, досвіду у сфері анімування діяльності культурницьких ініціатив потрібне передусім самим жителям Кашубського регіону. Знає, як це робити і з ким. Тому ми запросили Суліславу на Фестиваль культурно-освітніх ініціатив у грудні, щоб вона провела майстер-класи. Пропонуємо вам кілька практичних порад з багаторічного досвіду культурного аніматора.

«Культурна анімація» в декого з нас асоціюється з мультфільмами. Але у громадському секторі цей напрям застосовують вже давно. Насамперед для того, щоб активізовувати й розвивати громаду.

Фото: Юлія Голоднікова | Photo: Yuliya Golodnikova

WIELOKULTUROWE POMORZE

КАШУБСЬКИЙ НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ – це неурядова організація (Фонд), зареєстрована в Державному юридичному реєстрі, є громадською освітньо-виховною установою, внесена до реєстру Картузького староства. Від 1982 року Кашубський народний університет (КНУ) безперервно реалізовує місію розбудови свідомого громадянського суспільства і сталого розвитку регіону. Серед завдань КНУ є такі: підвищення кваліфікації працівників освіти і культури, наукові симпозіуми, курси, які дають нові професійні компетенції селянам, майстерні з особистого розвитку, курси кашубської мови, майстерні з народних промислів, пленери народних митців.

Фото: Юлія Голоднікова | Photo: Yuliya Golodnikova

Як ми це робимо?

Організовуємо події згідно зі своїми зацікавленнями, але також з думкою про громаду, в якій живемо.

Думаємо над тим, як залучити до діяльності оточення.

План мінімум передбачає залучення жителів до пропонованих заходів, тобто запрошення їх до перегляду, вболівання.

Організовуємо також ініціативи, які сприяють долученню до співпраці вже на етапі приготування, а потім і реалізації нашої діяльності.

Як ми залучаємо до участі громаду?

Під час планування майбутньої масової події ми маємо подбати про «сценарії» задоволення особистих зацікавлень різних учасників. Наприклад, ми запитуємо себе: «Що може робити представник тієї чи тієї цільової групи, щоб відчувати себе залученим? Якщо я – один/одна з них, що повинно було б статись, аби я захотів/захотіла бути залученим/залученою до організації цієї події?

Бібліотекарка:	Жінка з дітьми (батько з дітьми):	Вчителька:
• можливість реалізації, стенд; • повинна мати переконання стосовно культурницького значення; • можливість представлення роботи бібліотеки та організація акцій, пов`язаних з читанням.	• представлення дітей; • можливість презентувати, виступи власних дітей; • час; • соціалізація; • щось цікаве для дітей, щоб мама могла відпочити.	• подія, в якій співорганізатором є школа; • можливість представлення учнів (артистичні вміння); • аванс; • є громадським активістом; • виступи колективів; • можливість похвалитись.
Пожежник:	**Пенсіонер:**	**Селянин:**
• гарантування безпеки; • самопрезентація; • список співорганізаторів; • показ справності, обладнання; • змагання; • запрошення до співпраці (або ініціатор); • цікаві нагороди.	• нічого не роблю, то прийду; • повинні мати можливість представитись / виступ, показ; • якщо група, в якій працює (наприклад колектив) має нагоду виступити / показати себе /поділитись досвідом; • почуватися потрібним /випічка, таланти; • почуватися здоровим; • виступи внуків.	• гроші; • повинні мене попросити, найкраще – староста; • отримання вигоди; • інші селяни також долучаться; • йому нарадить дружина з гуртка сільських господинь; • програма відповідає очікуванням; • організатор є авторитетом для селянина; • презентація сільськогосподарських машин.

Фото: Юлія Голоднікова | Photo: Yuliya Golodnikova

HOW AND WHY SHOULD WE BUILD/ANIMATE LOCAL EVENTS/CULTURAL INITIATIVES?

Sulislawa Borovska

KASHUBIAN PEOPLE'S UNIVERSITY is the NGO (Foundation) registered in the National Court Register as a public educational institution, included in the Register of Kartusy County. Since 1982 Kashubian People's University (KUL) continuously implements the mission of building a conscious civil society and continuous development of the region. Some of the KUL's objectives are: continuous training for education and culture workers, scientific symposiums, courses that give farmers new professional competences, personal development workshops, courses of the Kashubian language, workshops on handicrafts, open-airs for the folk artists.

In November 2016, during our training visit we saw how various cultural initiatives can cater to the interests of different social groups in Kashubian region. «Our work follows from the need of an activity which is different from the daily routine associated with work and family. This gives us great satisfaction and a sense of fulfillment in life» says Sulislawa Borovska, project manager and cultural animator from Kashubian People's University.

Sulislawa understands that the residents of Kashubian region need a space for the exchange of ideas, experience in animating activities/cultural initiatives. She knows how to do it and with whom. So we invited Sulislawa to the Festival of Cultural and Educational Initiatives in December to conduct master classes. Here are some practical tips from the experienced cultural animator.

«Cultural Animation» sometimes is associated with cartoons. But in the civic sector this trend has been used for a long time. First of all it is needed to vitalize a community and develop it.

How do we do it?

We organize events according to our own interests but also keeping in mind the community we live in.

We think how to engage the community in the activities.

The minimum plan is to involve residents in the proposed events, an invitation to watch, to share in the experience.

We also organize initiatives that foster cooperation already at the stage of preparation and then the implementation of our activity.

How do we engage the community to participate?

While planning future mass events we need to prepare the «scenarios» of satisfying personal interests of various participants. For example we ask ourselves: «What can a representative of a target group do to feel involved? If I am one of them, what should happen to make me desire to be included in the organization of this event?»

Librarian:	Mother with children (farther with children):	Teacher:
• the ability to implement projects; stands; • must be convinced in the need of cultural values; • free the book; • ability to present the library's work and to organize events connected with reading	• introducing children; • possibility to show herself, her children's performance; • time; • adaptation; • something interesting for the kids so that the mother can rest	• an event co-organized by the school; • a possibility of introducing students (artistic skills); • advancement; • is a community activist; • team performances; • a possibility to showcase one's achievements
Fireman:	**Pensioner:**	**Farmer:**
• security; • self-presentation • list of co-organizers; • demonstration of skill, equipment; • competition; • invitation to cooperation or initiator; • interesting rewards	• nothing to do, so I will come; • possibility to introduce themselves / give a performance, show; • if a group where they work has an opportunity to perform / show themselves / share experiences; • feel needed / baking, talents; • staying healthy; • grandchildren performances	• money; • they should ask me, preferably the village mayor; • benefits; • other farmers also join; • his wife from the Club of rural housewives will advise him; • the program meets expectations; • the organizer is an authority for the farmer; • presentation of agricultural machinery

Фото: Суліслава Боровська | Photo: Sulislawa Borovska

Залученість місцевого середовища вдається з трьох причин:

1. Намагаємось робити нашу діяльність максимально міждисциплінарною.

Якщо організовуємо змагання на байдарках, то до їх програми включаємо також ігри для дітей, навчання з надання першої допомоги, турнір пляжного волейболу, виставку фотографій, концерт, танці тощо. Серед учасників події з`являються не тільки любителі водних видів спорту.

2. Скеровуємо свої заходи безпосередньо на місцеву громаду.

Якщо робимо фільм про традиції та обряди нашого регіону, то до розповідей про них запрошуємо жителів старшого віку, організовуємо інсценізації за участі акторів-аматорів, які походять з цих країв. Під час показів серед громадськості є багато людей, залучених до створення фільму, які запрошують своїх близьких.

3. Підтримуємо ЛІДЕРа / АНІМАТОРа.
Для чого?
- Без лідера / аніматора немає діяльності
- Лідер асоціюється з місцем
- Без захоплення / «серця» – нічого не вийде
- СЕРЦЕ І ДУША – рушійна сила
- Лідер – медіум, щоб «відчути» атмосферу конкретного місця/середовища, через нього розкриваються ціннісні речі
- Лідер приносить задоволення
- Вчить
- Приймає виклики
- Вносить щось нове
- Змушує мислити
- Розвиток / творення спільної відповідальності

Культурно-освітня діяльність КНУ розширює уявлення учасників освітнього візиту про роботу одного з чотирьох Народних університетів Польщі. В КНУ запроваджено комплексну модель «помешкання для навчання і проживання».
Під час презентацій особливий наголос робили на важливості тренінгів із саморозвитку людини, просування ідеї освіти дорослих через партиципаторні культурні практики.

Усі учасники освітнього візиту мали можливість попрактикуватись у розписі кераміки під керівництвом Аґнєшки Шульфер, вивчити стиль кашубських орнаментів на парцеляні, попрацювати із глиною та наблизитися до історії давніх ремесел.

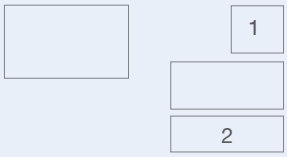

На фото: ➤
1. Олена Танасійчук бере участь у майстер-класі з гончарства.

2. Чашки з традиційним кашубським орнаментом, які розписали учасники візиту.

The involvement of the local community is possible for three reasons:

1.We try to make our activities as interdisciplinary as possible.

If we organize a kayak competition, it also includes games for children, first aid training, beach volleyball tournament, an exhibition of photographs, a concert, a disco etc. So not only water sports enthusiasts show up for the event.

2. We focus our actions on the local community.

If we make a film about the traditions and rituals of the region, we invite older residents to tell about them, invite amateur actors from this region for enactments. There are many people involved in making the film and they invite their relatives and friends.

3. We support the leader/animator. Why?

- There is no activity without a leader/animator
- A leader is associated with the place
- It does not work without enthusiasm / «heart»
- Heart and soul is the driving force
- Leader, a medium, has to «feel» the atmosphere of the place because it reveals value-based things
- Leader brings pleasure
- Teaches
- Accepts challenges
- Introduces something new
- Encourages thinking
- Development / creation of shared responsibility

Фото: Юлія Голоднікова | Photo: Yuliya Golodnikova

ДОКУМЕНТАЛЬНІ ІСТОРІЇ
про вплив неформальної освіти на життя дорослих

Конкурс документальних історій про вплив неформальної освіти на особисте і професійне життя людини показав різноманітні погляди авторів на висвітлення характерів героїв, обставин, проблем, пов'язаних з індивідуальними запитами кожного в продовженні навчання протягом життя.

DOCUMENTARY
about how the informal education influences adult life

The competition of documentary stories about the impact of informal education on personal and professional life showed the whole variety of views of their authors on the coverage of characters, circumstances, problems associated with each individual's needs to continue learning throughout life.

Автор сценарію: Олександр Єжель
Оператор: Олександр Гарін
Житомир

Scriptwriter: Oleksandr Yezhel
Camera man: Oleksandr Harin
Zhytomyr

«ВОЛОДАРІ КЛЮЧІВ»

Здається, такі герої бувають тільки в американських стрічках. Головний герой цього фільму справжній, щирий і романтично захоплений життям. Ігор працює волонтером в інклюзивній читальній залі Житомирської обласної бібліотеки ім. Ольжича і не рахує свого часу на допомогу людям. Ніби звичайний хлопець, але з незвичайним даром розуміти інших, допомагати їм. Він говорить про найважливіші речі в житті: щастя, кохання, довіру. Про те, чого нам так часто бракує, щоб рухатися.

«LORDS OF THE KEYS»

It seems, such heroes exist only in American movies. But he is real, sincere and romantically fascinated with life. Ihor is volunteering in the Inclusive reading room in the Olzhych Regional Library of Zhytomyr. He spares none of his time to help people. He seems to be an ordinary guy, but with a special gift to understand and help others. Ihor speaks about the most valuable things in his life: happiness, love and trust. About everything that we often lack so much to move on.

Автор сценарію: Оксана Дроздовська
Відеограф: Артем Довжик
Мелітополь

Scriptwriter: Oksana Drozdovska
Cameraman Artem Dovzhyk
Melitopol

«МУЗЕЇ ТА БІБЛІОТЕКИ МЕЛІТОПОЛЬЩИНИ: ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ»

Освіта не повинна обмежуватися школою та університетом, вважають працівники мелітопольських музеїв і бібліотек. Вони прагнуть навчитися працювати по-новому й ревіталізувати регіональні культурні заклади. Чи виходить це в них, як і де вони черпають свіжі ідеї та спілкуються з відвідувачами, – про це вони розповідають у сюжеті.

«MUSEUMS AND LIBRARIES OF THE MELITOPOL REGION: A RESTART»

Education must not be limited to school or university, – the professionals of museums and libraries in Melitopol believe.They are eager to learn working in a new way and revitalize regional cultural establishments. Whether they succeed, how and where they find new ideas and communicate with visitors – they are telling everything in this story.

Автор сценарію: Тетяна Андрійчук
Оператор: Юрій Радуляк
Чернівці

Scriptwriter: Tetiana Andriichuk
Cameraman: Yurii Raduliak
Chernivtsi

«ШУКАЮ ЗНАННЯ, або НІКОЛИ НЕ ПІЗНО»

Не кожен може легко пристосуватися до нових реалій життя. Одним бракує сміливості, іншим – необхідних знань і навичок. Здобути їх можна безкоштовно, незалежно від віку чи статусу. Але неформальна освіта в Україні лише починає розвиватися.

«SEARCHING FOR KNOWLEDGE or IT'S NEVER TOO LATE»

Far from everybody can adapt to the new facts of life easily. Some don't have the courage, others – the necessary knowledge and skills. One can acquire them for free, regardless of age or status. Yet the informal education has only begun its development in Ukraine.

«КУЛЬТУРА: ПРОСТІР ОСОБИСТОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»

На перший погляд, ці короткі розповіді про пошук особливого простору, про свободу. Простору, де народжуються творчі ідеї, зростають нові мистецькі імена, виникають культурні явища. Які умови потрібні для того, щоб молодий режисер зробив щось естетично-дивовижне, чого ми ще не бачили в своїй країні, але щоб було не запозичене, а наше, рідне?.. Проте короткі розповіді приводять до парадоксальної думки, що ми вже визначилися, де живемо, але й досі не знайшли порозуміння в тому, у якому часі ми живемо. Все, що ми бачимо на сцені, в музеї, на екрані – образи, фарби, ідеї та символічний простір, що відображає часовий вимір суспільства. Його зрілість або дитячість.

«CULTURE: THE EXTENT OF PERSONAL RESPONCIBILITY»

At first sight, these short stories are about of searching for a special space, about freedom. The environment, where creative ideas are born, new artistic names grow, new cultural phenomena emerge. What conditions does a young director need to create something aesthetically marvelous, something we haven't seen in our country before, something which is not borrowed but is ours and authentic?.. However, short stories lead us to the paradoxical thought that we have already determined where we live, but still haven't reached an understanding of what time we live in. Everything we see on stage, in the museum, on the screen are images, colors, ideas and the symbolic environment that reflects the time dimension of our society. Its maturity or childishness.

Ідея та сценарій:
Юлія Олександрова
Операторська робота, світло та монтаж:
Максим Лебідь,
Володимир Вербовий
Київ

Script and producer:
Yuliia Oleksandrova
Cameraman,
light and editing:
Maksym Lebed,
Volodymyr Verbovyi
Kyiv

«УЛАМКИ ЗНАНЬ»

Коли до твоєї голови приставлено автомат, думки про культурну спадщину, збереження бібліотеки, читачів, здавалося б, мають зникнути. Але не цього разу. Ця історія про вибір людини, історія про звичайних бібліотекарів, які в умовах збройного конфлікту залишилися на своїх робочих місцях, поруч із людьми та книгами і працюють після того, як настала мирна тиша.

«SHRAPNEL OF KNOWLEDGE»

When a gun is put to your head, thoughts of cultural heritage, preservation of the library, readers, are supposed to disappear. But not this time. Not in the case with the library. This story is about a personal choice, a story of ordinary librarians, who, amid the armed conflict, stayed at their workplaces, near the people and books and continue their work after a peaceful quiet set in.

Автор сценарію та режисер:
Марина Семенчук
Оператори:
Юрій Чумак, Антон Ліфарєв
Монтаж:
Олександр Буцький
Луганськ

Scriptwriter:
Maryna Zaika
Cameramen:
Yurii Chumak, Anton Lifariev
Video editing:
Oleksandr Butskyi
Luhansk

«ВДИХ ДО СЕБЕ»

Герой фільму прийшов до артстудії у пошуках свого «Я». Він працює на репетиціях, спілкується з іншими учасниками і дуже хоче зіграти свою роль у новій виставі. Першій виставі в його житті. У фільмі він рефлексує про своє життя, ніби нагадуючи глядачам про важливість внутрішнього руху вперед заради самовдосконалення. Але ми розуміємо, що йдеться і про більше: потребу кожної людини відбутися у своєму призначенні. У будь-якому віці.

«A BREATH IN»

The hero of the film came to an art studio searching for his own self. He works at the rehearsals, chats with other members and is keen on playing his role in the upcoming play. The first play of his life. During the movie, he engages in a self-reflexion over his life, as if reminding viewers about the importance of moving forward – for the sake of self-development. But we understand that there is more to it: the necessity for each person to fulfill his or her mission. At any age.

Документальний фільм-портрет
Автор та режисер:
Олександра Проценко, PR-експерт, журналіст,
Оператор: Микита Кузнецов
Київ

A documentary movie-portrait
Author and director:
Oleksandra Protsenko, a PR-expert and journalist
Cameraman: Mykyta Kuznetsov
Kyiv

Автор ідеї та продюсер:
Андрій Воронов
Оператор: Олег Сологуб
Львів

Author of idea and producer:
Andrii Voronov
Cameraman: Oleh Solohub
Lviv

«СПАДОК МАЙБУТНЬОГО»

Майдан, який почався 2013 року, приніс велику хвилю змін та можливостей змін.

Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка 2015 року почали розформовувати. Одним з кураторів та організаторів різноманітних проектів в Центрі гуманітарних досліджень був Євген Гулевич. Про таких кажуть: частіше філософ не свого часу, людина перехідного покоління.

«HERITAGE OF THE FUTURE»

Maidan that happened in 2013 brought a huge wave of changes and opportunities for a change.

The Center for Humanitarian Research at Ivan Franko National University of Lviv was set for disband in 2015, Yevhen Hulevych used to be one of the curators and organizers of many projects in the Center for Humanitarian Research throughout many years. They say about people like him: rather a philosopher belonging to other times, a person of generation in transition.

Автор сценарію:
Олексій Хуторний, журналіст
ГО «Громадське телебачення: Черкаси»
Оператор:
Інна Ємець
Черкаси

Scriptwriter:
Oleksii Khutornyi, the journalist
at Media/news company «Hromadske telebachennia:
Cherkasy» Public Organization
Camera man:
Inna Yemets
Cherkasy

«ОБ'ЄДНАНІ ТВОРЧІСТЮ»

Сміла – це маленьке українське місто. У Смілі, як і в більшості таких містечок, є проблема культурного середовища, розірваності соціальних зв'язків між людьми і браку солідарного суспільства.

У фільмі зображені люди, що намагаються змінювати цю ситуацію, дають людям освітні можливості, можливості спілкуватися, творчо розвиватися, наповнюють культурні заклади міста новими смислами.

«UNITED BY ART»

Smila is a small Ukrainian town. Like in many other similar Ukrainian towns, in Smila, there is a problem of cultural environment, the social connections are being torn apart and the cohesive society is totally absent.

The film presents the life of people who are trying to change this situation, who provide the community with educational opportunities and prospects for communication, artistic development, filling the cultural establishments of the town with new meaning.

Автор сценарію:
Христина Бондаренко
Оператор: Андрій Геращенко
Суми

Scriptwriter:
Khrystyna Bondarenko
Cameraman: Andrii Herashchenko
Sumy

«НАВЧАННЯ БЕЗ СТРОКУ ДАВНОСТІ»

Одна людина сказала їй: «Ти маєш визначитися, що хочеш робити. Театральним або соціальним мистецтвом. Якщо ти належиш театрові, ти повинна йому належати повністю і більше ніде не розпорошуватися, нікуди себе не віддавати, жити тільки театральним життям. Але в наш час, я бачу, що театр вже давно вийшов за академічні стіни й живе в інших місцях: це галереї, просто вулиці, підвали». Вона обрала театр і служить йому. А коли вона відкрила творче об'єднання «Дикобраз», побачила, що актори-аматори, щиріші, зацікавленіші в експерименті, бо більше прагнуть відкривати свій творчий потенціал.

«EDUCATION WITHOUT EXPIRY DATE»

One person told her: «You have to decide what you want to do. The theater or social art. If you belong to the theater, you must belong to it completely and don't get distracted by anything else devote yourself to nothing else and live only the theater life. But nowadays, I see that the theater stepped beyond the academic walls a long time ago and dwells in other places: galleries or just streets and basements». She chose the theater and now she is in its service. And when she started her artistic association «Dykobraz» (a porcupine), she saw that amateur actors are more sincere and more interested in experiments, because they strive to discover their artistic potential.

ВІД СВЯТКУВАННЯ ДНЯ МІСТА – ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ:

ЯК ФОКУС-ГРУПОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОПОМАГАЮТЬ ЗРОЗУМІТИ, ЧОГО ХОЧУТЬ ДОРОСЛІ

Протягом вересня – листопада 2016 року Житомирська обласна молодіжна громадська організація «Паритет» у партнерстві з Житомирською обласною універсальною бібліотекою ім. О. Ольжича реалізовувала проект «Центр освіти дорослих як платформа розвитку місцевої громади». Партнери проекту ставили перед собою за мету організовувати та впроваджувати культурні ініціативи, що будуть потрібні мешканцям Житомирщини.

Для вивчення думок і потреб представників громад декількох населених пунктів області було обрано одну з форм соціологічного вивчення, а саме метод фокус-групових досліджень. Цей метод застосовується для проведення якісних маркетингових досліджень і є різновидом глибинного інтерв'ю. Фокус-група, як метод дослідження цільової аудиторії, дає змогу отримати уявлення про переконання, вислухати аргументи «за» та «проти», почути пропозиції та ідеї тощо. Через фокус-групу можна виявити проблему, обговорити її, оцінити її важливість для певної категорії населення, запропонувати можливі варіанти розв'язання, а також визначити, де проблеми споживачів послуг (в нашому випадку, культурних) не були задоволені повністю або частково, та де потрібні зміни.

Житомирський кейс

До вивчення потреб цільової аудиторії долучились десять бібліотек Житомирської області: дві сільські бібліотеки, п'ять центральних бібліотек міст і районів області, одна міська бібліотека-філія та дві обласні бібліотеки. Загалом у фокус-групових дослідженнях взяли участь 120 осіб (25 чоловіків та 95 жінок) від 16 років до пенсійного віку. Всі обговорення відбувались за однаковою програмою та мали на меті з'ясувати потреби дорослого населення у галузі культурного дозвілля, додаткової освіти та інтелектуального розвитку. Учасники обговорили такі питання:

- Чи достатньо можливостей у Вашому населеному пункті для культурного дозвілля та інтелектуального розвитку? Чого, на вашу думку, не вистачає?
- Яким в ідеалі Ви бачите культурний простір свого міста/містечка?
- Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби? (Обговорювались пропозиції учасників та відомі форми: лекція, майстер-клас, театральна студія, курси іноземних мов чи мовні клуби, курси комп'ютерної грамотності, спортивні й танцювальні заняття, літературні та дискусійні клуби, зустрічі з письменниками, інтелектуальні змагання тощо).
- Звідки Ви дізнаєтесь про заходи, що мають відбутися?
- Який час для проведення заходів буде для Вас зручнішим?
- Що Ви знаєте про так зване «третє місце»? Чи може бібліотека стати таким «третім місцем», як Ви вважаєте? Що, на Вашу думку, потрібно зробити, щоб перетворити бібліотеку на справжній інформаційний, культурно-дозвіллєвий центр?
- Яких послуг не вистачає в бібліотеці? Від яких послуг, на Вашу думку, краще відмовитись? Якої тематики в бібліотечних заходах Вам не вистачає?
- Чи готові Ви особисто брати участь у культурному житті міста? Якою Ви бачите свою роль (учасник, організатор, майстер, викладач…)?

Дослідження мали різні результати, які залежали насамперед від населеного пункту та кола осіб, що взяли участь в обговореннях. Але вони окреслили й загальні тенденції. Зокрема, мешканці часто висловлювались, що в їхніх населених пунктах достатньо можливостей для освіти дорослих, АЛЕ… називалися різні причини, чому люди ними не користуються: від зайнятості дорослих людей, матеріальних і суспільних проблем до нарікання на те, що «люди не хочуть підвищувати рівень своєї освіти, люди пасивні» тощо. До того ж ніхто не хотів визнати себе такою пасивною людиною, це завжди – «інші». При подальшому розгляді виявлялося, що можливостей для додаткової освіти не дуже вже й багато. Адже на прохання згадати, який культурно-освітній-захід учасники відвідали останнім часом, вони називали здебільшого великі міські події, зокрема святкування Дня міста чи Дня Незалежності. Намагаючись назвати освітні заходи, згадували здебільшого гуртки для дітей при освітніх та культурних закладах.

І ось тут постали декілька інших проблем: люди часто не обізнані з можливостями культурного дозвілля в місті (селищі) та не завжди користуються можливостями додаткової освіти, бо вважають, що нічого цікавого в клубах, бібліотеках чи музеях не відбувається. Мешканці сприймають заклади культури як щось стале, що не може розвиватися і змінюватися. Частково це правда. І

клуби, і бібліотеки часто «прив'язані» до сталих «форм і методів роботи», виконання планів і зрозумілої співпраці зі школами та державними установами. Цей шлях легкий і зрозумілий, але чи результативний? На «виході» ми отримуємо організовані заходи, куди ходять «діти з вчителькою», а старша аудиторія забуває дорогу до бібліотеки чи клубу, бо, за їхнім уявленням, там, по-перше, «нічого цікавого не відбувається», а по-друге, «бібліотека потрібна тільки школярам і студентам».

Олена Люблянська:
«Фокус-групові дослідження дали уявлення про те, що дорослі люди мають свої запити й потреби в галузі культури. Ось тільки не кожна людина висловлює ці потреби, а ще менша кількість – вимагає від державних установ їхнього задоволення.»

Під час фокус-груп учасники обговорень зізнавалися, що чи не вперше їх спитали, чого саме вони хочуть від закладів культури. Не кожний з учасників відразу зміг сформулювати свої побажання: люди згадували деякі заходи, в яких вони колись брали участь чи бачили в інших містах, пропонували свої ідеї, висловлювали вподобання і навіть мрії.

Виявилося, що мешканці самі здатні діяти задля реалізації потреб у культурному дозвіллі та освіті. У кожній групі були люди, з якими бібліотека може співпрацювати в організації заходів. У деяких групах під час обговорення склався «кістяк» майбутніх клубів чи об'єднань при бібліотеці: коло тих людей, що не тільки будуть сприймати надану інформацію чи культурний продукт, а самі здатні чи то продукувати його, чи залучати до нього нових симпатиків ідеї, пропонувати нові форми і шляхи розвитку. Під час обговорень самі люди часто доходили думки, що для того, щоб мати якісний культурний простір міста, треба його створювати загальними зусиллями закладів культури, громадських організацій та пересічних громадян. Підтверджує цю тезу багаторазово висловлена потреба людей у спілкуванні. А спілкування неможливе за «одностороннього руху».

Під час усіх обговорень звучала думка, що цікавими є заходи, де учасники можуть робити щось самі: взяти участь у майстер-класі з рукоділля, долучитися до дискусії, поспілкуватися з відомою особистістю, а також заспівати, виконати вправи. Для різних вікових і соціальних категорій ці активності привабливі різною мірою. Але загальна тенденція доволі чітка: люди хочуть бути не тільки «приймачами» якоїсь інформації чи події, а їх активними рівноправними учасниками, чия думка важлива, а досвід може слугувати іншим.

Кожне з обговорень відбувалося за участі бібліотекарів. Колеги поводилися по-різному: хтось нагадував учасникам про бібліотечні заходи і послуги, хтось долучався до розмови як споживач культурних та освітніх послуг, хтось відсторонено спостерігав. Утім висновки зробили всі. Ще до отримання звітів модераторок у працівників бібліотек склалося своє бачення заходів проекту. Висновки і рекомендації модераторок про організацію подальших заходів та напрями співпраці з громадою лише підтвердили правильність обраного напряму. Бібліотеки можуть використовувати ці результати, адже ґрунтуються вони на побажаннях і прагненнях користувачів і партнерів кожної конкретної книгозбірні.

Результати дослідження засвідчили велику зацікавленість громади у змінах в установах культури. На запитання модераторок, чи готові учасники обговорення брати участь у культурному житті населеного пункту, у кожній аудиторії були майже одностайні позитивні відповіді. Більшість людей бачать себе в активній ролі в цих заходах – хтось може бути викладачем чи актором, співаком чи майстром прикладного мистецтва, хтось говорив, що залучить до заходів свою сім'ю чи друзів, хтось був генератором ідей.

Галина Козаченко:
«Фахівцям, що відповідають за створення «культурного продукту», варто вчитися сприймати користувачів своїх закладів як повноправних партнерів, які здатні впливати на зміни в галузі культури і від яких залежить успіх заходу та установи загалом».

Це був перший досвід такого вивчення потреб користувачів у бібліотеках Житомирської області. Із закінченням проекту робота не зупиниться. Наступного року працівники ЖОУНБ ім. О. Ольжича планують ще два фокус-групові дослідження різних цільових аудиторій у місті Житомирі. Ми хотіли б дізнатися про потреби громадських активістів та молоді міста в царині культурного дозвілля.

На сайті Житомирської ОУНБ ім. О. Ольжича в розділі «Видавнича діяльність» http://www.lib.zt.ua/ua/published широкому загалу вже представлені результати декількох фокус-групових досліджень «Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста», найближчим часом з'являться нові випуски.

Успішність тієї чи іншої ініціативи залежить від того, наскільки ця ініціатива потрапляє в коло зацікавлень людей, що мають бути долучені. Саме тому послуги, що йдуть від можливостей установи, завжди програють послугам, що йдуть від потреб цільової аудиторії. Нам було важливо вивчити думку представників громади стосовно послуг бібліотеки та перспектив її діяльності в галузі освіти, інтелектуального розвитку і культурного дозвілля, передусім дорослого населення.

Цікаво, що обрана форма соціологічного дослідження потреб цільової аудиторії значно перевищила сподівання організаторів. Адже вона дозволила не тільки вивчити потреби громади, а й знайти прихильників конкретних ініціатив і долучити до проведення заходів активних громадян, які можуть стати рушійною силою нових проектів.

FROM CITY'S DAY TO INDEPENDENCE DAY:
HOW FOCUS GROUP RESEARCH HELPS US TO UNDERSTAND THE NEEDS OF THE ADULT POPULATION IN COMMUNITIES

During September-November 2016, Parity Zhytomyr Regional Public Organization in partnership with Zhytomyr Region Universal Scientific Library named after O. Olzhych implemented the project «Adult Education Center as a Platform of the Local Community». One of the main objectives of this project was to design and implement cultural initiatives that would be in demand among the regional population.

Фото: Діана Калетіна | Photo: Diana Kaletina

Focus group research was selected as the methodology for investigating the current views and needs of the local population in the case area. This method is widely used in qualitative market research and is one of the most common tools of in-depth interview data collection. Focus group research as a method of exploring the target audience which helps to get insight into existing beliefs, to collect arguments for and against, to embrace suggestions and ideas of others. In other words, focus group research provides an opportunity to identify the problem, discuss it, assess its relevance to the context of the certain audience, and identify gaps between the current supply and the needs of the population (in our case, cultural needs), which further gives a basis for policy or social changes.

Zhytomyr Case Study

To study the needs of the target audience 10 libraries in the region were used, including two village libraries, six municipal libraries, and two regional libraries. In general, the focus group study involved 120 people (25 men and 95 women) aging from 16 to retirement age. All discussions followed the same program and were aiming to identify needs of adults concerning leisure opportunities, additional education, and intellectual development. The participants discussed the following issues:

- Are there enough opportunities in your area for leisure and intellectual development? What do you think your area lacks in this respect?
- Can you describe the ideal cultural space of your city/town?
- What educational and cultural activities do you prefer? (Both activities proposed by participants and common activities were discussed: lectures, workshops, theater studio, foreign language courses or language clubs, computer literacy courses, sports and dance classes, literary and debate clubs, meetings with writers, intellectual competitions, etc.).
- What is your source of information? About the activities that take place in your area?
- What time is the most convenient for you to have an event?
- What do you know about the «third place»? Could the library become such a «third place», in your opinion? What do you think should be done to turn the library into a real information, cultural, and leisure center?
- What services would you like to be added to the library operations? Which services do you think should be left out? What topics in the library activities are missing?
- Are you ready to take part in the cultural life of the city? In what role (participant, organizer, artist, teacher)?

The study had different results determined primarily by type of the settlement and the number of persons participated in the discussions. However, this strand of research managed to outline the general trends in the changing public perception of cultural activities. In particular, residents often expressed that their cities are abundant with opportunities for adult education; HOWEVER, they named different reasons why there is a low demand for them, ranging from being busy, material and social problems, to the criticism that «most people are passive and do not want to obtain new knowledge» and so on. At the same time, no one admitted that this passive person is actually him or herself. Upon further examination, it turned out that in fact opportunities for further education are in great shortage. Thus, when asked to recall which cultural event participants had visited recently, most of them mentioned such occasions as City Day or Independence Day celebrations. Recalling the recent educational activities in their area, participants mostly named extracurricular activities for children organised by educational institutions.

And in this respect, several other problems surfaced: the local population is often not aware of the possibilities of leisure in their city (village) and do not make use of opportunities as they believe that there is «nothing new happening» in clubs, libraries, or museums. Residents perceive cultural institutions as something stable, unable to develop and change. Although it must be said that there is some truth in it. Museums, clubs, and libraries are often bound to stable «forms and methods of operations», planned work and reliance on cooperation with schools and government agencies. This path is easy and intuitive, but is it effective? Consequently, these organizations mostly hold events whereby schools organize walking guides for children, while the older audience is not interested in attending museums or libraries by themselves, foremost, because «nothing new is out there», and secondly, «libraries are only for pupils and students».

Focus group research revealed that the older audience has its own specia needs in cultural activities. Not everyone tends to express these needs, and even fewer require state agencies to meet them. During focus group debates, participants pointed out that it was their first discussion and reflection on the cultural institutions facilities and activities. Not every participant was immediately able to articulate his or her own ideas and interests: they mostly recalled some events in which they participated in other cities, shared their own ideas, expressed their preferences and dreams.

It turned out that most residents were ready to take an active part in helping meet their own needs for leisure and education. In each group there were people with whom local cultural organizations may collaborate in the future. Some of the participants came up with conceptual ideas for future clubs or community groups on the basis of libraries. That was a group of people who were willing not only to take the information provided as a ready cultural product, but who were able to either produce it or to bring around new supporters of the idea, to suggest new forms and ways of development. During discussions, participants often reached the conclusion that the quality cultural space of the city can only be created by active community involvement. This idea is corroborated by the fact that the need for people to communicate was often brought up during discussions. But that communication cannot be «unilateral».

During the debates, it was frequently expressed that the most appealing events are those where participants can do something for themselves: take part in a workshop on crafts, group discussions, workshops with well-known personalities, physical exercise, or singing classes. The level of attractiveness varies for different social and age groups. But the overall trend is quite clear: people want not only to be on the receiving side of events, but to be an active equal participants.

The local librarians were involved in every discussion at the time of the project. They took different positions in the project: some of them reminded participants about library events and services, some few joined the conversation as consumers of cultural and educational services, some were withholding. Yet it should be noted that everyone took something from it. The reports and recommendations of the moderators underlined the needs in holding future discussions of this type. The results of the project can be used by local libraries in the future, because they are based on the real needs and aspirations of their clients and other stakeholders.

The results of the case study showed the great interest of the community in transforming local cultural institutions. When asked by moderators whether they are ready to take part in the cultural life of the town, almost every participant responded positively. At the same time, most people see themselves in an active role in these events: someone can be a teacher or an actor, a singer or an art mentor; some people were keen on involving family or friends in such events; some were generating ideas. Thus professionals working on «cultural products» should learn to perceive their clients as partners who are able to promote change in the cultural sphere and who to a large extent determine the success of modern cultural organisations.

It was the first study of this type in the Zhytomyr region. After the completion of the project, the work in this direction will not stop. Next year, Zhytomyr Region Universal Scientific Library named after O. Olzhych will be conducting two focus group studies targeting different audiences in Zhytomyr. We would like to explore the cultural and leisure needs of the community activists and youth in the city.

On the website of Zhytomyr Region Universal Scientific Library named after O. Olzhych (http://www.lib.zt.ua/ua/published), the results of the focus group research «The place of library in the information and cultural space of my city» has been published, and soon there will be new releases on this topic.

The success of any initiative depends on whether the initiative has the capacity to fit into the range of interests of the people who must be engaged in its realization. Consequently, public services based on institutions' facilities always lag behind highly customer-oriented services. In this case, it was important to examine closely the perception of the community regarding library services and evaluate the potential for activities in the field of education, intellectual development, and leisure, which are primarily tailored for the adult population.

Interestingly, the chosen form of sociological research into the clients' needs far exceeded the expectations of the organizers. Thus, it not only facilitated studying the needs of the community, but also managed to bring people together around new specific ideas and involve active citizens in the cultural sphere, who can become the driving force behind new projects.

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЧИ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

CEO Chasopys Creative Family
Альона Калібаба

Сьогодні соціальне підприємництво в усьому світі стало визнаним інноваційним способом розв'язання проблем економічного розвитку, подолання бідності, створення нових робочих місць, збереження навколишнього середовища, розвитку міста, розв'язання соціальних проблем. Одним із світових лідерів у розвитку цієї галузі є Велика Британія.
Про соціальне підприємництво заговорили ще в 2000-ні роки. У Великій Британії 2016 року 41% соціальних підприємств створили робочі місця та, для порівняння, лише 21% малих та середніх комерційних підприємств.
Поступово в Україні почали з'являтися стійкі приклади проектів, які самі заробляють і стабільно впливають на розв'язання соціальних і культурних проблем на рівні своєї громади чи міста.
Природно, що останніми роками підприємництво академізували як напрям, запакували в навчальні курси академічного і практичного формату, визначили дефініції.

Соціальне підприємництво – це бізнес зі змістом. Реалізація соціальної місії може бути закладена і в самому бізнес-процесі підприємства (працевлаштування вразливих груп, навчання і допомога у формуванні нових професійних навичок) або більша частина прибутку реінвестується у розв'язання соціальної проблеми.

Суть соціального підприємництва, на мою думку, суб'єктивно розкриває таке визначення:

> **Соціальне підприємництво – це застосування найкращих практик традиційного підприємництва для досягнення соціальних цілей чи виконання соціальної місії.**
>
> **Грегорі Диз,**
> **«The Meaning of «Social Entrepreneurship»**

З уваги на те, що в Україні соціальне підприємництво не виведене в окрему категорію, є можливість для сталої реалізації такої діяльності: зміни в Законі про неприбуткові організації дозволяють з 2017 року реалізовувати комерційну діяльність і використовувати прибуток у межах статутної діяльності організації. Комерційна форма реєстрації не обмежує діяльності підприємства як соціального.

Щоб підприємство було стабільним і прибутковим, до його організації потрібно підходити не тільки з «соціальної перспективи», але й планувати його як бізнес.

Лін Канвас – один з інструментів планування і валідизації гіпотез для бізнесу, який аналізує усі категорії, необхідні для його фізичного старту.

Адаптовану і доповнену модель Лін Канвас можна використовувати і для планування соціальних підриємств. Для онлайн заповнення Social Lean Canvas та ознайомлення з прикладами соціального підприємництва можна перейти за посиланням http://socialleancanvas.com/the-canvas/. Основні категорії та інструкції для кожного блоку такі:

1

Проблема

Перелічіть 1-3 головні проблеми.
Мета: виявити найважливіші проблеми своїх клієнтів, і як вони їх розв'язують тепер.
Опишіть 1-3 проблеми, які потрібно розв'язати вашим клієнтам. Дивіться на проблему очима свого клієнта.

Альтернативи

Розкажіть, як ці проблеми розв'язують тепер.
Багато з альтернатив можуть бути аж ніяк не очевидними для конкурентів.

4

Рішення

Перелічіть можливі рішення для кожної з проблем.
Завдання: визначіть мінімальний набір функцій продукту, який потрібний для розв'язання 1–3 найважливіших проблем клієнта.
Не захоплюйтесь, визначаючи фінальне рішення для клієнтів. Просто перелічіть можливі рішення для кожної з проблем. Цей функціонал допоможе вам у майбутньому сформувати свій **«Мінімальний Життєздатний Продукт».**
Мінімальний Життєздатний Продукт – це продукт з мінімальним функціоналом, за допомогою якого ви можете розпочати вивчення своїх клієнтів.

Мета – чітко сформульована з погляду соціального впливу, якого заплановано досягнути, а також фінансових цілей та інших ключових показників візії.
До цього блоку потрібно також додавати загальний опис проблеми, на розв'язання якої спрямований проект в національному, глобальному масштабі. Цей блок насправді не є частиною самого канвасу чи бізнес-моделі, яка повинна бути валідована. Цей блок треба сформулювати до заповнення канвасу, і він буде відображати ключові принципи розвитку бізнесової моделі.

8

Ключові метрики

Перечисліть ключові показники, за якими можна буде визначити, як посувається ваш бізнес. Ключові метрики дадуть змогу визначити, що роблять ваші клієнти і критичні в пріоритизації дії, на яких вам треба буде сфокусувати увагу насамперед.
Ключові метрики завжди залежать від різних стадій, які проходить підприємство, і змінюються відповідно до них.

2

Сегменти покупців і користувачів

Назвіть своїх цільових покупців і користувачів.
Елементи вашої бізнес-моделі можуть дуже відрізнятися залежно від сегменту покупців.
Дуже важливо відрізняти покупців від просто користувачів. Покупець – це той, хто платить за ваш продукт. Користувач – це той, хто взаємодіє з вашим продуктом чи сервісом.

Ранні послідовники

Схарактеризуйте свого ідеального клієнта
Раннні послідовнки – це покупці, що мають спеціальні атрибути, які ви визначили, і на яких ви будете концентруватися насамперед. Зазвичай як ранніх послідовників обирають аудиторію, яка найбільше схильна використовувати ваш продукт.

5

Канали

Мета: розпочати будувати шлях до своїх клієнтів з першого ж дня.
Канали – це опис шляхів досягнення ваших клієнтів. Наприклад, щоб набути перших «ранніх послідовників», найлегше заздалегідь продумати канал, через який вони дізнаються про ваш проект/продукт.
Кроки:
1. Визначіть, як ви знайдете своїх перших десять клієнтів.
2. Над якими зовнішніми каналами ви можете розпочати роботу вже сьогодні?

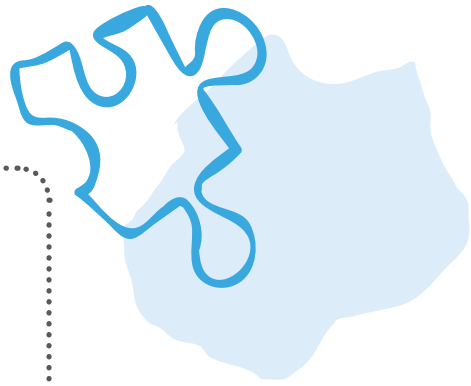

7 Структура витрат

Перелічіть сталі та змінні витрати. Вам потрібно окреслити свої майбутні витрати, поки ви будете готувати продукт до виходу на ринок. Передбачити їх у майбутньому дуже складно. Тому сфокусуйтесь на поточному часі. Використовуйте блок структури видатків/витрат і канали доходу, щоб визначити свій рівень незбитковості.

3 Унікальна ціннісна пропозиція (УЦП)

Проста і зрозуміла інформація, яка перетворить відвідувача, який нічого не знав про ваш проект, у зацікавленого користувача. Щоб визначити, чим ваш продукт відрізняється від інших, вам потрібно одержати УПЦ безпосередньо з проблеми номер 1, яку ви розв'язуєте. Другий метод – наголосити на «закінченій історії вигод», яку ваші клієнти отримають, користуючись вашим продуктом.

10

Social Impact – опис результатів соціального впливу в результаті діяльності підприємства/бізнесу на бенефеціарів, разом з ключовими метриками, за якими будуть оцінюватися результати (валідуватися гіпотези і, можливо, змінюватися, як й інші блоки в бізнес-моделі).

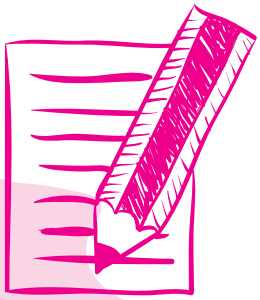

6 Структура доходу

Мета: визначити, яка структура доходу вашого підприємства.

В якому блоці потрібно сформулювати основні статті доходу вашого підприємства, які треба буде підтвердити в процесі валідації.

Навіть якщо ви вирішите не виписувати рахунок клієнтові одразу, ви повинні вміти чітко сформулювати, як ви збираєтесь будувати бізнес навколо свого продукту.

9 Перевага, яку складно скопіювати

Щось, що дає шанс на успішність вашої ідеї порівняно з конкурентами. Зазвичай, це - найскладніша проблема для заповнення, тому вона передостання.

Ви можете спочатку залишити це поле порожнім, втім рекомендую вам подумати про те, як ви будете робити свою компанію оригінальною, не такою як інші, і приреченою на успіх.

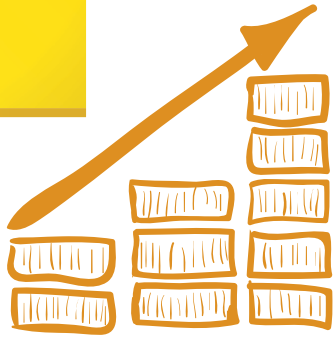

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AND THE POTENTIAL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Nowadays, social entrepreneurship has become a widely spread innovation tool addressing the problems of economic growth, seeking ways of overcoming inequality, job creation, preserving the environment, supporting sustainable urban development, and approaching a wide range of social problems. The UK has managed to become one of the global leaders in social entrepreneurship.

Debates around social entrepreneurship emerged in the early 2000s. In the last year, 41 per cent of UK social enterprises created jobs compared with 22 per cent of mainstream SMEs. In Ukraine, cases of sustainable social enterprises, which have been profitable and have made a considerable contribution to addressing social and cultural problems at community and urban levels, started to appear over the last years.

Naturally, over the last 15 years social entrepreneurship has been largely academised, compacted into a scope of academic and practical training courses, and standardized with definitions.

Social entrepreneurship is a business with an idea. Adding social value could either be at the core of the business practices (employing vulnerable groups, providing training and education) or be realised through reinvesting large shares of profit into resolving social problems.

In my opinion, the true meaning of social entrepreneurship can be reflected by this definition:

«Social entrepreneurship is an adoption of the best practices of the traditional entrepreneurship in order to create and sustain a social value or to serve particular social missions».

Greg Dees, «The Meaning of 'Social Entrepreneurship»

Despite the fact that social entrepreneurship is not differentiated as a separate business category in Ukraine, there are opportunities for the sustainable implementation of such business practices. Coming into effect in 2017, amendments to the Law on Non-Profit Organizations allow organizations to conduct commercial activity and use profit in the corporate framework. In other respects, the commercial form of enterprise registration does not create any limitations to social entrepreneurship practices.

For an enterprise to be sustainable and profitable, its business model should be approached not only from the perspective of social value, but also from the perspective of effective business planning.

Lean Canvas is one of the tools for planning and hypotheses testing for planning startup development that takes into account all the key components required to be analysed before the actual start of the business.

Lean Canvas model can be adapted to the context of social entrepreneurship: http://socialleancanvas.com/thecanvas/.

Alyona Kalibaba, CEO Chasopys Creative Family

МУЗЕЙ ВСЕРЕДИНІ ТА НАЗОВНІ

Херсонська група «Urban COYC» давно працює з урбаністикою та використовує мову мистецтва для пошуку відповідей на гострі соціально-політичні питання. У проекті «Public education through Public Space: accessible to all (Публічна освіта через публічний простір: доступно всім)» вони взяли на озброєння *«site-specific art»* – метод «художньої» антропології. Він найбільше підходить до територій з невиразною ідентичністю, жителі яких не здатні виділити специфіку свого регіону.

Чому? Тому, що не розуміють його унікальності, бо культурний ландшафт занадто засмічений радянським однотипним будівництвом та багато років вже в занепаді, бо нескінченна зміна ідеологічних парадигм...

Важливо встигнути відповідати гаслам, а пошуки ідентичності завжди відкладають на потім... А це – прямий шлях до маргіналізації території та її символічної втрати.

Коли люди мистецтва досліджують місце і представляють своє бачення, яке «не завжди» відповідає очікуванням громади, це відкриває можливості до обговорення і критичного аналізу. А головне – вважає Юлія Манукян – пробуджує в людях жагу до нових знань і змін у суспільстві.

Якщо вірити твердженню, що ніякого мистецтва немає, а є різні антропологічні практики, то формат «site-specific art» (художні інтервенції, зміст яких зумовлений місцем проведення) – ідеальний спосіб «глибокого занурення» в місцевий контекст і створення артоб'єктів *про це місце і для цього місця.*

Подібні проекти – не арт заради арту, вони мають чіткий соціальний підтекст: показати резидентам їхню звичну «батьківщину» в несподіваних ракурсах, виявити приховані проблеми і спровокувати рефлексії з приводу проблем явних. Але це ні в якому разі не ефектна ретрансляція жахів «провінційної» реальності. Художники порушують у своїй практиці питання про ідентичність та культури, з якими пов'язані ці місця. Завдання – поряд з розумінням поточних проблем усвідомити, в чому унікальність локації, які вона має «фішки» і потенційні «тригери туристичного зацікавлення». Недарма художники починали роботу з вивчення колекцій місцевих музеїв, які, в нашій уяві, ідеальні постачальники брендів і культурних символів місця, на основі яких можна вибудовувати програму порятунку і популяризації історичної спадщини. Це занурення в минуле робить сучасне художнє висловлювання особливо сильним.

Отже, наші мистецькі виставки – ілюстрація на тему минулого в сучасності й спосіб зв'язку між мистецтвом та суспільством. Художникам вдалося налагодити живу взаємодію зі спільнотами, відновити витіснену історію, належно прив'язати її до конкретного місця. *«Специфічне до місця»* мистецтво відвойовує втрачені культурні простори і пропонує історичні контрспогади. І що важливо, *site-specific art* можна використовувати для економічного розвитку, для програм соціальної підтримки і мистецького туризму.

Ми за «емоційний капіталізм» – коли продаються емоції, коли міська культура розглядається як продукт емоційного капіталізму, коли економічний та емоційний дискурси сходяться в одній точці. У культурному туризмі – це основа успіху. І це виправдовує відведену художникам роль своєрідних антропологів й етнографів, які досліджують «культурних інших, субалтернів, пригноблених представників постколоніального субкультурного світу».

Всі наші мистецькі проекти цієї програми – фрагменти дискурсу «перезавантаження». У тому сенсі, що вони перезавантажують наші уявлення про транзитні степові території, як місця незацікавлення і незворотної «маргінальної ентропії». Насправді скрізь – унікальність, історія, привід для дивовижних відкриттів, «впізнавання» своєї ідентичності через множинні ідентичності «інших». Пропоную огляд кількох таких досліджень.

«ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ» РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

«Глянцевий» Генічеськ: археологія майбутнього»,
Сергій Поляков (Одеса)

«Тріп» Полякова – класичний urban drive (тривалий рух, або фланерування містом). Водночас можна розв'язувати якісь прикладні завдання – фотографувати або збирати дані для дослідження. Але суть «дрейфу» – саме в тому, щоб «прорізати» собою міський простір, занурюватися в нього й відчувати його вібрації. Як писав у статті «Теорія дрейфу» винахідник цієї практики, французький філософ і активіст Гі Дебор:

> «Іншим аспектом дрейфу є його урбаністичний характер. Його суть для промислово розвинених міст – центрів можливостей і сенсу – може бути окреслена словами Маркса: «Люди не можуть побачити навколо себе нічого з того, що не є їхнім уявленням; все говорить їм про них самих. Їхній пейзаж – єдине, що живе».

Генічеськ, звичайно, далекий від «промислово розвиненого міста», але і він цілком годиться як привід для дослідження «свого пейзажу» – через призму приморського містечка з абияк розфарбованим курортним фасадом, який лупиться вдвічі швидше, ніж його оновлюють. З прикладних завдань у Полякова було єдине, безпосередньо пов'язане з колекцією Генічеського краєзнавчого музею. Вивчивши артефакти минулого, він почав шукати в поточному об'єктному середовищі натяки на артефакти майбутнього – що вивчатимуть археологи через сотню-другу років?

«Потрапляючи в музей, ми розглядаємо експонати в ньому набагато ретельніше, ніж предмети, що супроводжують нас у повсякденні поза музеєм. За наконечником стріли, теракотовою іграшкою та уламком корабля ми намагаємося відтворити картину чийогось життя, віддаленого від нас у часі та просторі.

Однак речі, фрагменти архітектури нашого повсякденного життя, можливо, також стануть музейними експонатами і, дивлячись на них, відвідувач музею через 500 років намагатиметься зрозуміти, як ми жили, про що думали, до чого прагнули.

У своєму невеликому фотопроекті я спробував змоделювати подібну ситуацію й уявити деякі фрагменти сучасного Генічеська, які мене вразили, у вигляді експозиції вигаданого музею. Звичайно, у проекті є велика частка умовності й навряд чи смажені пиріжки та надувні атракціони дійдуть до майбутніх поколінь. Це радше привід для пильнішого погляду на навколишній світ, його деталі, які, врешті, відображають й формують образ людини в цьому світі живого».

Фото: Юлія Манукян | Photo: Yuliya Manukyan

Фото: Юлія Манукян | Photo: Yuliya Manukyan

Прапор «Музей Азовського моря» (туш, текстиль),
Олександр Жуковський

Проект розв'язує два завдання:

1. Виокремлення та промоція унікального експонату місцевого краєзнавчого музею – носової частини середньовічного корабля у вигляді голови тура, знайденого в протоці Тонка. Це об'єкт безпосередньо пов'язаний з історією міста, з можливістю підготувати освітню історико-культурну програму і не одну. Наприклад, історія виникнення Азовського моря, розвиток мореплавання на Азові, товари експорту та інше. З цим пов'язано нове брендування міста, виготовлення нової сувенірної продукції, створення нових легенд. Голова тура цілком може служити як новий символ і музею, і міста.

2. Ідея для ребрендингу і ренеймінгу місцевого музею: краєзнавчих музеїв зі стандартним етнографічним набором у країні чимало. Як виділитися на цьому тлі? Нова, помітна (з місцевою специфікою) назва й відповідний брендинговий продукт. Так виникла назва «Музей Азовського моря» (мер Генічеська Олександр Тулупов підтримав цю ідею).

«Музеєфікація мосту»,
В'ячеслав Машницький (Херсон)

На районні музеї «навісили» ще й курування нерухомих пам'яток історії та культури. Тому, фактично, вони теж музейні експонати. Один з перших проектів, який народився щодо цього мосту, його музеєфікація. Запропонував її художник-концептуаліст і куратор Музею сучасного мистецтва (Херсон) В'ячеслав Машницький. Величезний банер у вигляді типової музейної підтекстівки прикрасив міст. На ньому лаконічний напис – «Міст. Waagner-Biro. Projekt 1915. Генічеський краєзнавчий музей».

«Нововоронцовці: 100 років по тому»,
Станіслав Остроус (Херсон)

Фотопроект у рамках історичного пікніка в смт Нововоронцовка, Херсонська область.

Проект виконано на основі колекції фотографій жителів Нововоронцовки 100-річної давнини з місцевого краєзнавчого музею. Команда вирішила реконструювати сюжети фотографій з сучасними жителями селища. Люди, які досі дивилися на «артінтервентів», як на чужинців, перейнялися до них довірою й разом покрокували в історію ...

Автор фотографій не обмежився примітивним «дуальним» підходом і вирішив подати обидві версії («тоді» і «сьогодні») на різних фонах, які надали фотографічним парам додаткової глибини і, безумовно, естетичності.

Ще одна прив'язка до музею – спосіб експонування. Вирішили прикріпити фотографії на музейні килими, які були розвішані для провітрювання у парку. Вийшла справжня музейна «сушка». Основний масив пішов на зворотній бік «квітчастого» килима – подвійне паспарту. А начальник поліції з супутницею, якого автор помістив в гламурну рамку, прикрасив собою домоткану доріжку, чим дуже порадував глядачів. Ще кілька робіт прикрасили собою старовинне «фолькове» покривало.

Успіх був грандіозний: жителі пізнавали не тільки себе, але навіть деяких «столітніх» персонажів.

«Die Brucke und Paza-Bog» (артбук),
Олександр Жуковський

Комікс про пригоди Паца-бога на Генічеському мосту. Паца-бог – персонаж, який іронічно обігрує «цінності» маргінальних субкультур і народжений в результаті public art у рамках урбан-пікніків у Херсоні. У вигляді колажів серія була представлена в місцевому Будинку культури й мала жвавий відгук. Секрет такого успіху не тільки в мистецькій цінності. Виявляється, Паца-бог – вилитий Вова Слива – місцевий авторитет. Несподіваний бонусний ефект – «чужорідний» герой легко став частиною локального «антропологічного» ландшафту, що пояснюється повсюдною присутністю «гопівської» культури. Ставитися до неї можна як завгодно, але ігнорувати її складно. Комікcна подача – один із способів пом'якшити «негативні конотати», зі значною часткою іронії і гумору подивитися на її вияви.

Відкрита репетиція *Миколи Куліша в Чаплинці*

У Чаплинці народився видатний український драматург Микола Куліш. Нашим завданням було виявити в музеї речі, які з ним пов'язані, розповісти про значення людини у світовій культурі, про деякі біографічні цікавинки, щоб інсталювати цю людину у свідомість чаплинців. З'ясувалося, що не всі мешканці селища знають Куліша, або те що він народився у Чаплинці. Музей запросив хлопців-активістів старших класів місцевої школу й у форматі читання було розказано про Куліша. Причому те, що це була наче репетиція, дозволялося вносити зміни, доповнювати з місця інформацію, відходити від теми й таке інше. Єдина річ, пов'язана з іменем Куліша в музеї – групове фото вчителів місцевої школи сторічної давнини, тих, які зібрали кошти на подальше навчання хлопця вже в повітовому центрі. Колаж на основі цього фото й прикрасив вестибюль музею. Така форма лекторію надзвичайно сподобалася не тільки глядачам, а й учасникам, які загорілися так подати інші розповіді, адже неофіційна атмосфера дозволяє залучати до відкритого дослідження різних людей.

Як комунікувати з місцевими спільнотами?

Найперша складність – знайти спільну мову з місцевою владою та бізнесом. Адже вони мають свої уявлення про те, що робити з пам'ятками культури. Вони не вірять, що культура може приносити кошти в бюджет містечка чи у власний гаманець. Тому щоразу доводиться на прикладах розповідати, що в цьому є сенс, що це важливо хоча б для згуртування громади, для спільної громадської роботи.

Іноді можна навіть скласти разом бізнес-план, щоб наочно продемонструвати, що відновивши пам'ятник, можна заробити набагато більше, аніж побудувати на тому місці забігайлівку. Результативною є й максимальна популяризація історичних та мистецьких об'єктів. Ми організовуємо виставки, лекції, акції, щоб привернути увагу до конкретних проблем. І це однозначно приносить свої плоди.

Логістично це складний проект, адже ми в обласному центрі, а з громадами працюємо на виїзді та віртуально. Але дієвою формою є приїхати, навчити, запалити, визначити найближчі завдання як приклад, а потім ще раз приїхати й разом провести апробацію. Якщо не спрацювало, то ще раз зібратися. Вони не змушують довго чекати – Генічеський музей уже першого тижня спробував самостійно організувати публічний захід. За основу вони взяли свій експонат, згодом напрацювали кілька цікавих інтерактивних екскурсій.

Особливість нашої співпраці з локальними спільнотами в тому, що ми вчимо їх працювати «тут і тепер». Коли ми приїжджаємо на черговий майстер-клас, то майже не знаємо нічого про місцеву історію чи її особливості. Ми їх виявляємо під час заняття й разом з усіма, і тоді ж показуємо, як з того чи того предмета, об'єкта чи явища можна зробити справжній бренд для населеного пункту. Так ми розкрутили історію мосту в Генічеську, який, як виявилось, розробила відома австрійська фірма, яка досі працює.

У Нововоронцовці є парк, який заснував власник селища – князь Воронцов. У музеї лише один експонат пов'язаний з цим. Але ж який! – оголошення на металевій таблиці з проханням не ламати лавочок та зелених насаджень у парку. Звісно ми наполягли на тому, щоб цей експонат був виокремлений. Ми зробили копію й наступної весни він повернеться в парк з позначкою музею. Місцеві активісти доглядають за парком, роблять скульптури з пластикових пляшок.

Там же, у Нововоронцовці, нашу увагу звернули на місце, де колись стояла перша церква. Місцеві жителі знають про це й шанобливо до цього ставляться, але не знають, як позначити це місце. Там у центрі росте стара шовковиця. Ми згадали, що засновник села князь Воронцов причетний до розвитку шовкопрядства й розповсюдження шовковиці на Півдні. От вам і легенда. Місцеві активісти запропонували створити навколо цього дерева такий собі громадський простір – поставити лавки колами, а на бетонних плитах огорожі навколо намалювати графіті про графа і шовковицю, а також стару церкву. Дерево дуже старе – хто знає, може його посадив сам князь Воронцов.

Ми побоюємося...?

Ми побоюємося поняття «музейна педагогіка», що виникло в період перетворення музеїв на ідеологічний агіткомплекс, а сьогодні використовується в контексті "інноваційності", бо це породжує нову хвилю ідеологізації. Сьогодні, коли в країні відбувається складний процес «декомунізації», треба не прапори та символіку радянської епохи прибирати, а змінювати підходи до роботи з колекцією та з громадою. Музей – це не ілюстрація до підручника історії, а передусім колекція культурної спадщини, про яку потрібно вміти грамотно розповісти і розставити все по місцях. Це не педагогіка, а захоплива подорож у світ історії, культури, науки. Це база, на якій вибудовується ставлення до своїх предків, рідного містечка, і через це – до країни.

Ми ставили за мету створити в Херсоні навчальний центр з ревіталізації районних музеїв Півдня України, щоб вони стали центрами активностей з популяризації місцевої культурної спадщини і культурного потенціалу. На останньому тренінгу для керівників районних музеїв, музейники самі прийшли до розуміння важливості такого центру і навіть висловили побажання якнайшвидше розпочати його створення.

Головне ми зробили: привернули увагу музейників до проблеми, показали реальні можливості розвитку навіть в катастрофічно жахливих умовах роботи, зібрали таку базу даних про стан музеїв та про середовище, в якому існують музеї в районах, що буде виглядати дивним не зробити наступного кроку і не запустити механізму координаційного центру.

У цьому проекті ми багато працювали в районних центрах. Коли ми вперше приїжджали та зустрічалися з людьми, то вони сприймали нас насторожено і недовірливо. Тепер таких проблем немає. Ми працюємо з місцевими громадами і на місцеві громади. Їхня увага та зацікавленість – найкращий показник важливості такої роботи. Ми максимально доступною мовою розповідаємо про складні речі. І це теж елемент залучення суспільства до нашої програми. На нас чекають.

А коли люди готові до спілкування, готові рефлексувати, тоді й розпочинається освітній процес. Скорочується дистанція між приїжджими і місцевими.

MUSEUM IN AND OUT

The group Urban SOUS based in Kherson (Southern Ukraine) has been working with urbanism for a long time and uses language of art to seek answers for acute social and political issues. Within the project 'Public education through Public Space: accessible to all', they have adopted a 'site-specific art' approach, which is a method of artistic anthropology suitable for areas with indistinct identity, that is, for regions where residents cannot particularly relate to the local specifics of the region.

Why? Because they do not understand its uniqueness, because the cultural landscape there is too distorted by the Soviet uniform construction and has been in decline over the last decades as a result of the endless change in ideological paradigms.

In such situation, it is already considered a great success merely to adapt to the new slogans, to let alone the search for regional identity... And this manifests a direct path to the marginalization of the region and the loss of its symbolism.

As artists explore the cultural environment around them and convey their vision, it does not always (to put it bluntly) correspond to the expectations of the community. However, it opens up opportunities for discussion and critical analysis. And most importantly, as Yulia Manukyan is convinced, it awakens in people the thirst for new knowledge and social changes.

If to believe the statement that there is «no any type of art», there are different forms of anthropological practice instead, the format of «site-specific art», which is an artistic intervention, the contents of which is determined by the characteristics of the locality or venue, represents an optimal way to «delve» into the local context and to create an art objects *related to this place and designed for this place.*

Such projects, in contrast to art for the sake of art, have a distinct social implication: to show local residents their «homeland» from unexpected angles, to expose hidden problems and to reflect upon the apparent problems. But its essence does not in any way lie in reproducing the «horrors of provincial reality». In their practice, artists address issues of identity and culture that are associated with these places. The underlying task, alongside with understanding current issues, is to comprehend what makes the locality unique, what are its «piquancies» and potential tourism triggers. No wonder artists began to work on collecting and analyzing information in the local museums, as, in our view, they are preferred suppliers of the regional branding and cultural symbols of the area. Based on that it is possible to build the program of rescue and promotion of their historical heritage. This immersion in the past makes contemporary artistic expression particularly strong.

Зразок листівки за результатами тренінгу для музейників «Топ 5 експонатів вашого музею». Шарманка стаціонарна з Чаплинського музею.

Sample of the card as the result of the training for museum professionals «Top 5 Most Exciting Items in Your Museum». A stationary drum barrel organ from the Chaplynka Museum.

Фото: © Чаплинський музей | Photo: © Chaplynka Museum

Thus, our artistic presentations illustrate the past in the context of contemporary life and represent the means of communication between art and society. Artists managed to establish a live interaction with communities, to recover the lost history, and to connect this history to the locality in a special way. «Site-specific» art recaptures lost cultural spaces and offers historical counter-memories. And, importantly, site-specific art can be used for economic development to reinforce social support programs and local tourism.

We support an «emotional capitalism» – when emotions are being commercialised, when the urban culture is seen as a product of emotional capitalism, when economic and emotional discourses converge at one point. These things lay the foundation to the success for the cultural tourism. This also fully justifies the artists to be empowered with the roles of anthropologists and ethnographers exploring the «culture different, sub-alternative, oppressed representatives of subcultural post-colonial world».

All our art projects of the program are fragments of the «reset» discourse. In the sense that they reset our understanding of transit steppe territories as places of non-interest and irreversible «marginal entropy». In reality, there is an abundance of «uniqueness», history, occasion for amazing discoveries, for the «recognition» of your own identity through multiple identities of the «others».

HOW TO REACH OUT TO LOCAL COMMUNITIES?

The primary challenge is to find common ground with local authorities and businesses. After all, they are aware about what to do with cultural monuments in the region. They tend not to believe that culture can bring profit to the local budget and businesses. That is why, in every case, we have to clarify and exemplify why initiatives in this area are rational and why it is important at least as a means of uniting communities around social work.

Sometimes, it is even necessary to estimate and present a business plan to demonstrate that by restoring a cultural monument, the community can earn much more than from a potential kiosk at this place. Active popularisation of historic and art objects delivered a good result. We organize exhibitions, lectures, promotions to draw attention to certain problems. And it definitely pays back in the long run.

Logistically it is a complicated project since our organisation is located in the regional center, but we must primarily be engaged into working with communities across rural parts of the region and on-line. It has being shown that the most efficient way to accomplish it was to arrive to the area, to teach, to ignite the interest, and to determine the next steps to be taken and to come back next time with a complete trial project ready. And to organize one more mission in case of failure of the previous one. The local organizations we are working with do not have to wait long; for example, Henichesk museum tried to organize a public event in a week after our visit. They also designed a number of interesting interactive tours.

The peculiar feature of our cooperation with local communities is that we teach them to act «here and now». Before organizing a workshop, we hardly know anything about local history or its specialties. We learn about it during lectures together with the local communities, and at the same time we try to show how rebranding of a locality can be based on a particular subject, object or phenomenon of the local history. In that manner we were able to create a buzz around the story of the bridge in Henichesk, which, as it turned out, was constructed by the famous Austrian company that is still operating in development sector.

There is a park in Novovorontsovtsy that was founded by the renowned prince and field-marshal Vorontsov. The museum has only one item associated with this event. Yet, what an exciting one! – a sign on the metal board asking visitors not to break benches and plants. Of course, we insisted that this exhibit should be seceded. The next spring, the signboard will be reinstalled at the initial place, as the museum's exhibit. Local activists oversee the park's site decorating it with sculptures made from plastic bottles.

Another object that gained our attention in Novovorontsovtsy was the place, where the old church used to be standing. The locals knew it and were respectful to this historical memory, but did not know how to underline its significance. There is an old mulberry tree growing in the middle of the village. Hence, we connected it to the fact that Prince Vorontsov, the founder of the village, was involved in the development of silk warm breeding industry and distribution of mulberry in Southern Ukraine. It was a good start for the legend. Local activists proposed to create a public space around this tree: to install few park benches and fences with graffiti that would depict the story of the church, the mulberry and the prince. The tree is very old - who knows, maybe it was planted by Prince Vorontsov himself.

WE FEAR OF...?

We fear of the term «museum pedagogics» that emerged during the transformation of museums into agitprop ideology complex, and today it is reemerged in the context of «innovative transformation» as it allows reinforcing the new wave of ideologisation. The country is undergoing a complex process of decomunisation now. Rather than merely getting rid of flags and symbols of the Soviet era, we must change our approach to community work and exhibitions' management. Museum is not an illustration to history textbook. Foremost, it is a collection of cultural heritage, which must be thoroughly talked about clearing all the things up. This is not a mere pedagogics, but rather a fascinating journey into the world of history, culture and science. This is a framework that builds up a relationship with our ancestors, our native town, and ultimately to our country.

We were aiming to create an educational center in Kherson focused on revitalisation of regional museums in Southern Ukraine so that they would become centers of activities promoting local cultural potential and cultural heritage. At the last session, for the managers of regional museums, they had an opportunity to gain an insight on the importance of such a center, and even expressed their enthusiasm about its creation. The main thing that we achieved with these session was that we attracted the attention of museum staff to the actual problems, showed real opportunities of transformation, even in an awful conditions of the public service sectors in the country. Further, as we managed to collect the database containing information about the conditions of state-owned museums, their areas of presence, that would be strange if we would have not been endeavored to take the next step and start up a coordination center.

BOOK-ART: МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ОСВІТИ І ТЕРАПІЇ

Створення букарт об'єкта, книги в єдиному екземплярі, має тривалу й багату історію і завжди балансує між високим мистецтвом та повсякденною творчістю людини, яка прагне уникнути буденності.

Освітній курс, задля якого ми зустрілися, передбачав виявлення методів анімації публічного простору, а оскільки серед нас були бібліотекарі, то в процесі дослідження освітніх потреб виявилася зацікавленість технологією створення книги. Учасники відвідали лекцію книжкового дизайнера, організували захід «Жива бібліотека: відділ мистецтв», де книгами стали відомі сумські митці, а текстом – їхній вербалізований живопис. Ми говорили про роль книги, дискутували про значення бібліотек, і, майже інтуїтивно, підійшли до того, що важке переосмислення значення книги можна здійснити творчо, написавши свою книгу про те, що турбує, непокоїть, або про свою мрію, ніби наблизивши її здійснення.

За словами Дженіфер Гошбін, «книга – це артефакт суспільства, яке зникає. Джерело ностальгії за минулими часами», за часами, коли спеціальним ножем треба було самому розрізати сторінки тільки-но надрукованої книги, коли бажаний фоліант потрапляв у руки після очікування в річній черзі, коли сімейна бібліотека було свідченням рівня інтелігентності, коли на форзаці стояв екслібрис власника…

Цей дивовижний цикл розвитку друкованої книги нині досягнув того критичного моменту, коли відбулося її поступове знецінення завдяки тиражності, легкості видання мільйонних накладів на дешевому папері, з примітивним оформленням, без любові й поваги до читача. Саме в цей момент яскраво виявилися два основних вектори розвитку книги – електронний і художній. Мистецький напрям (book art) веде до первинного бажання людини мати книгу в єдиному екземплярі, книгу реальну, яку можна з задоволенням тримати в руках, розглядати, відчуваючи себе дитиною, ніби весь світ створений тільки для тебе. Тоді читання та гортання сторінок перетворюється на театр. Сторінки відкриваються, як мізансцени, мають свою фактуру, колір, звук, запах, історію.

Створити такі історії нам вдалося в Сумах, коли ми працювали з творчою групою, до якої увійшли працівники бібліотек, музеїв, громадські активісти, художники й поети.

БУКАРТ, АРТБУК, СУМИ ТА БУРЛЮК

Центр освіти дорослих став місцем, яке забезпечило розвиток букарту. Адже Суми, на жаль, не є нині містом, в якому широко представлені напрями сучасного мистецтва. Саме тому ми намагалися підійти до творчого процесу професійно. Учасники курсу вивчали історію розвитку книги художника, що стало особливо важливим на Сумщині, батьківщині кубофутуриста й букартиста Давида Бурлюка, про діяльність якого знали не всі. Групи освоювали методи передавання інформації через образ, асоціацію, обговорення найкращих зразків світового мистецтва. Окреме заняття було присвячене тому, яке послання несуть предмети мистецтва та як їх експонувати в нетипових місцях – вдома, в офісі, у бібліотеці.

На практичних заняттях (майстер-класах) нам вдалося створити вільну креативну атмосферу, де не було будь-яких меж. Це був лише спільний простір, матеріали, можливість підійти й побачити, що роблять інші, надихнутися, поговорити, підглянути, запитати… ми цілком усвідомлювали, що кожен з учасників є носієм своєї естетики, від високого мистецтва до хенд-мейду, тому навіть не очікували, що роботи будуть настільки цікавими, що можуть бути представлені в галереї актуального мистецтва.

Найцікавішими зразками стали книга поезії Ліни Костенко, де замість сторінок було печиво з написаними віршами; книга «Тисяча й одна безсонна ніч», яка під традиційною обкладинкою приховувала електронну книгу; книга «Історія Маршала Жукова», яка була створена з фрагментів радянської книги, що були підпалені, забруднені на залиті червоною фарбою, яка нагадувала про криваві події війни; книга «Смаки життя», щедро приправлена перцем, парфумами, корицею та кавовими зернятами.

Виготовлення книг виявилося методикою, яка не тільки сколихнула артпростір міста, але також дала неймовірний творчий поштовх кожному, хто наважився взяти участь в курсі.

Адже виготовлення букарт об'єктів можливе лише тоді, коли автор тексту, художник і видавець працюють як єдине ціле (що трапляється вкрай рідко), або коли митець (artist) є водночас і автором, й ілюстратором, і видавцем. Тоді відбувається магія перетворення людини в Творця власного всесвіту, що дає можливості створювати свій світ, керувати ним, свідомо переписувати «сторінки свого життя», мріяти і втілювати мрії в реальність. Тут реалізується бажання дорослої людини, яка має нетворчий фах, зробити щось своїми руками, відчути весь процес від ідеї до втілення, усвідомити свій вплив, віднайти свою стилістику, естетику, свій імідж.

Методологія букарту може переплітатися з психотерапевтичними методиками, бути цікавою для дітей і дорослих; її можна застосувати для дослідження або переосмислення окремих тем, виступати артповідомленням іншим. Таке висловлювання у формі мистецтва не є прямолінійним, воно говорить мовою образу, смислу, ідеї, тому людині легше артикулювати те, про що вона не наважується розповісти. Глядачеві (читачеві) легше сприймати цю інформацію – ми зчитуємо лише те, що готові розшифрувати в цей конкретний момент нашої зрілості. Такий тип образного подання ідеї властивий саме мові мистецтва.

Це розкриває величезний потенціал методики для роботи з читачами (працівниками) бібліотек, діяльності вихователів у дитячих лікарнях, для активізації роботи музеїв, творчих груп тощо. Ми досягнули мети: було винайдено методику анімації публічних майданчиків завдяки мистецтву, було повністю реалізовано кураторський проект, в якому автори створювали предмети мистецтва, вчилися їх експонувати, організовувати виставки, висвітлювати події в засобах масової інформації.

Учасники курсу точно знають, що книга художника, artist's book, livres d'artistes – це різні явища, букарт – це мистецтво, а артбук – це альбом про мистецтво. Що створювати книгу можна від початку, а можна використовувати стару багатотиражну книгу для виготовлення власної.

Ми живемо у болісний момент втрати сакральності паперової книги, але кожен з нас може вкласти в книгу частинку душі й створити нову цінність.

Рімма Міленкова, арткуратор

BOOK-ART: A MEDIUM OF EDUCATION AND THERAPY

The history of art started when mankind began to work on symbolic systems. When the first drawing was engraved on the surface of sand or rock, it was not only a symbol as a way of conveying information that was significant. Its material, texture, the way of drawing and the way of ensuring the drawing will withstand for a long time were of particular importance. «Book-art» object design, a book in a single copy, has a long and rich history and has always been balancing between the high art and the everyday work of an individual who seeks to escape the hard toil of routine.

Educational course, which was on the agenda of our meeting, presumed identification of to be applied for public space animation, and since there were librarians among out cohort, the interest towards the technology of the book was aroused in the process of studying educational needs for the course. The participants attended a lecture presented by a book designer, organized the event «Vibrant Library: Department of Arts», where books were used to represent the works of the prominent artists from Sumy region, and text represented their verbalized pictorial art. We discussed the role of the book, discussed the importance of libraries and, almost intuitively, came to the conclusion that careful rethinking of the book value can be done creatively. That is, one

can realize this creative rethinking by writing own book about things that disturb, raise concern or about one's dreams, as if moving closer to them.

According to Jennifer Khoshbin, book is a «fading artifact in today's society, and a source of nostalgia». There were the times when one had to cut pages of a just published book by oneself, with a help of a special knife for such purpose; the times when one had to wait for one year to receive so much needed folio, and the times when having a collection of books at home was an attribute of aristocracy; the times when books had an ex libris with a name of the book's owner was pasted in it…

This amazing cycle of the printed book development has now reached that point where it is subjected to the gradual depreciation as a result of mass publication, mass and undemanding printing technologies allowing to publish millions of copies on a cheap paper with a primitive design, without due appreciation and respect towards the reader. At this point of development, the two main directions of book publishing have formed, i.e. e-books and art-books. Art direction (book-art) refers to the original human desire to have a book in a single copy in its own possession, a real book that one can be happy to hold, peruse it while feeling like a child, feeling as if the entire world was created just for you. Then, reading and turning pages transforms into a theater. Pages are appearing as mise-en-scenes, bearing its own specific color, sound, odor, and history.

We succeeded to create such stories in Sumy, where we involved in the project the creative team comprising of librarians, museums employees, community activists, artists and poets.

BOOK-ART, ART-BOOK, SUMY AND BURLIUK

Adult Education Center has become the place that stimulated the development of book-art. Unfortunately, Sumy is not well represented in the contemporary art. That is why we tried to approach the creative process in the most professional manner. Course participants studied the history of «the book of the artist», which was particularly important in the context of Sumy region, which is a homeland to the book illustrator and Cubo-Futurist David Burliuk, whose activities were not well known in the region. The groups working in the project mastered the methods of transferring information through image association in order to discuss the best cases in the world art. Special sessions were dedicated to exploring the message behind the art and how it can be conveyed in unusual places – at home, in office spaces, in libraries.

During the workshops, we managed to develop a creative atmosphere without boundaries in interaction. It only functioned as a common space, an opportunity to come and perceive what others are doing, to be inspired, to talk, to take a glance, to ask ... We were fully aware that each of the participants has its specific attitude to aesthetics, from the high art to hand-made. Hence, we did not even expect that the art works will be met with such a great interest, that they could be presented in the Gallery of Contemporary Art.

The most interesting pieces of art included Lina Kostenko's poetry compilation, in which there were cookies with poetry written on them instead of pages; «A Thousand and One Sleepless Nights», which was presented as an e-book under a traditional printed cover; «History of Marshal Zhukov», which was created from single fragments of Soviet books, covered with red paint that reminiscing about the bloody events of the war; «Tastes of Life», seasoned with pepper, perfume, cinnamon and coffee grains.

Production of books appeared as a technique which not only shook the art space of the city, but also gave a creative impetus to every participant of the course.

The book-art object presentation is only possible when a lyricist, a painter and a publisher closely work together (which happens very rarely), or when an artist can be an author, an illustrator, and a publisher at the same time. Thereafter, the magic transformation of an individual into the Creator of the Universe takes places providing him or her with the ability to create their own world, to consciously rewrite «pages of the life», and translate dreams into reality. It leads to realization of the adult individuals' need to carry out tedious work, to do something with own hands, to feel the whole process from idea to the embodiment, realize own influence by creating own unique style, aesthetics, and image.

Thus, the methodology of the book-art may intercept with psychotherapeutic techniques, it may be interesting both for children and adults, to be used for rethinking the important topics, to be an art platform for putting the message across. Such art expression is not represented by a straight line, it speaks the language of the image, meaning, ideas, enabling an individual to have an easier way of articulating ideas he or she have not managed to express before. Thus, it makes easier for a viewer (or a reader) to perceive this information, as he or she only perceives what he or she is ready to decipher at this particular moment of development. This type of figurative representation of ideas is peculiar to the language of art.

This uncovers a huge potential for development of approaches towards engagement of readers, librarians and nurses, towards revitalization of museums, art groups, etc. Our goal has been fully achieved: animation technique for art public areas was introduced due to the art work; mentoring project in which authors created pieces of art, learned to organize exhibitions and engage viewers and to take part in events media coverage and management.

Course participants know exactly that the book of the artist, the artist's book, livres d'artistes are different phenomena and concepts, that «book-art» is an art object, while «art-book» is an album about the art. They got to know that book can be created both from the beginning and by using old large-circulation books.

We live in the times when sacredness of paper books is fading, but each of us may contribute a part of own soul in the book art, giving it a new value.

Rimma Milenkova, art curator

АРТСТУДІЯ ЯК МАЙДАНЧИК ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ

Згідно з опитуваннями, проведеними серед дорослого населення, приблизно 30% дорослих різних прошарків суспільства мають захоплення із серії «Крафт». Хтось шиє, хтось в'яже гачком чи дротами, хтось захоплений новомодними техніками, такими як скрапбукінг чи декупаж. Перелічувати всі техніки можна довго, але нам важливо розуміти, що так чи так рукоділлям охоплено третину населення.

Насправді це велика цифра. Навіть у нашому маленькому місті, де дорослого населення майже 40 тисяч, до рукоділля мають стосунок понад десять тисяч осіб.

Частина з них просто не мислить себе без улюбленої творчості. Ці люди постійно розвиваються, намагаються реалізувати свою продукцію, спілкуються через інтернет з однодумцями, створюють свої сторінки-майстерні в соціальних мережах. Згодом таким людям гостро бракує живого спілкування з такими ж творчими особистостями, і вони починають їздити на ярмарки, брати участь у виставках у своєму місті, шукати інших можливостей для живого спілкування.

Я належу саме до таких. Маю невелике власне виробництво, організувала маленьку майстерню, налагодила збут своїх виробів ручної роботи, створюю навчальні відео англійською та російською мовами, набула досвіду у викладанні своєї майстерності учням.

Знаєте, як засмучують розмови сусідів на зупинках і бабусь на лавочках?

Творчість очищує і надихає, робить людину оптимістом, лікує і розвиває. І ось, вийшовши зі своєї майстерні на вулицю, ти раптом поринаєш в розмови та атмосферу, де все погано – грошей немає, уряд у всьому винен, хліб здорожчав, підвищили мінімальну зарплату, буде інфляція… і зовсім не важливо, спекотно чи холодно, дощ чи сонце, ранок чи вечір, підвищили зарплату чи не підвищили – все погано. Все! Завжди! Погано!

У такій ситуації ще більше хочеться зануритися в атмосферу, де панують яскраві барви, де говорять про творення, а не руйнування, відчувається радість від зустрічі, гордість від зробленого.

Але як створити таке місце? Виходом стало рішення організувати артстудію. План підтримали члени громадського об'єднання «Культурно-просвітницький центр «Світанкова Зоря».

Цікаво, що ідея впала на благодатний ґрунт. Адже в місті Сміла ремесла були традиційними. Смілянський краєзнавчий музей досі зберігає зразки робіт, характерних для мешканців цих місць. В одному із залів музею представлена вишивка, створена в дореволюційних майстернях нашого району. Ці майстерні свого часу організувала графиня Яшвіль – шанувальниця ручної вишивки. У другому залі стоять зразки гончарного ремесла. Виявляється, Сміла славилась своїми керамічними виробами, тут навіть працювали кілька серйозних заводів і заводиків, в асортименті яких був не тільки посуд, а й добротна цегла. На стіні при вході до музею висять красиві дерев'яні тарелі. Бондарів і деревообробників Сміли шанували в усій окрузі. Як не прикро, сьогодні ця історія збереглась тільки в музеї, про крафт-продукцію наших предків мало хто знає.

Під час створення артстудії і вибору освітньої компоненти, ми вирішили хоч трохи відродити інформацію про цей успіх. Саме тому до програми навчання додали не тільки заняття з різних ручних технік, а й основи заробляння на продажу виробів ручної роботи.

Список заходів ми продумали саме з погляду їх корисності для майстра ручної роботи. Замало навчити людину щось творити. Адже згодом вона здивовано виявить, що все навколо забито шедеврами, друзі та знайомі обдаровані, а натхнення творити не минає. Що робити? Не викидати ж цю красу, яка стає щораз досконалішою. Ось настає час, що треба вчитись продавати, або хоча б дарувати готові вироби не тільки подругам, а й клієнтам.

Що для цього потрібно:

1. Представляти свої роботи – правильно фотографувати та обробляти фотографії, створювати композицію на прилавку під час продажу на ярмарках, відповідно запаковувати, додавати супровідні дрібнички.

2. Представляти себе – дібрати свій унікальний стиль: одяг, макіяж, зачіску тощо.

3. Навчитися спілкуватись з потенційними покупцями, однодумцями, підвищувати свій професійний рівень, освоювати сучасні технології.

4. Продавати продукцію на спеціалізованих майданчиках по всьому світу, вміти оцінювати співвідношення одержаного прибутку і витрат.

Тому програма містила вісім крафт-курсів, таких як печворк, створення прикрас

з бісеру, шкіри і каменю, скрапбукінг, декупаж і декорування, м'яка іграшка, вироби із соломки, а також додатковий курс з основ живопису. Майстрам було також запропоновано семінар із секретів продажу та бізнес-планування, тренінг з пошуку власного стилю, розмовний клуб англійської мови, курс комп'ютерної грамотності, а також тренінг зі створення он-лайн крамниці для продажу своїх виробів за кордоном.

Цього вчили досвідчені тренери, майстри своєї справи, люди, які самі досягли успіху. Ми добирали тренерів дуже ретельно, аналізували їхній досвід, вивчали портфоліо, уважно розглядали їхні роботи. У процесі пошуку викладачів ми дізнались, що багато з них ніколи не мали гідної винагороди за свою титанічну працю. А для майстра мотивація дуже потрібна. Деколи важливо вчасно зрозуміти, що твою працю цінують.

Перші підсумки навчання проявилися відразу у вигляді великої кількості авторських виробів ручної роботи, які створили учасники крафт-курсів. Згодом до них додались написані бізнес-плани, відкриті сторінки в соціальних мережах, перші вдалі фотографії готових виробів і створені за кордоном крамниці. Дуже важко оцінити в якихось конкретних показниках задоволення від виконаної роботи, радість від спілкування з однодумцями, гордість від досягнень і щастя від повноти життя.

Однак ніхто з учасників нашого проекту не сумнівається в цих підсумках. А як приємно стежити за подальшими успіхами учнів, виявляючи перші продажі у створених крамницях чи перші фотографії з виставок.

Чотири місяці плідної співпраці всередині команди допомогли створити в нашому місті щось зовсім нове. Творча студія на території однієї з бібліотек називається «Скупайся у веселці!» Сьогодні кожен охочий може прийти сюди і створити щось нове, красиве, індивідуальне. У багатьох творчих людей вдома нема умов, або потрібного інструменту для роботи. Не будеш стукати молотком в одній квартирі з малою дитиною чи хворим родичем, а сучасні інструменти дорогі, малозабезпечені люди, наприклад пенсіонери, не можуть собі їх придбати.

Тепер у місті є особливий творчий простір. Невелика кімната обладнана стелажами, на яких є матеріали та інструменти, столи, крісла. Після закінчення проекту до артстудії передано інструменти для випалювання по дереву, фени для ембосингу, штампи для шкіри і металу, викроювальні килимки і різні види ножиць, роликові ножі, багато пензликів, фігурні дироколи, швейне обладнання, а також дуже докладна література з різних видів творчості. Цими книжками можна користуватися, знання застосовувати безпосередньо в цьому ж просторі. А якщо чогось немає в книжках, то під рукою завжди є бібліотечні комп'ютери з доступом до інтернету, звідки можна почерпнути потрібну інформацію.

Є в нашій артстудії і банк обміну матеріалами, куди кожний може принести щось своє, взяти з банку щось для себе. Умова обміну одна – принести треба трішки більше, аніж береш.

«Ой, як мені це подобається!» – захоплюється готовим виробом учениця. І нехай цей виріб ще недосконалий, він їй дає вибух позитиву. А мені приємно усвідомлювати, що і я можу прийти сюди, щоб поспілкуватися зі своїми учнями, поділитися з ними своїми знаннями, своїм досвідом. У цій невеликій, але затишній кімнаті, можна залишити фарби, інші матеріали. Це дуже зручно всім тренерам, які прагнуть активно працювати. До прикладу, тренерові з печворку більше не потрібно щоразу носити на заняття праску чи швейну машинку – все це стоїть в нашій артстудії.

У наших планах – перетворити артстудію з навчального центру для дорослих на сімейний центр, де батьки зможуть творити разом з дітьми. Попереду ще багато роботи. Але ця робота приносить нашій команді багато радості.

Анна Молодцова,
керівник творчої студії «Скупайся у веселці!»

ART STUDIO AS THE PLATFORM FOR COMMUNICATION

Every third adult resident in Ukraine is fond of «Craft». It is not a new computer game, but the new generic name for handmade like knitting, sewing, crocheting including new-fangled techniques such as scrapbooking or decoupage etc. More than ten thousand people out of almost forty thousands of adult population in Smila, Cherkasy region, are involved in crafting.

Most of them cannot imagine their life without their favourite art. These people are constantly evolving, trying to sell their products, converse with their supporters via Internet and create their virtual workshops in social networks. With the pass of time these people start to lack of live communication with the like-minded creative personalities desperately, and they begin to attend fairs, participate in exhibitions in their native town and look for other opportunities for live communication.

There are a lot of us, craftsman! Yes, I am one of them. I have my own small production with the workshop and established marketing of handicrafts; I compose training videos in English and Russian, learned to pass the secrets of my skills to my students.

Art purifies and inspires, elevates a person above the commonness, cures and enlightens. And now, outside my studio I suddenly plunge into the atmosphere of negativity – no money, the government is to blame for everything, bread is too expansive, the minimum wage will be raised so inflation is coming... and no matter whether it is hot or cold outside, raining or sun shining, morning or evening, the salaries went up or down – everything is bad. Every thing! Always! Bad!

In the situation like that, I would love to plunge into the atmosphere dominated by bright colors, where one feels the joy of meeting and to discuss creation, not of destruction and being proud of someone's achievements.

Where can I find such place? With the support of members of the public association «Cultural and Educational Center «The Break of Dawn» the solution was found in organising an art studio.

The grain of the idea fell into fertile soil since Smila used to be a center of traditional artisanship in the past. The Local lore museum in Smila still retains the samples of the products of local artisans. In one of the halls of the museum the samples of embroidery produced in the local workshops are represented, These workshops were established in preRevolutionary time by Princess N.H. Yashvil – a great fan of hand embroidery and philanthropist. In another section of the museum the samples of pottery are exhibited. There were times when Smila was known for its pottery, few big plants and some small factories were functioning here producing not only dishes, but even a good-quality bricks. A beautiful wooden plate is hanging on the wall in front of the museum entrance – the coopers and woodworkers from Smila were respected throughout the neighbourhood. Sadly enough, it is that kind of history when the artifacts which the Local lore museum possesses are hardly known and recognised today.

Thus, while developing our art studio and shaping its educational component we had decided to deliver the knowledge about the business success of the local craftsman of the past to their contemporary colleagues. That is why the studies of various crafting techniques together with marketing course were included into our training program.

The curriculum was shaped around the main idea of its use for the craft artist. It is not enough to teach the person, we thought. Chances are, he/she may be shocked to find out later, that everything is stuffed with somebody else's masterpieces, friends and acquaintances have a lot of other gifts already but your inspiration is still there. What to do next? You cannot destroy the developing beauty. That means that it is time to sell, to gift your finished products not only to your friend, but to your … customers.

For that you need to know how:

1. to sell your products, i.e. to take a good pictures and to develop them, to create the attractive composition on your table, to pack accordingly and to add cute dribs and drabs;

2. constantly improve your skills, learn new crafting techniques;

3. choose your own unique style of appearance, facial expression and way of behaviour;

4. converse with your potential customers and supporters, master modern marketing and sales technologies;

5. balance your income and expenses, plan your economic development.

The experienced coaches, masters of their business, the people of success were teaching our crafting neophytes. We analysed the experience of all our candidates, examined their portfolio and considered their works in order to undergird the best trainers. Every master needs to be appreciated in their work but for the beginner it is much more important. I understand it, because I took my steps from the ground up.

Hence, our educational component consists of eight craft courses: patchwork, jewelry making from beads, leather and stone jewelry crafting, scrapbooking, decoupage and decoration, soft toys, articles of straw and an additional course of basic painting.

The first results came almost immediately – a lot of new original works were produced by the participants of our crafting course. The well prepared business-plans came up later so as the internet pages together with the first good pictures of the finished products and the established shops abroad. By no means can one measure our happiness to meet the job done, the joy of communicating with like-minded people, the pride for their achievements and happiness of the abundance of life.

However, none of the participants in our project requires such measurements: we all sensed it and experienced it repeatedly. We are happy to follow our student's growing success! – their first sales in established stores or the first photos from the exhibition.

Four months of creative work of our team in Smila helped us to generate something new, never seen here before. The art studio in one of the libraries is called «Dive in the rainbow!». People sometimes have no conditions or necessary tools for crafting at home. You cannot imagine somebody banging hammer while living in the same apartment with baby or sick relative. At the same time, the advanced tools for crafting are quite expensive, thus, not everyone can afford to buy them. Now our city has a unique creative space – anyone can come to the art studio and craft something new, beautiful and individual.

A small room is equipped with everything you need to realise your creativity: materials and instruments, tables with chairs, etc. At the end of our educational project we submitted tools for burning wood, dryers for embossing, dies for leather and metal, mats for cutting out and various kinds of scissors, roller blades, brushes for painting, figured punchers, sewing machines, and special literature on different types crafts to the art studio. These books can be used to acquire knowledge and practically apply it directly in the same space. And if something is not in these books, it is always handy library computers with internet access.

In this small and cozy room you may leave the paint together with other materials and equipment for handicrafts. It is very convenient to all coaches who want to work actively with their students. For example, the coach for patchwork needs no longer to carry an iron or sewing machine for her classes – we took care of everything.

We had also created the exchange bank of materials in our art studio, where anyone can bring something and take something from it for handicrafts. There is one simple condition – you must bring more than take.

«Oh, I love it!» – says our student with admiration looking at her finished work. Even though it is not perfect, it gives her the burst of positive emotions. And I am also pleased to know that I can come here to talk with my students and peers, to share my knowledge and my best practices with them.

We have another ambitious project in mind – to transform the art studio from educational and training center for adults into family entertainment center where parents can create with their children. Imagine mother with her daughter embroidering a shirt for daddy together. Father may also rivet stone and leather art-deco jewelry together with his daughter for school charity bazaar. Who knows what other interesting ideas may be born and embodied in the atmosphere of love, creativity and love of creativity...

Anna Molodtsova,
head of Creative Studio «Dive in the rainbow!»

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТИ ДОРОСЛИХ

Олена Остапчук, канд. пед. наук, доцент кафедри соціальних технологій, директорка Центру гендерної освіти Житомирського державного університету ім. І. Франка, експертка ЖОМГО «Паритет»: «Коли йде мова про гендерні питання, то на практиці це означає, що зважено на потреби та зацікавлення жінок і чоловіків різних соціальних та вікових категорій. Ці потреби можуть бути і спільні, і відмінні».

Зважання на гендерний аспект у наданні послуг з освіти дорослих може підвищити їхню якість та затребуваність. Можуть також розв'язуватись гендерні проблеми – ті, з якими зустрічалися жінки і чоловіки в соціокультурному середовищі. Наприклад, жінки мають вразливіші позиції в таких сферах: обмежений доступ до влади і власності; низький рівень жіночого представництва на найвищих державних посадах (лише 12% жінок у складі Верховної Ради); в економічній сфері жінки володіють незначною частиною бізнесу в Україні і мають менше ресурсів; заробітна плата жінок менша від зарплати чоловіків на чверть; неоплачувана домашня праця (4-6 годин додаткової роботи); жінки найбільше потерпають від усіх видів насильства та ін. До проблем, які негативно впливають на чоловіків, належать такі: в Україні середня тривалість життя чоловіків на десять років менша від тривалості життя жінок; високий рівень смертності чоловіків працездатного віку; туберкульоз (70%), ВІЛ/СНІД (60%), суїциди – переважно чоловічі; збільшення чисельності чоловіків, хворих на різні види залежностей; насильницька поведінка чоловіків та ув'язнення; порушення права батька опікуватися дитиною та ін. Від цього програють і чоловіки, і жінки.

Значний досвід тренерської роботи засвідчує, що люди не завжди чітко можуть сформулювати свої потреби, або сприймати як дійсні інші. Наведу приклад: під час тренінгів, зокрема у новостворених територіально об'єднаних громадах, при обговоренні питання про першочергові потреби громади насамперед звучить слово «дороги». Тренерка уточнює, що саме учасники вкладають у зміст цього поняття? І чоловіки, і жінки кажуть «покриття (асфальт)», однак після уточнювальних питань, пов'язаних з практичними щоденними діями мешканців, з'ясовується, що важливим є не стільки саме покриття, скільки так би мовити інфраструктура, що йде вздовж цього покриття.

Щоб зважати на ці потреби, необхідна сегментація цільових груп. За якими параметрами ми найчастіше визначаємо цільову групу, з якою будемо працювати в межах того чи того проекту? За потребами? Проблемами? Соціальним статусом? Віком? Статтю? Національністю? Станом здоров'я? Місцем проживання чи іншими чинниками? Для ефективнішої роботи варто зважати на комбінацію кількох чинників. І що краще ми знаємо потреби та зацікавлення цільової групи (цільових груп), то ефективнішу діяльність можна спланувати та впровадити. Ті, хто працює у сфері освіти дорослих, мають розуміти, що вони самі – це не їхня цільова аудиторія, тому зацікавлення і потреби цільових груп треба вивчати. Банальна думка, але часто проекти реалізуються не стільки з перспективи, що необхідно цільовій групі, скільки з точки зору того, що ми (чи організація) можемо запропонувати цільовій групі. Згадати хоча б приклади щодо найперших послуг, які запропонували бібліотеки для внутрішньо переміщених осіб, – курси з вивчення української мови. Однак потреби людей у ситуації вимушеного переселення, набагато строкатіші. Тому послуги, в яких не враховано потреб користувачів (або потенційних користувачів), і надаються з огляду на можливості організації, завжди будуть менш ефективні, ніж ті, які чутливі до інтересів людей. Усвідомлення цього факту дає можливість різним культурним та освітнім інституціям знайти ресурси й реалізовувати ширший спектр функцій для задоволення потреб населення з різних соціальних і вікових груп.

Значний досвід тренерської роботи засвідчує, що люди не завжди чітко можуть сформулювати свої потреби, або сприймати як дійсні інші. Наведу приклад: під час тренінгів, зокрема у новостворених територіально об'єднаних громадах, при обговоренні питання про першочергові потреби громади насамперед звучить слово «дороги». Тренерка уточнює, що саме учасники вкладають у зміст цього поняття? І чоловіки, і жінки кажуть «покриття (асфальт)», однак після уточнювальних питань, пов'язаних з практичними щоденними діями мешканців, з'ясовується, що важливим є не стільки саме покриття, скільки так би мовити інфраструктура, що йде вздовж цього покриття. Зокрема пріоритетними виявились:

- освітлення, тротуари та пішохідні переходи – з міркувань безпеки;
- велосипедні доріжки – бо переважна більшість населення села користується велосипедами;
- зупинка для очікування транспорту, але обов'язково з накриттям від дощу і місцями для сидіння – як територія СПІЛКУВАННЯ мешканців. Цей момент дуже цікавий, адже свідчить не стільки про необхідність прихистку від негоди під час пересування, скільки про потребу в комунікації та взаємодії громади.

Сходи «Thurnstiege» до реконструкції

Сходи «Thurnstiege» макет

Сходи «Thurnstiege» після реконструкції

Ці деталі важливо проговорити і з'ясувати, що саме вкладається у зміст «дорога», бо, вочевидь, навіть найкраще асфальтне покриття саме собою не здатне забезпечити розв'язання дійсних, а не замаскованих «інфраструктурних» потреб мешканців невеликого населеного пункту. Під час обміну враженнями від тренінгу учасники часто наголошують на важливості розуміти потреби, замислюються над своїми бажаннями, міркують над способами їх втілення.

За аналогією до цього прикладу, охочі можуть поміркувати над питанням, представники/представниці яких соціальних груп не можуть скористатися освітніми чи культурними послугами, що декларуються як для всіх, і чому? Які причини: час, тривалість, графік, контент пропонованих сервісів? Хто основний користувач послуг з неформальної освіти дорослих? Як залучити до неформальної освіти найменш представлені категорії жінок і чоловіків? Які канали комунікації обрати?

Наявність ресурсів та послуг, їх доступність для різних цільових груп, облік користувачів та якість наданих послуг – теж фокуси роботи з потребами населення. Дуже імпонує австрійський приклад: фахівці департаменту містобудування Відня, перш ніж проводити реконструкцію сходів «Thurnstiege», вирішили з'ясувати: хто користується і хто не користується цими сходами? Чому? З'ясувалося, що з огляду на стан здоров'я та мобільність, цією спорудою не користуються батьки з дітьми, люди з інвалідністю, люди поважного віку. Щоб залучити ширше коло користувачів, сходи було модернізовано в спосіб, який допоміг не лише задовольнити потреби людей з обмеженою мобільністю (завдяки асфальтованій зигзагоподібній доріжці), а й створити простір для спілкування (завдяки зручному покриттю та елементам ландшафтного дизайну).

Впровадження гендерного підходу потребує розуміння становища жінок і чоловіків у конкретному соціокультурному середовищі, врахування у проектній роботі практичних і стратегічних потреб представників різної статі, гендерно чутливу поведінку та відмову від упереджень, критичне ставлення до гендерних стереотипів. Гендерні питання стосуються кожної і кожного: це продовження тривалості життя; можливість балансу професійного та особистого життя жінок і чоловіків; участь у процесах ухвалення рішень і розподілі ресурсів незалежно від статі; створення рівних умов для кар'єрного зростання; питання відповідального батьківства і материнства; партнерського розподілу сімейних обов'язків; зменшення (викорінення) насильства; формування гармонійно розвиненої особистості, вільної від стереотипних поглядів щодо ролі чоловіка і жінки в суспільстві. Тому гендерний підхід у концепції освіти дорослих має потенціал до розв'язання проблем жінок і чоловіків та суспільних змін.

GENDER APPROACH TO ADULT EDUCATION

When it comes to gender issues, in practice, above all, this means taking into account the needs and interests of women and men of different social and age categories. These needs can be both shared and different.

Taking into account the gender dimension in the provision of services in adult education can improve its quality and relevance. This may also help to solve gender issues – those faced by men and women in the socio-cultural environment. In particular, women are in a more vulnerable position in the following areas: limited access to power and property; low level of female representation in top government positions (only 12% of women in the Parliament); women in the economic sphere own a small part of business in Ukraine and have fewer resources; women's wages are lower than men's by a quarter; unpaid housework (4-6 hours of extra work); women are most affected by all kinds of violence, etc. The problems that have a negative impact on men include: in Ukraine the average male life expectancy is 10 years less than the life expectancy of women; high mortality rate of men of working age; TB (70%), HIV/AIDS (60%), suicides are mostly among men; an increase in the number of men with various types of addictions; violent behavior of men and detention; violation of a father's right to care for his child, etc. Both men and women lose out from these problems.

To recognize these needs, the segmentation of target groups is needed. According to what parameters do we define the target group for the project? According to needs? Problems? Social status? Age? Sex? Nationality? Health? Place of residence or other factors? For more efficient work, we should consider a combination of several factors. And the better we know the needs and interests of the target group (target groups), the more efficient the operation can be planned and implemented. Those working in the field of adult education must understand that they themselves are not their target audience and so the interests and needs of target groups need to be studied. A banal idea, but often projects are not implemented from the perspective of the needs of the target group but from the perspective of what we (or the organization) can provide the target group with. For example, some of the first services that libraries offered internally displaced persons were courses in the Ukrainian language. However, the needs of these people are much more variegated. Therefore, services that do not address the needs of the users (or potential users), and which are provided according to the capabilities of the organization will always be less effective than those which are sensitive to the interests of the people. This realization enables various cultural and educational institutions to find resources and implement a broader range of functions to meet the needs of people from different social and age groups.

Significant experience in training shows that people are not always clearly able to articulate their own needs, or to accept as valid other's needs. Here is an example: During the training, in particular in newly created territorially integrated communities, when discussing the immediate needs of the community above all the word «roads» was voiced. The trainer asked what exactly they meant by this. Both men and women said «pavement (asphalt),» but after clarifying the daily activities of residents the following was revealed: it is not so much the pavement as it is the infrastructure that goes along with this pavement. In particular:

- lighting, sidewalks, and pedestrian crossings – for safety reasons;
- bike paths – because the vast majority of rural population uses bicycles;
- bus stops, covered and with seating – as an area of COMMUNICATION for the residents. This fact is very interesting because it reflects that there is a need not so much for a shelter from bad weather, but for communication and interaction.

It is important to understand these details and what exactly is meant by «roads» because it turns out even the best asphalt pavement itself is not capable of solving the real «infrastructure» needs of residents of small towns. When reflecting on the training, participants often emphasize the importance of understanding needs, think about their own desires, and discuss ways of their implementation.

The availability of resources and services, their availability for different target groups, accounting for users and service quality are also important to consider when working with the needs of the population. A certain Austrian example is worth noting: before reconstructing the Thurnstiege stairs, urban planning department specialists in Vienna had decided to find out who uses and who does not use these stairs and why. It turned out that due to health and mobility, parents with children, people with disabilities, and the elderly do not use this structure. To attract a wider range of users, the stairs were modernized in a way that helped to not only to meet the needs of people with limited mobility (through paved zigzag path), but also created a space for communication (through a convenient cover and use of landscape design).

By analogy to this example, we can reflect on the following question: representatives of which social groups cannot take advantage of educational or cultural services that are declared to be oriented to all? What are the reasons: time, duration, schedule, the content of services offered? Who is the primary user of services in informal adult education? How can we attract the least represented categories of women and men to participate in informal education? What communication channels to choose?

The implementation of the gender approach requires an understanding of the situation of women and men in a given socio-cultural environment, taking into account the practical and strategic needs of both sexes, gender-sensitive behavior and the rejection of prejudices, and a critical attitude to gender stereotypes. Gender issues affect everyone: the increase in life expectancy; the opportunity to balance the professional and personal lives of men and women; participation in decision-making and allocation of resources regardless of gender; creating equal opportunities for career development; the question of responsible fatherhood and motherhood; partners sharing family responsibilities; reduction (eradication) of violence; forming a harmoniously developed personality, free of stereotypical attitudes about the role of men and women in society. Therefore, taking into account the gender approach in the concept of adult education has the potential to solve the problems of men and women, and to incite social change.

Olena Ostapchuk, expert of Youth NGO «Parity»

Освітня програма проекту «Замінимо мури відчиненими вікнами» включала такі тренінги та майстер-класи:

- «Проектний менеджмент»
- «Культурне розмаїття та освіта дорослих»
- «Роль культурних і освітніх ініціатив у процесах примирення на локальному рівні»
- «Волонтерство для культурних і освітніх ініціатив»
- «Культурне підприємництво»

The educational program of the Replacing Walls Whis Open Windows Project included such workshops and master classes:

- «Project Management»
- «Cultural diversity and Education for Adults»
- «The role of educational and cultural initiatives in the peace building processes on the local level»
- «Volunteering in cultural and educational initiatives»
- «Cultural Entrepreneurship»

Фото: Геннадій Малицький | Photo: Hennadii Malytskyi

ArtHuss

інтернет - магазин

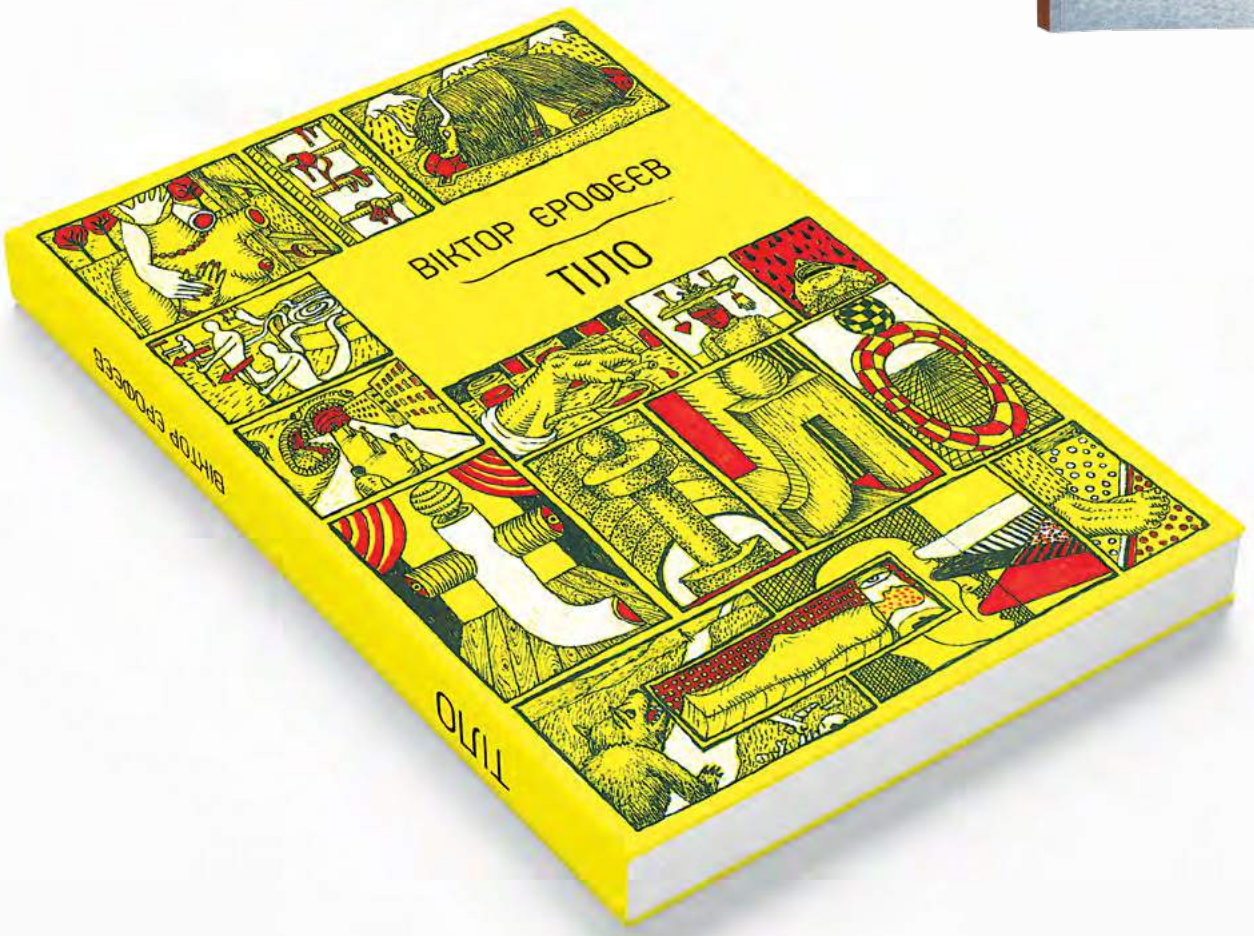

UkrainianArtBook

www.arthuss.com.ua

Family printing house huss

Shakhtarska str., 5, Kyiv, 04074.
+38 (044) 587 98 53
www.huss.com.ua